

รายงานการพิจารณาศึกษา
**เรื่อง "ทิศทางการศึกษาไทย :
 สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘"**
 ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

Legislative Institutional Repository of Thailand

LIIRT

คณะกรรมการการศึกษา

นายสิริวัฒน์ ไกรสินธุ์
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายโชติรัศ ชวนิชย์
ประธานคณะกรรมการ

นายตวง อันทะไชย
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ ๑

พลอากาศเอก ณพฤษก์ มั่นทะจิตร
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ ๒

นายสุริยา ปิ่นจอร์
โฆษกคณะกรรมการ

นายภิญโญ สายนัย
เลขาธิการคณะกรรมการ

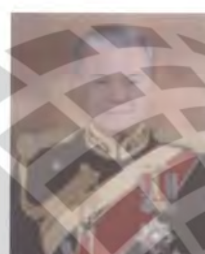
นายเจริญ ภัคดีวานิช
กรรมการ

นายธนู กุลชล
กรรมการ

รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ชิตพงศ์ พลเรือเอก สุรศักดิ์ ศรีอรุณ
กรรมการ กรรมการ

LIRT

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๗-๘

ที่ สว (กมธ๓) ๐๐๑๙/ (ร ๒)

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ที่ประชุมได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๗๗ วรรคสอง (๑๖) โดยคณะกรรมาธิการการศึกษาเป็นคณะกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบของชาติ การให้บริการทางการศึกษา สำหรับประชาชน โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึง เน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และความเป็นอิสระทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายเจริญ ภัททีวานิช
๒. นายโชติรัศ ชวนิชย์
๓. พลอากาศเอก ฌพฤษภ์ มั่นทะเลจิต
๔. นายดวง อันทะไชย
๕. นายธนู กุลชล
๖. นายประดิษฐ์ ตันวัฒนะพงษ์
๗. รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ชิตพงศ์
๘. นายภิญโญ สายนุ้ย
๙. นายมูหามะรอสดี บอดอ
๑๐. นายวรวิทย์ บารู
๑๑. นายวิทยา อินาลา
๑๒. นายสิริวัฒน์ ไกรสินธุ์
๑๓. นางสาวสมล สุตะวิริยะวัฒน์
๑๔. พลเรือเอก สุรศักดิ์ ศรีอรุณ
๑๕. นายสุรียา ปันจอร์

ต่อมา กรรมการฯ ได้มีหนังสือแสดงเจตนาขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการฯ ดังนี้

๑. นางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์ ลาออกตั้งแต่วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๑
๒. นายประดิษฐ์ ตันวิฒนะพงษ์ ลาออกตั้งแต่วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๑
๓. นายวรวิทย์ บารู ลาออกตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑
๔. นายวิทยา อินาลา ลาออกตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑
๕. นายมูหามะรอสดี บอดอ ลาออกตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๓

โดยที่ประชุมได้รับทราบแล้วในคราวประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๕๑ วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ครั้งที่ ๑๖/๒๕๕๒ วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และครั้งที่ ๒/๒๕๕๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๓

บัดนี้ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ทิศทางการศึกษาไทย : สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘” และได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

(ลงชื่อ) โขติรัส ขวณิชย์

(นายโขติรัส ขวณิชย์)

ประธานคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวจุฑามาศ พุทธิงกุโร)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการการศึกษา

สำนักกรรมการฯ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

อภिरดา พิมพ์
ทิมมพร/ศิริวัฒน์/อภिरดา/นพรินทร์/ ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ที่ประชุมได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๗๗ (๑๖) โดยคณะกรรมการการศึกษาเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบของชาติ การให้บริการทางการศึกษา สำหรับประชาชน โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึง เน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทย บนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และความเป็นอิสระทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ทิศทางการศึกษาไทย : สู่วาระชาคม เศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘” และได้จัดทำรายงานการพิจารณาการศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงาน ผลการพิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๕ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๕ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษาเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ โดยการรวบรวมเอกสาร รายงาน ประเด็นปัญหา ข้อคิดเห็น ตลอดจนข้อเสนอแนะ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษา เพื่อประมวลผลและสรุปเป็นรายงานผลการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการฯ

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ คณะกรรมการฯ ได้แต่งตั้งให้นางสาวจุฑามาศ พุทธิงกูโร ผู้อำนวยการกลุ่มงาน คณะกรรมการการศึกษา สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการประจำคณะกรรมการฯ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๕ วรรคสาม

๒.๒ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษาเอกสารทางวิชาการ รายงานผลการศึกษา และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ คณะกรรมการฯ ได้เชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ

(๑) นางศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล

(๒) นายมังกร หริรักษ์

รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

(๒)

- (๓) นางสาววัยพร แสงนภาบวร ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการศึกษาระหว่างประเทศ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- (๔) นางสาวศศิรัศม์ วีระไวทยะ นักวิชาการศึกษานานาชาติ
สังกัดศูนย์พัฒนาการศึกษาระหว่างประเทศ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- (๕) นางวันเพ็ญ สุทธากาศ นักวิชาการ ข้าราชการพิเศษ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงการต่างประเทศ

กรมอาเซียน

- (๑) นายพรชัย ต่านวิวัฒน์ รองอธิบดีกรมอาเซียน
- (๒) นายทยทัต กาญจนพิพัฒนกุล นักการทูตระดับชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Asian University Network : AUN)

- (๑) รองศาสตราจารย์ชลธิศ ชีริฐิติ รองผู้อำนวยการบริหาร สำนักงานเลขาธิการ
เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Asian University
Network : AUN)
- (๒) นางอัชชาวดี วิรุฬห์เพชร ผู้จัดการ สำนักงานเลขาธิการเครือข่าย
มหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN)
- (๓) นางสาวนภารัตน์ พิรวัตนกุล เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ อาวุโส

สำนักเลขาธิการองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO)

- นางสาวทินสิริ ศิริโพธิ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและสื่อสาร
(แทนผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการองค์การ
รัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)

๒.๔ คณะกรรมาธิการฯ ได้การจัดการเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น เรื่อง “ทิศทางการศึกษาไทย : สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘” เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ณ ห้องรับรอง ๑-๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

๒.๕ คณะกรรมาธิการฯ ได้เดินทางไปเยือนและศึกษาดูงานด้านการศึกษานานาชาติ ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาศึกษา

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการการศึกษา ได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ทิศทางการศึกษาไทย : สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘” โดยแบ่งออกเป็น ๔ บท ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ ทิศทางการศึกษาไทย: สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘

บทที่ ๓ ปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

บทที่ ๔ บทสรุป

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ในการนี้ คณะกรรมการการศึกษา ได้จัดทำรายงานดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา พร้อมข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ต่อที่ประชุมวุฒิสภา หากที่ประชุมได้พิจารณาให้ความเห็นชอบกับผลการพิจารณาศึกษา พร้อมข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ แล้ว ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายภิญโญ สายบุญ)

เลขานุการคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(ก)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
การศึกษาเพื่อขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน	๑
แผนงานจัดตั้งประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน	๑
สรุปการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๕	๓
บทที่ ๒ ทิศทางการศึกษาไทย : สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘	๖
การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษา เพื่อก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของประเทศสมาชิกอาเซียน	๖
กระทรวงศึกษาธิการกับการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	๗
แนวทางการจัดการศึกษาไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘	๑๐
๑. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๑๐
๒. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	๑๔
๓. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	๑๗
๔. กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ	๑๙
๕. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	๒๑
๖. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	๒๕
๗. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๒๗
๘. สำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน	๒๘
บทที่ ๓ ปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	๓๓
ปัญหาด้านบริหารจัดการและงบประมาณ	๓๓
ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน	๓๔
ปัญหาด้านการจัดการศึกษา	๓๔
ปัญหาด้านภาษา	๓๔
ปัญหาด้านความหลากหลาย	๓๕
ปัญหาด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน	๓๕

LIART

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ บทสรุป	๓๗
ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา	๔๑
บรรณานุกรม	๔๔
ภาคผนวก	
บทความเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	๔๕
สรุปผลการเดินทางไปเยือนและศึกษาดูงานด้านการศึกษา	
ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา	๕๙
ภาพกิจกรรมของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา	๖๗

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การพิจารณาศึกษา เรื่อง “ทิศทางการศึกษาไทย : สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘” เป็นการพิจารณาศึกษาการรวมตัวของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยผู้นำอาเซียน ได้ลงนามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี ค.ศ. ๑๐๑๕ เพื่อเป็นองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยการสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน คือ ด้านการเมือง ให้จัดตั้งประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน ด้านเศรษฐกิจ ให้จัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และด้านสังคมวัฒนธรรม ให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เป็น ๓ เสาหลัก และมีการจัดโครงสร้างองค์กรอาเซียนรองรับภารกิจและพันธกิจ และกำหนดกรอบทางกฎหมายภายใต้กฎบัตรอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและเคารพกติกาในการทำงานประชาคมอาเซียน

การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนทั้ง ๓ เสาหลักนี้ การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน ดังปรากฏในปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน ที่ได้เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นกลไกสำคัญในการนำอาเซียนให้บรรลุวิสัยทัศน์ และยังกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น กลไกความร่วมมือด้านการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการนำอาเซียนสู่การเป็นประชาคมที่มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา จึงได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ทิศทางการศึกษาไทย : สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘” โดยพิจารณาศึกษา “Roadmap for an ASEAN Community 2009-2015” และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาพรวมขององค์การทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสำหรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ๒๕๕๘ โดยเชิญผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Asian University Network : AUN) และสำนักเลขาธิการองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO)

ผลการพิจารณาศึกษาพบว่า

กระทรวงศึกษาธิการ

๑. การเตรียมความพร้อม คือ มีการเตรียมกรอบความคิด ที่อันหมายถึง แผนการศึกษาของชาติ โดยต้องสร้างความตระหนักให้แก่นักเรียนไทยว่าจะต้องเปลี่ยนกรอบความคิดในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นพลเมืองอาเซียน ที่สามารถแข่งขันกับประชาคมอาเซียนได้ และควรสร้างการศึกษาเพื่อสร้างสมรรถนะในการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน เพราะหากอยู่ร่วมกันได้ก็สามารถขับเคลื่อนในส่วนต่าง ๆ ได้

LIRT

๒. แผนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่โดยตรง ในนามของรัฐบาลที่จะขับเคลื่อนประเทศไทยเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่จะต้องดำเนินการโดยภาพรวม ให้เกียรติ ยอมรับ และเข้าใจในอัตลักษณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้กระบวนการของหลักสิทธิมนุษยชน ความรู้ ความเข้าใจ การสื่อสารที่ดีต่อกัน และที่สำคัญจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎบัตรอาเซียน รวมถึง การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

การดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกระทรวงศึกษาธิการ ที่สำคัญที่สุด คือ การส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาเรื่องอาเซียนศึกษา และเป็น Education Hub ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์สูงสุด ด้วยการส่งเสริมด้านวัฒนธรรม ควบคู่กันไปการสร้างจุดร่วมของประเทศสมาชิกอาเซียน ถึงแม้ว่าประเทศสมาชิกจะนับถือศาสนาพุทธ ซิกข์ อิสลาม คริสต์ แต่พลเมืองในประชาคมอาเซียนเป็นผู้มีน้ำใจ มีอัธยาศัยโอบอ้อมอารี และมีการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ และจะดำเนินการในสถานศึกษาที่เปิดหลักสูตรนานาชาติ เพื่อรองรับความเป็นสากลด้วย

ทั้งนี้ องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการมีภารกิจที่ต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าว โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะดำเนินการในภาพรวมของกระบวนการทั้งหมด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในฐานะหน่วยงานหลักที่จะต้องพัฒนาการศึกษาพื้นฐาน ที่เป็นระดับการศึกษาสำคัญ โดยนายยุทธศาสตร์เชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งได้มีการจัดทำแผน การปฏิบัติแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิ และหน้าที่ โดยมีการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยขับเคลื่อน มีการวางแผนหรือจัดทำ Road Map ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างชัดเจน และมีการกำหนดโรงเรียนคุณภาพ ๓ ระดับ ประกอบด้วย โรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนประจำอำเภอ และโรงเรียนดีประจำตำบล โดยโรงเรียน ดังกล่าวนี้นี้มีจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการใช้ภาษาอังกฤษที่มีความพร้อมแตกต่างกันไป ตามระดับของโรงเรียน โดยโรงเรียนดีประจำตำบลจะอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่นักเรียนต้องมีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินโครงการ โรงเรียนที่ตั้งขึ้นโดยวัตถุประสงค์พิเศษที่เรียกว่า โครงการ Spirit of ASEAN ประกอบด้วย โรงเรียน Sister School จำนวน ๓๐ โรงเรียน และโรงเรียน Buffer School จำนวน ๒๔ โรงเรียน เป็นโรงเรียน ในโครงการที่ให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ และเพิ่มพูนความสำคัญกับภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ที่อยู่ติดชายแดนไทยในบริเวณที่โรงเรียนตั้งอยู่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

การประเมินการเตรียมความพร้อมของการศึกษาในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน มีเป้าหมายหลักในการดำเนินการ ๓ องค์ประกอบหลัก ทั้งเรื่องของคุณภาพการศึกษา โอกาสทางการศึกษา และการมีส่วนร่วม รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการลงทุนด้านการศึกษา

ด้านคุณภาพการศึกษา ภาพรวมก่อนการปฏิรูปการศึกษาเป็นการเน้นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านคนเก่ง ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม แต่ควรสร้างความเข้มแข็งในด้านคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการตามนโยบายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่งและคนดี โดยปรับหลักสูตรให้มีความเหมาะสม มีการจัดทำการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง SEAMIC Education

ด้านโอกาสทางการศึกษา มุ่งเน้นวิธีการให้คนไทยมีการศึกษาที่สูงขึ้นและเชื่อมโยงไปถึงเรื่องแรงงานอาเซียน โดยขณะนี้พบว่าคุณภาพแรงงานไทยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับนานาชาติ และเนื่องจากเชื่อมโยงกับศักยภาพด้านการศึกษาของแรงงานไทยจึงต้องพัฒนาการศึกษาของแรงงานไทยอย่างน้อยให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และจะขยายผลในเรื่องของโอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนที่อยู่ห่างไกลเพื่อให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

ด้านการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยังน้อยมาก ดังนั้น จะทำอย่างไรให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้าง ความเข้มแข็ง และมีความพร้อมในการเป็นหนึ่งในอาเซียน ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงเน้นกำหนดทิศทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ใน ๔ เรื่อง คือ ๑) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ๒) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ๓) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ ๔) พัฒนาคุณภาพ การบริหารจัดการใหม่

แนวทางการศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๙) มีเป้าหมาย คือ มีความร่วมมือทางการศึกษากับประเทศสมาชิกอาเซียน และนานาชาติมากขึ้น มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่เป็นสากล เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์เครือข่ายทางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน และนานาชาติ และมีการแลกเปลี่ยน นักเรียน นิสิตนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการ และนักวิชาชีพมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เมื่อประเทศไทยก้าวสู่ประชาคมอาเซียน สิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการทันที คือ ทำให้สถานศึกษาเป็นสิ่งจูงใจให้เยาวชนศึกษาต่อถึงระดับปริญญา ซึ่งต้องสร้างกำลังคนด้านประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งเป็นช่างฝีมือที่มีทักษะ เพื่อพัฒนาให้เป็นช่างเทคนิค และคนที่เก่งต้องสามารถก้าวไปเป็นนักเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับบัณฑิตที่มีความสามารถในภาคปฏิบัติ และขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอยู่ระหว่างการกำหนดกฎหมายและระเบียบปฏิบัติด้านการผลิตกำลังคน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

เบื้องต้นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ตั้งสำนักงานภายในเพื่อขับเคลื่อนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะ เรียกว่า “ศูนย์ประสานงานสู่การจัดการอาชีวศึกษานานาชาติ” ซึ่งมีเครือข่ายทั้งหมดจำนวน ๗ ศูนย์ ตั้งอยู่ในวิทยาลัยตามเขตพื้นที่ชายแดนไทยติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้การพัฒนาคนมีความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน สามารถรองรับเทคโนโลยีจากประเทศที่มีความเจริญด้านอาชีวศึกษาแล้ว ดังนั้น เป้าหมายขณะนี้ของ สอศ. คือ ต้องการสร้างกำลังคน ซึ่งหมายถึง “ผู้เรียน” ให้เป็นบุคลากรที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยสร้างความสัมพันธ์และให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาระดับอาชีวศึกษากับประเทศเพื่อนบ้าน

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

กรมอาเซียนได้ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านต่าง ๆ คือ การจัดวิทยากรจากกรมอาเซียนบรรยายในโรงเรียนหรือจัดประชุม จัดโครงการอาเซียนสัญจรไปยังมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่าง ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียนแก่ผู้สนใจในมหาวิทยาลัย และจัดพิมพ์หนังสือและเอกสารเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อประชาสัมพันธ์เรื่องอาเซียนให้คนไทยและเยาวชนไทยรับทราบ และจะพัฒนาปรับปรุงเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาในโรงเรียน

สำหรับเรื่องของอาเซียน ประเทศไทยมุ่งการดำเนินการไปในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ในทางกลับกันควรพิจารณาให้รอบด้านว่าภายหลังจากที่ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศไทยจะต้องทำอะไรต่อไป กล่าวคือ นอกจากจะแข่งขันกันในอาเซียนแล้ว อาเซียนจะมีบทบาทในเวทีโลกได้อย่างไร และจะให้คนไทยเข้าไปอยู่ในตลาดโลกได้อย่างไร เพื่อให้มีบทบาทเช่นเดียวกับ EU

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนนโยบาย มีการผลักดัน “การศึกษา” เพื่อเข้าสู่กรอบอาเซียน โดยเรื่องการศึกษาเข้าสู่อาเซียนในปี ๒๕๕๒ เมื่อมีการประชุมปฏิญญาหัวหิน-ชะอำ ในประเทศไทย

คณะกรรมการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในอาเซียน โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเป้าหมายสำคัญในปี ๒๕๕๗ เพื่อให้มีนักเรียนและนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาในประเทศไทยให้ได้ถึงจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ คน เพื่อให้ประเทศไทยเป็น Education Hub จึงต้องเร่งขับเคลื่อนและพัฒนาเด็กไทย โดยกำหนดนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียนด้านการศึกษา

นอกจากนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบส.) เตรียมการจัดตั้งสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาผู้บริหาร การศึกษา และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ยังเห็นว่าควรมีหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) ที่เป็นหลักสูตรเกี่ยวกับอาเซียนศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงเข้าเรียน รวมถึงอาจให้มีการกำหนดหลักสูตรอาเซียนในหลักสูตรของนักปกครองระดับสูง (นปส.) ซึ่งจะเป็นการเพิ่มเติมให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถศึกษาเรื่องอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง

สำหรับครูก็มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา โดยสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาควรดำเนินการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีศูนย์ภาษาอังกฤษทั่วประเทศเพื่อดำเนินการฝึกอบรมครู

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้เริ่มมีการศึกษานับตั้งแต่การลงนามกฎบัตรอาเซียนที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งพิจารณาว่ากฎบัตรอาเซียนมีผลกระทบต่อวงการศึกษาไทยอย่างมาก และคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ข้อสรุปว่าอุดมศึกษาควรต้องมียุทธศาสตร์เรื่องกรอบอาเซียนให้ชัดเจน ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว

กรอบยุทธศาสตร์อาเซียนกำหนดไว้ชัดเจนว่าเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ต้องการใช้ประโยชน์จากประชาคมอาเซียนในการสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็น Education Hub นอกจากนั้น ยังสนับสนุนความเป็นสากล โดยสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรที่เอื้อต่อนักศึกษาต่างชาติให้มากขึ้น

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำลังพัฒนาอาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย โดยการให้ทุนสนับสนุนเพื่อให้จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกให้มากที่สุด และมีการให้ทุนเรียนภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษาเวียดนาม ภาษาพม่า เป็นต้น ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี

สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีหน้าที่ประสานงานความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในด้านการศึกษา วัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ระดับภูมิภาคและการผลักดันให้เกิดความร่วมมือในอาเซียนโดยการประชุมร่วมกัน จัดทำคู่มือให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน รวมทั้งศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษา เพื่อให้สามารถโอนย้ายหน่วยกิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภูมิภาคได้ และให้ทุนการศึกษาแก่เจ้าหน้าที่ ครู และผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการในแต่ละประเทศ ไปอบรม แลกเปลี่ยนกันตามข้อตกลงระหว่างประเทศสมาชิก

สำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

สำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนมุ่งพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการ และศักยภาพของบุคลากรด้านอุดมศึกษาของภูมิภาคผ่านกิจกรรมหลักด้านอาเซียนศึกษา การแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา การทำวิจัยร่วมกันและการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูล ซึ่งขยายขอบเขตครอบคลุมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย สมาชิกและความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาของอาเซียน

สำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) มีอำนาจหน้าที่ดำเนินงานประสานความร่วมมือของมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอาเซียนในลักษณะนำร่อง สำหรับการดำเนินงานของ AUN นอกจากการนำเสนอร่างกฎบัตรอาเซียนแล้ว AUN ยังมีการดำเนินการเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เป็นกฎหมายเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน (กฎหมายลำดับรอง) ส่วนในเรื่องของกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้น ขณะนี้มีการร่างกฎและระเบียบเกี่ยวกับเครือข่ายย่อย ซึ่งปัจจุบันประเทศในกลุ่มอาเซียนยังไม่มีระเบียบกลางที่ใช้ร่วมกันทั้ง ๑๐ ประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการร่างกฎและระเบียบกลางดังกล่าวเพื่อให้เป็นแกนมาตรฐานในการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ

ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

๑. กระทรวงศึกษาธิการควรมี Roadmap การจัดการศึกษาสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่เชื่อมโยงกับ Roadmap ของอาเซียน และควรศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษา สู่ประชาคมอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียน และ Roadmap ของประเทศที่มีศักยภาพ ในการแข่งขันสูง

๒. กระทรวงศึกษาธิการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการศึกษา สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน้อยมาก ซึ่งอาจทำให้การดำเนินการของประเทศไทยจะไม่ทันต่อสถานการณ์ และจะมีผลต่อศักยภาพของการแข่งขัน

๓. การดำเนินการของแต่ละองค์กรยังขาดการบูรณาการในภาพรวม

๔. รัฐบาลควรพิจารณาเพิ่มงบประมาณในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

๕. ในการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนคราวต่อไป รัฐมนตรีว่ากระทรวงศึกษาธิการ ควรหรือเรื่องการจัดตั้งกองทุน “การศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ๒๐๑๕” โดยระดมทุนจากประเทศ สมาชิก เพื่อนำมาจัดกิจกรรมในข้อ ๔ และกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

๖. กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญกับ “อัตลักษณ์ไทย” ในรูปแบบต่าง ๆ ของกระบวนการศึกษาอย่างจริงจัง ควบคู่ไปกับความเป็นอัตลักษณ์ของอาเซียน

๗. รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการควรมีตระว่างการเตรียมความพร้อมในการ เข้าเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนให้เกิดความเป็นธรรมและทั่วถึงแก่ภาคส่วนต่าง ๆ หรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

๘. กระทรวงศึกษาธิการควรเร่งทบทวนและปรับรายละเอียดประกอบกฎบัตรเครือข่าย มหาวิทยาลัยอาเซียน อันเป็นสาระสำคัญที่กระทบต่อความทั่วถึงและเป็นธรรมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในประเทศ โดยควรพิจารณากำหนดบนความเป็น “มาตรฐาน” มากกว่าการพิจารณาจากคุณสมบัติ ขององค์กรที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ

๙. ประชาคมอาเซียนควรมีแนวทางให้มหาวิทยาลัยในกลุ่มประชาคมอาเซียนมีหลักสูตร และระบบการศึกษาที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันได้ เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนนักศึกษา หรือการจัดการศึกษาร่วมกันในโอกาสต่อไป

๑๐. ควรส่งเสริมให้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ไปสู่เรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไปยังประชาชน ซึ่งควร จัดสรรงบประมาณและบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานดังกล่าวด้วย

๑๑. การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศที่มีประชาชนสื่อสาร ภาษาอังกฤษได้มากจะได้เปรียบ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการควรเร่งดำเนินการนำครูต่างประเทศมาสอน ภาษาต่างประเทศ และแก้ไขข้อจำกัดของ กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่บังคับใช้ในการนำครูต่างประเทศเพื่อให้มี ความยืดหยุ่นและเอื้อประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา

LIRT

บทที่ ๑

บทนำ

การศึกษาเพื่อขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน^๑

ความสำคัญของการศึกษาในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนปรากฏเห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนในปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน ที่ได้เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญที่จะนำอาเซียนให้บรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๒๐ โดยกำหนดให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์สู่ภายนอก เพื่อสันติสุข และการเชื่อมโยงเข้าเป็นหุ้นส่วนในสิ่งแวดล้อมของประชาธิปไตยและการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน การพัฒนาที่เป็นพลวัต การรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดในสังคมที่เอื้ออาทรและมีสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกันทางประวัติศาสตร์ การตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันและเชื่อมโยงกันเป็นอัตลักษณ์ของภูมิภาค

นอกจากนี้ วิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๒๐ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ โดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรม นวัตกรรม การส่งเสริมการป้องกันคุณภาพการทำงานและการประกอบการ รวมทั้งการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัย การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความร่วมมือทางด้านวิชาการและการพัฒนาซึ่งจะช่วยสนับสนุนกระบวนการรวมตัวของอาเซียน การเสริมสร้างขีดความสามารถและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อลดช่องว่างการพัฒนา จึงทำให้ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียนได้ทวีบทบาทต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอาเซียนให้มีความเจริญก้าวหน้าและแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในหลากหลายมิติที่ส่งผลให้โลกเข้าสู่ยุคของสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้

จึงอาจกล่าวได้ว่า กลไกความร่วมมือด้านการศึกษาคือสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการนำอาเซียนสู่การเป็นประชาคมที่มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม

แผนงานจัดตั้งประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน

การขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในกรอบอาเซียน ซึ่งปรากฏในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (A Blueprint for ASEAN Socio-Cultural Community) ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการ เพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศในภูมิภาคด้านการศึกษา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยี และทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน

^๑ สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. การศึกษา : การสร้างประชาคมอาเซียน ๒๕๕๘, หน้า ๗-๑๓.

การจัดการศึกษาในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ประกอบด้วย

๑. การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

๑.๑ เพื่อให้ประชากรอาเซียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ อันจะนำไปสู่การจัดการไม่รู้หนังสือในภูมิภาค ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาภาคบังคับการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกเพศอย่างเท่าเทียมโดยปราศจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม เชื้อชาติ ภูมิภาค และความบกพร่องทางร่างกาย

๑.๒ การปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา เช่น การให้การศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคนิคการอาชีวศึกษาในอาเซียน การพัฒนาโครงการความช่วยเหลือด้านเทคนิค เช่น การจัดการฝึกอบรมครู และโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรระดับอุดมศึกษา ภายในปี ๒๕๕๒ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV

๑.๓ การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาสำหรับสตรีและเด็กอย่างเท่าเทียม รวมทั้งการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับหลักสูตรด้านความเสมอภาคทางเพศ ในโรงเรียน

๑.๔ การส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศด้านการศึกษา รวมทั้งความร่วมมือข้ามภูมิภาคเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในภูมิภาค

๑.๕ การแลกเปลี่ยนการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นเวลา ๑ ภาคเรียน หรือ ๑ ปี

๑.๖ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะในชุมชน โดยผ่านการศึกษาทางไกล การเรียนด้วยระบบ IT

๒. การส่งเสริมทุนอาเซียนและเครือข่ายการศึกษา

๒.๑ การดำเนินการศึกษาเพื่อทบทวนแนวปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษาของอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๐๙) เพื่อสร้างเสริมประโยชน์และลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน

๒.๒ การส่งเสริมเครือข่ายการศึกษาในสถาบันการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ขยายเครือข่ายและให้การช่วยเหลือนักเรียน

๒.๓ การแลกเปลี่ยนบุคลากรและปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์ เช่น การส่งเสริมการวิจัยระหว่างสถาบันอุดมศึกษา โดยความร่วมมือกับซีมีโอและเครือข่ายมหาวิทยาลัยในอาเซียน

๓. การส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

๓.๑ การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยผ่านระบบการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความสำเร็จและความเข้าใจอันดีในประเทศสมาชิกที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

๓.๒ การสอนค่านิยมร่วมและมรดกทางวัฒนธรรมอาเซียน ในหลักสูตรของโรงเรียน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและอุปกรณ์การเรียนการสอน

LIART

๓.๓ การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางภาษา

๓.๔ การจัดทำหลักสูตรอาเซียนศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

๔. การพัฒนาเยาวชนอาเซียน

๔.๑ การดำเนินโครงการพัฒนาผู้นำเยาวชนอาเซียนและโครงการที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

๔.๒ การดำเนินการกีฬามหาวิทยาลัยอาเซียน อาสาสมัครเยาวชนอาเซียน เกมคอมพิวเตอร์ และโอลิมปิกวิชาการอาเซียน เพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเยาวชนในภูมิภาค

๔.๓ การดำเนินโครงการแข่งขันระดับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เช่น ASEAN Youth Day Award และ Ten Accomplished Youth Organizations in ASEAN (TAYO ASEAN) เพื่อยกย่องเยาวชนและบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมความคิดและค่านิยมอาเซียนระหว่างเยาวชนในภูมิภาคอาเซียน

๔.๔ ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเยาวชนอาเซียนเพื่อส่งเสริมการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของเยาวชนในอาเซียน

๔.๕ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กและเยาวชน

๔.๖ ศึกษาการจัดทำ ASEAN Youth Development Index เพื่อประเมินผลลัพธ์และประสิทธิผลโครงการเยาวชนภายในภูมิภาค และช่วยเหลือประเทศสมาชิกในการวางแผนสร้างสรรค์นวัตกรรมของเยาวชนในภูมิภาค

จากแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนได้ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาของภูมิภาค ในประเด็นด้านการเสริมสร้างโอกาสด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาคทุกระดับ การส่งเสริมความร่วมมือด้านเครือข่ายเยาวชน ตลอดจนการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

สรุปการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๕^๒

ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๕ และการประชุมสุดยอดที่เกี่ยวข้อง ณ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ ถือเป็นการจัดประชุมครั้งสุดท้ายในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประธานอาเซียน หัวข้อหลักของการประชุม ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์สำหรับประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ใน ๓ ลักษณะ คือ ๑) ประชาคมที่เน้นการปฏิบัติ ๒) ประชาคมที่เน้นความเชื่อมโยง

^๒ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๘-๒๐.

ระหว่างกัน และ ๓) ประชาคมที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปันด้วย

ปฏิญญาชะอำ-หัวหินว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปันได้ย้มาถึงบทบาทสำคัญของการศึกษาในการสร้างประชาคมอาเซียน ภายในปี ๒๕๕๘ อันประกอบด้วย ๓ เสาหลัก ได้แก่ ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยทั้ง ๓ เสาหลักนี้ต่างส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งสาระสำคัญของปฏิญญาฯ มีดังนี้

๑. บทบาทของภาคการศึกษาในเสาการเมืองและความมั่นคง

๑.๑ อาเซียนจะสนับสนุนความเข้าใจและความตระหนักรับรู้เรื่องกฎบัตรอาเซียนให้มากขึ้น โดยผ่านทางหลักสูตรอาเซียนในโรงเรียน และเผยแพร่กฎบัตรอาเซียนที่แปลเป็นภาษาต่าง ๆ ของชาติในอาเซียน โดยเน้นหลักการแห่งประชาธิปไตยให้มากขึ้น เคารพในสิทธิมนุษยชน และค่านิยมในแนวทางแห่งสันติภาพในหลักสูตรของโรงเรียน

๑.๒ สนับสนุนความเข้าใจและความตระหนักรับรู้ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อในภูมิภาค-ระหว่างหมู่อาจารย์ที่ผ่านการฝึกอบรมในโครงการแลกเปลี่ยน และการจัดตั้งฐานข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

๑.๓ จัดให้มีการประชุมผู้บริหารโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอในฐานะที่เป็นพื้นฐานสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในภูมิภาคอาเซียนที่หลากหลาย การสร้างศักยภาพและเครือข่าย รวมทั้งยอมรับการดำรงอยู่ของเวทีโรงเรียนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia School Principals Forum: SEA-SPF)

๒. บทบาทของภาคการศึกษาในเสาเศรษฐกิจ

๒.๑ อาเซียนจะพัฒนากรอบทักษะภายในประเทศของแต่ละประเทศสมาชิก เพื่อช่วยสนับสนุนการมุ่งไปสู่การจัดทำการยอมรับทักษะในอาเซียน

๒.๒ ด้านการสนับสนุน อาเซียนจะสนับสนุนและขับเคลื่อนความสามารถของนักเรียนและนักศึกษาให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาบัญชีรายการอุปกรณ์สารสนเทศด้านการศึกษาที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจัดหาได้ รวมทั้งสนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือในภูมิภาคอาเซียน ผ่านกลไกความร่วมมือในระดับภูมิภาคระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับความพยายามในการปกป้องและปรับปรุงมาตรฐานทางด้านการศึกษาและวิชาชีพ

๒.๓ อาเซียนจะพัฒนามาตรฐานด้านอาชีพบนพื้นฐานของความสามารถในภูมิภาคอาเซียน โดยมุ่งสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านแรงงาน

LIART

๓. บทบาทของภาคการศึกษาในเสาสังคมและวัฒนธรรม

๓.๑ พัฒนาเนื้อหาสาระเรื่องอาเซียนเพื่อให้โรงเรียนใช้อ้างอิงในการฝึกอบรมและการสอนเรื่องอาเซียนในมหาวิทยาลัย

๓.๒ เสนอให้มีหลักสูตรระดับปริญญาด้านศิลปวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัย

๓.๓ เสนอให้ภาษาประจำชาติอาเซียนเป็นภาษาต่างประเทศและให้เป็นวิชาเลือกในโรงเรียน

๓.๔ สนับสนุนโครงการระดับภูมิภาคที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้แก่เยาวชน และอาเซียนจะรับรองการมีอยู่ของโครงการอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ เช่น โครงการทัศนศึกษาโรงเรียนอาเซียน โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนและนักศึกษาอาเซียน โครงการประชุมเยาวชนอาเซียนด้านวัฒนธรรม โครงการประชุมสุดยอดเยาวชนนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในอาเซียน โครงการประชุมเครือข่ายมหาวิทยาลัยในอาเซียน และโครงการประกวดสุนทรพจน์ระดับเยาวชนในอาเซียน เป็นต้น

๓.๕ สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสมาชิกอาเซียนโดยการสนับสนุนการศึกษาสำหรับทุกคน

๓.๖ จัดให้มีการประชุมนักวิจัยทางการศึกษาอาเซียน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาคให้เป็นเวทีสำหรับนักวิจัยจากประเทศสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาค

๓.๗ สนับสนุนความเข้าใจและตระหนักรู้ในประเด็นและเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคอาเซียน โดยการบูรณาการไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน และการมอบรางวัลโรงเรียนสีเขียวอาเซียน

๓.๘ เฉลิมฉลองวันอาเซียน (วันที่ ๘ สิงหาคม) ในโรงเรียน โดยเฉพาะในเดือนสิงหาคมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การร้องเพลงชาติอาเซียน การจัดการแข่งขันเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาเซียน การจัดแสดงเครื่องหมายและสัญลักษณ์อื่น ๆ ของอาเซียน การจัดค่ายเยาวชนอาเซียน เทศกาลเยาวชนอาเซียน และวันเด็กอาเซียน เป็นต้น

นอกจากนี้ อาเซียนได้เห็นชอบที่จะเสนอให้ประเทศสมาชิกอาเซียนแบ่งปันทรัพยากรแก่กัน และพิจารณาจัดตั้งกองทุนพัฒนาการศึกษาของภูมิภาคเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินอย่างเพียงพอในการปฏิบัติการต่าง ๆ ตามที่ได้รับเสนอแนะ และมอบหมายให้องค์กรระดับรัฐมนตรีรายสาขาของอาเซียนที่เกี่ยวข้อง และเลขาธิการอาเซียน ดำเนินการตามปฏิญญานี้ โดยการให้แนวทางและสนับสนุนแผน ๕ ปีของอาเซียนว่าด้วยเรื่องการศึกษา รวมทั้งให้มีการรายงานความก้าวหน้าผ่านคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อให้ทราบความคืบหน้าของการดำเนินการ

ทั้งหมดนี้คือความมุ่งมั่นและข้อผูกพันของประเทศสมาชิกอาเซียนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาเพื่อให้เกิดประชาคมอาเซียนที่มีพลวัต มีความเชื่อมโยงกัน และเป็นประชาคมของประชาชนอาเซียน เพื่อประชาชนอาเซียน

LIART

บทที่ ๒

ทิศทางการศึกษาไทย : สู่มหาวิทยาลัยอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘

การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษา เพื่อก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของประเทศสมาชิกอาเซียน^๑

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ อาทิ

ประเทศสิงคโปร์ กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาในทุกระดับเพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้ก้าวไปสู่การเป็นผู้นำแห่งเอเชียด้านศูนย์กลางการศึกษาระดับมาตรฐานโลก มีเป้าหมายให้นักเรียนและนักศึกษาจากประเทศต่าง ๆ เข้าศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา จำนวนประมาณ ๖๖,๐๐๐ คน ภายในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ และการยกระดับมาตรฐานการศึกษาของคนในชาติสู่ระดับสากล

ประเทศฟิลิปปินส์ กำหนดแผนการขยายการศึกษาสำหรับทุกคน (Education for all) เป็นการสานต่อแผนพัฒนาประเทศระยะกลาง ๕ ปี เน้นการพัฒนามนุษย์ในลักษณะครอบคลุม (Comprehensive Human Development) และให้ความสำคัญต่อการเพิ่มทุนทั้งหมดไปที่มนุษย์ (Human capital investment) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนให้การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การสร้างทักษะความเชี่ยวชาญทางคณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร พร้อมทั้งขยายช่องทางให้กับผู้มีรายได้น้อยในเรื่องการศึกษานอกระบบ และการฝึกอบรมด้านเทคนิคและวิชาชีพ

ประเทศมาเลเซีย เน้นการพัฒนาระบบการศึกษาที่มีคุณภาพโดยเฉพาะ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เปิดโอกาสในการพัฒนาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล เน้นการผลิตกำลังคนให้มีความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี มีทักษะการคิด และการผลิตกำลังคนในระดับกลางให้มีคุณภาพ

ประเทศไทย ลาว กัมพูชาและเวียดนาม มีการพัฒนาการศึกษาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา ตลอดจนปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการกระจายโอกาสทางการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่สากล

^๑ สุขุม เฉลยทรัพย์. การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘.

กระทรวงศึกษาธิการกับการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน^๙

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน ทั้ง ๓ เสาหลัก เนื่องจากการศึกษาเป็นฐานในการสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านภาษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อให้เกิดการยอมรับในเรื่องสิทธิมนุษยชน การพัฒนาการเคลื่อนไหวของประชากร การดำเนินการให้ประชาคมอาเซียนจะต้องอยู่ภายใต้ทุนเดียวกัน เป็นระบบภาษีแบบศูนย์ จึงเป็นเรื่องท้าทายที่ประเทศไทยที่จะต้องเตรียมพร้อมด้านการศึกษาให้สนองต่อการที่จะเป็นผู้สร้างอาเซียน ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการศึกษา หรือ Education Hub ในอาเซียนได้ เพื่อให้ปรากฏชัดเจนว่าประเทศไทยเป็นผู้สร้างอาเซียน และช่วยให้ทั้ง ๓ เสาหลักของอาเซียนมีความเข้มแข็ง กระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ ดังนี้

๑. การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการต้องเตรียมความพร้อมด้านการศึกษา เรื่องแรก คือ การเตรียมกรอบความคิด อันหมายถึง แผนการศึกษาของชาติ โดยอันดับแรกต้องยอมรับความเป็นจริงว่า จะต้องสร้างความตระหนักให้แก่คนไทยว่าจะต้องเปลี่ยนกรอบความคิดในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นพลเมืองอาเซียน ซึ่งหลายฝ่ายมุ่งให้ความสำคัญไปที่การพัฒนาคนไทยให้มีสมรรถนะที่ดีสามารถแข่งขันกับประชาคมอาเซียนได้ และอีกด้านหนึ่งต้องการเสนอว่า ควรสร้างการศึกษาเพื่อสร้างสมรรถนะในการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน เพราะหากอยู่ร่วมกันได้ก็สามารถขับเคลื่อนในส่วนต่าง ๆ ได้ ดังนั้น หากสามารถจัดทำแผนการศึกษาชาติ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา แผนการศึกษาของชาติจะเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาอย่างน้อย ๓ ด้าน คือ

๑.๑ ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากคุณภาพการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องคุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพผู้เรียน และคุณภาพเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งนำไปสู่แนวความคิดในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอาเซียน

๑.๒ การขยายโอกาสทางการศึกษา ผลจากการประชุมร่วมกับรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ทำให้มีการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในประชาคมอาเซียนอย่างแท้จริง

๑.๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนว่ามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ซึ่งจะต้องขยายการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น

๒. แนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนภายใต้กรอบความคิดที่ว่า การศึกษาเป็นตัวนำในการสร้างประชาคมอาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียว ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในนามของรัฐบาลที่จะขับเคลื่อนประเทศไทยเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

^๙ คณะกรรมการการศึกษา วัฒนธรรม การบรรยายพิเศษและการอภิปรายในการเสวนา เรื่อง ทิศทางการศึกษาไทย : สูประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, ๒๕๕๓.

การสร้าง ความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่จะต้องดำเนินการโดยภาพรวม ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจในอัตลักษณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้กระบวนการของหลักสิทธิมนุษยชน ความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารที่ดีต่อกัน และที่สำคัญจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎบัตรอาเซียน รวมถึงการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

การปฏิรูปการศึกษาของไทยในปัจจุบันที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ควรจะต้อง พัฒนาในสองประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง พัฒนาระบบการสอนให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ Learning เพื่อให้กรอบการเรียนรู้กว้างขวางมากขึ้น เป็นสมรรถนะพลเมืองอาเซียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถ อยู่ร่วมกันได้ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการสร้างหลักประกันคุณภาพการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษทุกระดับชั้น ทั้งเรื่องหลักสูตรการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน โดยแบ่งการสอน เป็นหลายระดับ ทั้งในระดับ English Program, Mini English Program และระดับ Bilingual ทั้งนี้ การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทจะต้องจัดให้มีครูผู้สอนที่จบ วิชาเอกภาษาอังกฤษโดยตรงเพิ่มขึ้น เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร ของประชาคมอาเซียน จะเป็นหลักประกันในอนาคตว่า ผู้ที่จบจากโรงเรียนมาตรฐานสากล หรือ World Class Standard จะต้องเป็นผู้ที่สื่อสารภาษาอังกฤษอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนโยบายดังกล่าวนี้ กระทรวงศึกษาธิการมีความพยายามที่จะให้บรรลุผลภายในอีก ๓ ปี ทั้งใน โรงเรียนระดับพื้นฐานไปสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล โดยในเบื้องต้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการ สำรองความต้องการครูภาษาอังกฤษของแต่ละโรงเรียน เพื่อเสนอให้กระทรวงการต่างประเทศ พิจารณาให้ความร่วมมือในการประสานงานเพื่อนำครูต่างประเทศที่ Early Retired มาสอนภาษา ในโรงเรียน และจากนั้นจะประสานกับภาคเอกชนในการรับครูอาสาสมัครที่ต้องการ มีประสบการณ์ด้านการสอนมาสอนในโรงเรียน เพื่อสนับสนุนครูอาสาสมัครทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม

ประการที่สอง พัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการ จะประกาศโครงการคุณภาพ ICT เพื่อคุณภาพการศึกษาไทย ในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ อันสืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้จัดตั้งกองทุน พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณเบื้องต้นจาก คณะกรรมการกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) จำนวน ๑๐๐ ล้านบาท เพื่อมุ่งนำสู่กระบวนการเรียนการสอน ที่เข้าถึงผู้เรียนโดยตรง ซึ่งมีการพัฒนา ๓ N คือ

๑. National Education Network: NedNet เป็นโครงข่ายเทคโนโลยี และสารสนเทศของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อใช้เป็นเส้นทางหลักในการเข้าถึงและเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ด้านการศึกษาไปยังสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ และนานาชาติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อเข้าถึง ICT เพื่อการศึกษาโดยตรง และศึกษาด้วยระบบ e- Learning

LIRT

๒. National Education Information System: NEIS ศูนย์สารสนเทศเพื่อการศึกษาแห่งชาติ เป็นศูนย์กลางรวบรวม จัดเก็บ และเชื่อมโยงสารสนเทศ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการสืบค้น ประมวลผลและเป็นแหล่งอ้างอิงสำคัญด้านการบริหารจัดการของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. National Learning Center: NLC ศูนย์การเรียนรู้แห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตลอดเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การพัฒนาหลักสูตรความเป็นพลเมืองอาเซียน เพื่อให้รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีการแบ่งปันและเอื้ออาทร โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการเรียนรู้

การผลิตบัณฑิตทั้งในระดับอุดมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือ และมีทักษะการทำงานร่วมกัน เพื่อรองรับการเปิดเสรีทางด้านแรงงานของประชาคมอาเซียน

การดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกระทรวงศึกษาธิการที่สำคัญที่สุดคือ การส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาเรื่อง อาเซียนศึกษา และเป็น Education Hub ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์สูงสุด ด้วยการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมควบคู่กันไปการสร้างจุดร่วมของประเทศสมาชิกอาเซียน ถึงแม้ว่าประเทศสมาชิกจะนับถือศาสนาพุทธ ซิกข์ อิสลาม คริสต์ แต่พลเมืองในประชาคมอาเซียนเป็นผู้มีน้ำใจ มีอัธยาศัย โอบอ้อมอารี และมีการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ และจะดำเนินการในสถานศึกษาที่เปิดหลักสูตรนานาชาติเพื่อรองรับความเป็นสากลด้วย

การเตรียมความพร้อมเพื่อการขับเคลื่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘ เบื้องต้นกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายที่ชัดเจน ภายใต้ยุทธศาสตร์ ๖ เดือน ๖ คุณภาพ เพื่อขับเคลื่อนอย่างเป็นองค์รวม เป็นตัวเร่งการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาของประเทศไทยให้ไปสู่ประชาคมอาเซียน ๖ คุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ประกาศไปแล้ว คือ

๑. การศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ ประชาชนที่อยู่ในวัยทำงาน ประมาณ ๓๕ ล้านคน เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนศึกษาผ่านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต โดยให้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ทุกตำบลนำข้อมูลไปบูรณาการการเรียนรู้ให้กับประชาชน เพื่อปรับเปลี่ยนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันและทำให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

๒. คุณภาพผู้เรียน ที่กล่าวไปแล้วข้างต้น รวมทั้งการใช้ภาษาอังกฤษ

๓. คุณภาพสถานศึกษา มีโรงเรียนมาตรฐานสากลที่จะสนองตอบต่อการเตรียมความพร้อม โดยมีเป้าหมายหลัก ๕๐๐ โรงเรียน เพื่อปรับตัวและรองรับการลงทุนด้านการศึกษาของต่างประเทศ ซึ่งจะต้องมีโรงเรียนนานาชาติ ๕๐๐ โรงเรียน โรงเรียนเอกชนสู่มาตรฐานสากล ๕๐๐ โรงเรียน และโรงเรียนมาตรฐานสากลของ สพฐ. ๕๐๐ โรงเรียน รวมโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำนวน ๑,๕๐๐ โรงเรียน นอกจากนี้ยังได้พัฒนาโรงเรียนดีประจำอำเภอเพื่อต่อยอดสู่ความเป็นเลิศ และโรงเรียนดีประจำตำบลที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

ที่ค้นหา พัฒนาความภาคภูมิใจในท้องถิ่น การพัฒนาทักษะอาชีพและการพัฒนาความเป็นพลเมือง ที่เป็นสากล ซึ่งนโยบายดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้วางกรอบแนวทางการดำเนินงาน ด้านงบประมาณ บุคลากร และเทคโนโลยี ไปพร้อมกัน

๔. คุณภาพเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้ประกาศในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แล้ว

๕. คุณภาพการขยายโอกาสการมีส่วนร่วม ภายใต้นโยบายเรียนฟรี ๑๕ ปี งบประมาณ ๘๐,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วม ของประชาชน โดยเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ จะมีความชัดเจนอย่างเป็นทางการ ซึ่งจะตอบสนอง ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การสร้างความเสมอภาคทั้งระดับปฐมวัย การเรียนร่วม และการเรียนปกติ

๖. คุณภาพครู ครูจะต้องเปลี่ยนกรอบความคิดในกระบวนการเรียนการสอน ให้ทันต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในทศวรรษต่อไป

องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการมีภารกิจที่ต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าว โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะดำเนินการในภาพรวมของกระบวนการทั้งหมด สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในฐานะหน่วยงานหลักที่จะต้องพัฒนาการศึกษาพื้นฐาน ที่เป็นระดับการศึกษาสำคัญ โดยนำยุทธศาสตร์เชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งได้มีการจัดทำ แผนการปฏิบัติแล้ว

แนวทางการจัดการศึกษาไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘^๔

๑. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในสิทธิและหน้าที่ ทั้งนี้ ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยเริ่มต้น และเป็นกลไกที่สำคัญเพื่อรองรับ และขับเคลื่อนทั้ง ๓ เสาหลักของประชาคมอาเซียน ทั้งความมั่นคงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ รวมทั้งสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ไทยก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้อย่าง มีศักยภาพ เป็นประเทศในระดับผู้นำของกลุ่มอาเซียน เนื่องด้วยได้มีการเตรียมความพร้อม ของโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยขับเคลื่อน โดยมีการวางแผน หรือ จัดทำ Road Map ในการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียนอย่างชัดเจน และมีการกำหนดโรงเรียนคุณภาพ ๓ ระดับ ประกอบด้วย

ระดับที่ ๑ โรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน ๕๐๐ โรงเรียน

ระดับที่ ๒ โรงเรียนประจำอำเภอ จำนวน ๒,๕๐๐ โรงเรียน และ

ระดับที่ ๓ โรงเรียนดีประจำตำบล จำนวน ๗,๐๐๐ โรงเรียน

รวมทั้งสิ้น ๑๐,๐๐๐ โรงเรียน คิดเป็นหนึ่งในสามของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนดังกล่าวนี้มีจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ที่มีความพร้อมแตกต่างกันไปตามระดับของโรงเรียน โดยโรงเรียนดีประจำ ตำบลจะอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่นักเรียนต้องมีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ

^๔ เรื่องเดียวกัน.

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การดำเนินโครงการโรงเรียนที่สร้างขึ้นโดยวัตถุประสงค์พิเศษที่เรียกว่า โครงการ Spirit of ASEAN ประกอบด้วย โรงเรียน Sister School จำนวน ๓๐ โรงเรียน และโรงเรียน Buffer School จำนวน ๒๔ โรงเรียน เป็นโรงเรียนในโครงการที่ให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ และเพิ่มความสัมพันธ์กับภาษาของประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ติดชายแดนไทยในบริเวณที่โรงเรียนตั้งอยู่

แม้การศึกษาจะเป็นเรื่องของการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน แต่การศึกษาก็เป็น เครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนทั้งสามเสาหลักในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยในเสาของประชาคม การเมืองและความมั่นคงอาเซียนต้องสร้างความเข้าใจและความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน จากนั้นจะกระจายไปยังผู้ประกอบการและประชาชน ซึ่งการดำเนินการต้องมีการประสานกับกระทรวง การต่างประเทศเกี่ยวกับเนื้อหาของกฎบัตรอาเซียน สิทธิมนุษยชน และเรื่องอื่น ๆ ที่นักเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจ ส่วนเสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องการเคลื่อนย้ายเสรี ทางด้านการค้าและการลงทุน ดังนั้น จึงต้องเตรียมความพร้อมให้นักเรียน นักศึกษามีความเป็นสากล และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับนานาชาติ ส่วนเสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนนั้น การศึกษาจะมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง จึงอาจต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความครอบคลุม พร้อมการพัฒนาครูอาจารย์ให้มีความพร้อม และส่งเสริมทักษะที่จำเป็นของอาเซียน เช่น ภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน นอกจากนี้ การส่งเสริมความร่วมมือ ในระดับเวทีนานาชาติ เพื่อจับกระแสความเคลื่อนไหวของประเทศสมาชิกให้รู้เขารู้เรา เช่น จัดเวที การศึกษาเพื่อปวงชนและการประชุมขององค์กรระหว่างประเทศด้านการศึกษา เป็นต้น จะทำให้เกิด การเปรียบเทียบระหว่างประเทศสมาชิกและจัดระดับความพร้อมของไทยว่าอยู่ในระดับใดได้

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างสมาชิกอาเซียน ค่ายผู้นำ เยาวชนอาเซียน และการส่งเสริมความร่วมมือระดับหน่วยงานภายในประเทศ ในช่วงปีที่ผ่านมา มีโครงการส่งเสริมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้โอกาสจากการลงทุน ในโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ๒๕๕๕ และขยายผลไปถึงโครงการ Spirit of ASEAN ซึ่งมีความคืบหน้าในการดำเนินการอย่างมาก และมีการพัฒนาศูนย์อาเซียนศึกษาที่จะดำเนินการ ในเรื่องของสื่อการเรียนรู้ แผนที่ มุมวัฒนธรรม สนับสนุนความร่วมมือด้านวิทยากร เพื่อการอบรม ในพื้นที่ใกล้เคียง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียน ในโครงการ เพื่อจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาให้สำเร็จ ขณะนี้มีทั้งหมด ๕๔ ศูนย์ และมีความจำเป็นต้องดำเนินการและใช้งบประมาณในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง มีพันธกิจจะต้องขยายไปอีก ๙ ศูนย์ นอกจากนี้ ยังมีการสอนภาษาเพื่อนบ้านในแถบอาเซียน โดยจ้างวิทยากรหรือผู้ที่มีความรู้ในพื้นที่ มาสอนนักเรียน มีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบเข้ม รวมทั้งมีการจัดสัปดาห์อาเซียน เพื่อสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับอาเซียน ในส่วนของโรงเรียนอาเซียน โฟกัส เป็นการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งดำเนินการแล้วในโรงเรียนของจังหวัดต่าง ๆ

๑๔ แห่ง เช่น กรุงเทพมหานคร จันทบุรี ตาก นครศรีธรรมราช ตรัง นครสวรรค์ ชัยภูมิ และฉะเชิงเทรา เป็นต้น ทั้งนี้ หากมีการดำเนินการอย่างจริงจังตามแผนและขั้นตอนจะทำให้สามารถขยายผลได้อย่างรวดเร็ว การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนเป็นเรื่องที่จะต้องทำให้ครูรู้ถึงแนวทางและวิธีการดำเนินงาน โดยมีการขยายผลจากต้นแบบหรือตัวอย่างการดำเนินกิจกรรมและหลักสูตร เพื่อนำไปปรับใช้ก็จะสามารถขยายผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และขอความร่วมมือจากรัฐสภาในการสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายต่อไป

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดให้เรียนรู้เรื่องสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยให้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป สมาชิกของอาเซียนในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันโดยสังเขป แต่หากพิจารณาประเด็นอาเซียนศึกษาจากคำสำคัญในกฎบัตรอาเซียน ประชาคมอาเซียนทั้ง ๓ เสาหลัก อันได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ตลอดจนปัญญาชะอำ-หัวหินว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาหารและแ่งป็น จะพบว่ามีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนศึกษาในหัวข้อสำคัญ ๆ ดังนี้

- ๑) ความเข้าใจและยอมรับระบบสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่แตกต่าง
- ๒) ความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ต่อต้านการทุจริต ความรับผิดชอบต่อสังคม
- ๓) ค่านิยมสันติภาพ การแก้ปัญหาโดยสันติ
- ๔) ส่งเสริมความมั่นคง ความสงบสุข การต่อต้านภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด ภัยพิบัติ เป็นต้น
- ๕) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
- ๖) การอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หัวข้อสำคัญเกี่ยวกับอาเซียนศึกษาดังกล่าว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้เรียนรู้ในทุกระดับการศึกษาตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยจะได้เรียนรู้โดยตรงในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้ง ๕ สาระ คือ สาระศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ รวมทั้งการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ อาทิ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในเรื่องการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดปัญหาและลดความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคม

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การนำความรู้ไปใช้อย่างมีคุณธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในเรื่องการเห็นคุณค่างานด้านศิลปะทุกแขนงที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในเรื่องการเลือกใช้เทคโนโลยีทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม

การขับเคลื่อนมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักเรื่องอาเซียนแก่เยาวชนไทยทุกคน จากผลการวิจัยเรื่องอาเซียน พบว่าประเทศไทยมีความตระหนักเรื่องอาเซียนในลำดับท้าย ๆ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องสร้างความตระหนักในการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน และจะต้องพัฒนาศักยภาพเด็กให้สามารถแข่งขันในเวทีอาเซียนได้ ด้วยการพัฒนาภาษาต่างประเทศ คือ ภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนอีก ๑ ภาษา เพื่อให้เด็กมีจิตสำนึกความเป็นอาเซียน โดยใช้งบประมาณ SP2 ในการขับเคลื่อน และพัฒนาโรงเรียน ๒ ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ ๑ คือ การพัฒนาในโรงเรียนทั่วไป จะต้องพัฒนาการเรียนรู้เรื่องอาเซียนที่บูรณาการ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องอาเซียนในพื้นที่ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดตั้งและจะนำร่องในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน ๑๔ โรงเรียน เรียกว่า โรงเรียนอาเซียน โฟกัสในทุกภูมิภาค เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องอาเซียนของโรงเรียนในพื้นที่และชุมชนนั้น

ลักษณะที่ ๒ คือ การพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ เรียกว่า โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน : Spirit of ASEAN เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีสมรรถนะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในประชาคมอาเซียน สามารถติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันในการเสริมสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของภูมิภาคอาเซียน รวมถึงชุมชนที่รายรอบโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน โดยคัดเลือกโรงเรียนในสังกัดเข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาให้มีความพร้อมและมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เป็นศูนย์อาเซียนศึกษา จำนวน ๕๔ โรงเรียน ดังนี้

๑) โรงเรียน Sister School เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และมีศูนย์อาเซียนศึกษา เน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนอีก ๑ ภาษา รวมทั้งพหุวัฒนธรรม

๒) โรงเรียน Buffer School จำนวน ๒๔ โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และมีศูนย์อาเซียนศึกษา เน้นการเรียนการสอนภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีชายแดนติดกับประเทศไทยในบริเวณที่ตั้งของโรงเรียน ๑ ภาษา และเทคโนโลยี รวมทั้งพหุวัฒนธรรม

ศูนย์อาเซียนศึกษามีสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อาเซียนศึกษา มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียนภายในโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์และมีโรงเรียนเครือข่ายอย่างน้อย ศูนย์ละ ๙ โรงเรียน รวมทั้งชุมชน

ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องอาเซียน ได้แก่ สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

การดำเนินการที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นการแสดงถึงความพร้อมในด้านของสังคม วัฒนธรรม และภาษา หากสามารถดำเนินการตามเป้าหมายโดยยกระดับเป็นโรงเรียนคุณภาพ เพื่อเป็นแกนหลักทั้ง ๑๐,๐๐๐ แห่ง จะสามารถขยายผลสู่โรงเรียนอื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมครบทุกโรงเรียนภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘

๒. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

การประเมินการเตรียมความพร้อมของการศึกษาในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการดำเนินการใน ๓ องค์ประกอบหลัก ทั้งเรื่องของคุณภาพการศึกษา โอกาสทางการศึกษา และการมีส่วนร่วม รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการลงทุนด้านการศึกษา ในด้านคุณภาพ โดยมีผลการประเมินภาพรวมแต่ละด้าน ดังนี้

๒.๑ ด้านคุณภาพการศึกษา มีผลการประเมินภาพรวมก่อนการปฏิรูปการศึกษา พบว่าเน้นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านคนเก่ง ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม แต่ควรต้องสร้างความเข้มแข็งในด้านคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศในอาเซียนแล้ว ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านการศึกษาค่อนข้างมากเป็นลำดับรองลงมาจากประเทศมาเลเซีย ดังนั้น หากประเทศไทยมีการบริหารงบประมาณการลงทุนด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคนไทยได้ ซึ่งสภาการศึกษาได้ดำเนินการตามนโยบายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง และคนดี โดยปรับหลักสูตรให้มีความเหมาะสม มีการจัดทำการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง SEAMIC Education ดังนั้น จากการพิจารณาพบว่าขณะนี้ประเทศไทยมีความพร้อมในด้านนี้

๒.๒ ด้านโอกาสทางการศึกษา มุ่งเน้นวิธีการให้คนไทยมีการศึกษาที่สูงขึ้น และเชื่อมโยงไปถึงเรื่องของแรงงานอาเซียน ในช่วงอายุระหว่าง ๑๕-๕๕ ปี จำนวนประมาณ ๔๒ ล้านคน มีแรงงานร้อยละ ๖๐ ที่ไม่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ดังนั้น สภาการศึกษาจึงจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อเสนอรัฐบาลเพื่อพิจารณาการผลิตและพัฒนากำลังคน ซึ่งเป็นบทบาทของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ขณะนี้พบว่าคุณภาพแรงงานไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับนานาชาติ เนื่องจากเชื่อมโยงกับศักยภาพด้านการศึกษาของแรงงานไทย จึงต้องพัฒนาการศึกษาของแรงงานไทยอย่างน้อยให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และจะขยายผลในเรื่องของโอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนที่อยู่ห่างไกลเพื่อให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

๒.๓ ด้านการมีส่วนร่วม ดำเนินการทั้งระดับภายในประเทศและระดับอาเซียน จากการพิจารณาพบว่า ภายในประเทศการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนยังน้อยมาก เมื่อพิจารณาด้วงบประมาณจะมาจากภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จะทำอย่างไรให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็ง มีความพร้อมในการเป็นหนึ่ง ในอาเซียน หากมีการรวมพลังและร่วมทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องพิจารณาถึงการกระจายทั้งทรัพยากรและศักยภาพของคนไทย สำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษาจึงเน้นกำหนดทิศทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ใน ๔ เรื่อง คือ ๑) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ๒) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ๓) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ ๔) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่

การดำเนินการเรื่องอาเซียน ประการแรกคงต้องรู้ว่าประเทศไทยอยู่ตรงไหนในอาเซียน จะเตรียมการปฏิรูปการศึกษาอย่างไร เตรียมคนอย่างไร และนำไปปฏิบัติได้อย่างไร ซึ่งคงไม่ใช่เพียงการรับรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ประเมินทุกปีว่าสถานการณ์การศึกษาไทย ในเวทีโลก-อาเซียน เป็นอย่างไร โดยพิจารณาจากการจัดอันดับของ IMD จาก ๖๐ ประเทศทั่วโลก ปรากฏผล ดังนี้

๑) สถานการณ์ภาพรวมของไทยในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก มีประเทศอาเซียน จำนวน ๕ ประเทศ ที่อยู่ในการจัดอันดับ คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย (อยู่ในอันดับกลาง) อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๔๗ จากทั้งหมด ๕๘ ประเทศ

สถานการณ์การศึกษาไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๔๗ โดยเมื่อพิจารณาประเทศในอาเซียนที่ได้รับการจัดอันดับพบว่าประเทศสิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ ๑๓ ประเทศมาเลเซียอยู่ในอันดับที่ ๓๐ ประเทศฟิลิปปินส์อยู่ในอันดับที่ ๕๔ ประเทศอินโดนีเซียอยู่ในอันดับที่ ๕๕

อันดับความสามารถด้านการศึกษาของไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๓ พบว่าอันดับการศึกษาไทยพัฒนาดีขึ้นจากเมื่อ ๓ ปีที่ผ่านมา

ด้านคุณภาพการศึกษา พิจารณาจาก

อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษาของประเทศในเอเชีย-แปซิฟิก ถ้ามีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษาน้อยย่อมแสดงให้เห็นว่ามีคุณภาพการศึกษาดี แต่ปัจจุบันต้องพิจารณาปัจจัยทางเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยด้านการศึกษาด้วย ซึ่งในเรื่องการพิจารณาอัตราส่วนนี้ ประเทศในอาเซียนที่ได้รับการจัดอันดับในลำดับต้น คือ ประเทศมาเลเซีย อยู่ในอันดับที่ ๒๗ ประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ ๔๑ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย อยู่ในอันดับที่ ๔๖ ประเทศสิงคโปร์ อยู่ในอันดับที่ ๕๔ และประเทศฟิลิปปินส์ อยู่ในอันดับที่ ๕๖

อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับมัธยมศึกษาของประเทศในเอเชีย-แปซิฟิก พบว่าประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ ๕๒ ในขณะที่อินโดนีเซีย อยู่ในอันดับที่ ๒๒ มาเลเซีย อยู่ในอันดับที่ ๔๓ สิงคโปร์ อยู่ในอันดับที่ ๕๑ และฟิลิปปินส์ อยู่ในอันดับที่ ๕๗

ผลโครงการ PISA พ.ศ. ๒๕๕๔ ประเมินวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ ๔๐ จากคะแนนเต็ม ๕๐๐ คะแนน ประเทศไทยได้คะแนนวิชาคณิตศาสตร์ ๔๑๗ คะแนน วิชาวิทยาศาสตร์ ๔๒๑ คะแนน

LIRT

การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของระบบการศึกษาของประเทศในเอเชีย-แปซิฟิก พ.ศ. ๒๕๕๓ พบว่า สิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ ๒ มาเลเซียอยู่ในอันดับที่ ๑๒ ไทยอยู่ในอันดับที่ ๓๐ ฟิลิปปินส์อยู่ในอันดับที่ ๓๙ และอินโดนีเซียอยู่ในอันดับที่ ๔๔

ทักษะด้านภาษาของประเทศในเอเชีย-แปซิฟิก พ.ศ. ๒๕๕๓ ความสามารถทางด้านภาษา จากการสำรวจความคิดเห็น ประเทศไทยได้ ๔.๘๓ อยู่ในอันดับที่ ๔๑ ซึ่งประเทศที่เคยอยู่ในอันดับหลังประเทศไทย เช่น อินโดนีเซีย ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำเรื่องนี้แทน

ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ พ.ศ. ๒๕๕๓ จากการสอบ TOEFL ที่ผ่านมา คะแนน TOEFL ของไทยได้ ๗๒ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๒๐ คะแนน อยู่ในอันดับที่ ๕๑ จากทั้งหมด ๕๘ ประเทศ

ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พ.ศ. ๒๕๕๓ ประเทศไทยอยู่อันดับที่ ๕๒

อัตราการไม่รู้หนังสือวัยผู้ใหญ่ของประเทศในเอเชีย-แปซิฟิก พ.ศ. ๒๕๕๓ (วัดจากประชากร อายุ ๑๕ ปี ขึ้นไป) แม้นในปีนี้อัตราการไม่รู้หนังสือลดน้อยลง แต่เรื่องนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญ ดังนั้น จะทำอย่างไรให้คนไทยรู้หนังสือ ๑๐๐% ซึ่งในเรื่องนี้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๔๒

การใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน พ.ศ. ๒๕๕๓ ประเทศไทยอยู่อันดับที่ ๕๓ คือ จากคนไทย ๑,๐๐๐ คน มีคนใช้อินเทอร์เน็ตเพียง ๒๐๙ คน

ร้อยละการลงทุนเพื่อการศึกษาต่อ GDP ของประเทศ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๓๒ ซึ่งเป็นอันดับที่สูงกว่าประเทศต่าง ๆ เพราะมีการลงทุนด้านการศึกษามาก แต่ในทางตรงกันข้ามกลับมีผลผลิตน้อย

๒) สรุปผลการสำรวจเกี่ยวกับทัศนคติและการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนของนักเรียนจำนวน ๒,๑๗๐ คน จากมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ

ความรู้สึกว่าเป็นประชาชนอาเซียน พบว่าประเทศลาวตระหนักรู้ ร้อยละ ๙๖ ประเทศไทย ร้อยละ ๖๗

ความรู้เรื่องอาเซียน

(๑) รู้จักธงอาเซียน ประเทศไทยรู้จักธงอาเซียนอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ร้อยละ ๓๘.๕

(๒) รู้ว่าอาเซียนก่อตั้งเมื่อใด ประเทศไทยรู้ว่าอาเซียนก่อตั้งเมื่อใดในลำดับสุดท้าย คือ ร้อยละ ๒๗.๕

ความอยากรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนอื่น ๆ พบว่า ประเทศไทยมีความอยากรู้เรื่องอาเซียนอื่น ๆ ร้อยละ ๘๗.๕

๓) สถานการณ์การศึกษาไทย

ค่าสถิติของคะแนน O-NET ระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๕๒ คะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน พบว่าแนวโน้ม ๓ ปีที่ผ่านมา ทั้ง ๓ ระดับ มีค่าเฉลี่ยคะแนนลดลง เช่น วิชาภาษาอังกฤษ

๔) การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑)

เริ่มรับทราบว่ามีการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่ก่อนหน้านั้นมีการเตรียมการเข้า WTO มานานแล้ว ดังนั้น จึงมีการเตรียมคนว่าในปี ๒๕๖๑ จะให้คนไทยเป็นอย่างไร จึงมีการกำหนดเป้าหมาย กรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ คือ ต้องเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะปัจจุบันเด็กเรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น และหากมีความเชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก็จะสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ทั่วโลก

แนวทางการศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๙)

เป้าหมาย :

- มีความร่วมมือทางการศึกษากับประเทศสมาชิกอาเซียนและนานาชาติมากขึ้น
- มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่เป็นสากล
- เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์เครือข่ายทางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียนและนานาชาติ
- มีการแลกเปลี่ยนนักเรียน นิสิตนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการ และนักวิชาชีพมากขึ้น

๓. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พิจารณาว่าด้วยอาชีวศึกษามีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ ดังนั้น เมื่อประเทศไทยก้าวสู่ประชาคมอาเซียนแล้วสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการทันทีคือ ทำให้สถานศึกษาเป็นสิ่งจูงใจให้เยาวชนศึกษาต่อถึงระดับปริญญา ซึ่งต้องสร้างกำลังคนด้านประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งเป็นช่างฝีมือที่มีทักษะเพื่อพัฒนาให้เป็นช่างเทคนิคและคนที่เก่งต้องสามารถก้าวไปเป็นนักเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ที่จบระดับบัณฑิตแต่เก่งในภาคปฏิบัติ และขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอยู่ระหว่างการกำหนดกฎหมายและระเบียบปฏิบัติด้านการผลิตกำลังคน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ จะต้องทำให้ช่างฝีมือมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล คือ การมีสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งจะส่งเสริมให้แรงงานฝีมือของไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล รวมทั้งการพัฒนาให้นักศึกษาอาชีวศึกษาเป็นกำลังคนมีคุณภาพ แม้นักศึกษาอาชีวศึกษาจะมีภาพลักษณ์ที่ค่อนข้างไปในทางการใช้กำลังรุนแรง แต่ได้มีนโยบายแล้วว่านักศึกษาต้องอยู่ภายใต้การฝึกและพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยจะเน้นครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิ และความสามารถ ด้านการหล่อหลอมคนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ปัจจุบันนักศึกษาในสังกัดสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนมีความสามารถด้านช่างฝีมือและช่างเทคนิค ซึ่งจะก้าวไปเป็นนักเทคโนโลยี มีจำนวนประมาณ ๑ ล้านคน นอกจากนี้ อาชีวศึกษายังขยายการรับใช้สังคม ด้วยการสอนให้ความรู้และทักษะแก่ประชาชนทั่วไปที่สนใจ เพื่อให้มีความรู้ทางช่างฝีมือในหลักสูตรระยะสั้น ประมาณ ๕ แสนคน

การมุ่งสู่คุณภาพของอาชีวศึกษาต้องทำเป็นรูปธรรม แต่สิ่งสำคัญคือทำอย่างไรให้ครูมีจิตสำนึก มีความตระหนัก โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยการพิจารณาคุณภาพของเด็กว่าทำอย่างไรเด็กอาชีวศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจุบันจำนวนเด็กอาชีวศึกษาลดลงประมาณหนึ่งแสนคน ประกอบกับครูอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เป็นครูอัตราจ้าง ทั้งที่ปัจจุบันมีตำแหน่งครูว่างกว่า ๑,๐๐๐ ตำแหน่ง และเมื่อนำจำนวนสถานศึกษาอาชีวศึกษา ๔๑๕ แห่งไปคำนวณแล้ว มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนเพียงแห่งละ ๒ คน ในขณะที่จำนวนลูกจ้างมีมากกว่านั้น ซึ่งการแก้ไขปัญหาคือต้องนำงบประมาณสำหรับการเรียนการสอนไปจ่ายค่าตอบแทนให้ครูอัตราจ้าง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียน เนื่องจากขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ ดังนั้น การพัฒนาครูจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ในเบื้องต้นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ตั้งสำนักงานภายในเพื่อขับเคลื่อนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะ เรียกว่า “ศูนย์ประสานงานสู่การจัดการอาชีวศึกษานานาชาติ” ซึ่งมีเครือข่ายทั้งหมดจำนวน ๗ ศูนย์ ตั้งอยู่ในวิทยาลัยตามเขตพื้นที่ชายแดนไทยที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จังหวัดเชียงราย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดมุกดาหารและจังหวัดสงขลา เป็นต้น เพื่อให้การพัฒนาความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน สามารถรองรับเทคโนโลยีจากประเทศที่มีความเจริญด้านอาชีวศึกษาแล้ว เช่น เทคโนโลยีจากกลุ่มประเทศยุโรป เป็นต้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้สร้างความเข้าใจกับคณะทำงานศูนย์ประสานงานสู่การจัดการอาชีวศึกษานานาชาติของทุกศูนย์ เพื่อให้เข้าใจเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ดังนั้น ขณะนี้เป้าหมายของ สอศ. คือ ความต้องการสร้างกำลังคน ซึ่งหมายถึง “ผู้เรียน” ให้เป็นบุคลากรที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยสร้างความสัมพันธ์และให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาระดับอาชีวศึกษากับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น

ราชอาณาจักรกัมพูชา มีการตั้งวิทยาลัยกัมปงเมอเตียล และมีความร่วมมือระหว่างกันเป็นระยะเวลา ๗ ปีแล้ว

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศไทยได้จัดทำโครงการให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนอาชีวศึกษา จำนวน ๕ โรงเรียน

สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีการสร้างความร่วมมือกันในการพัฒนาผู้บริหาร และแรงงาน โดยนำนักศึกษาอาชีวศึกษาของสาธารณรัฐสิงคโปร์เข้ามาฝึกงานในประเทศไทย

ราชอาณาจักรภูฏานและสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน มีความร่วมมือโดยส่งคนมาศึกษาในสถาบันกาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง

ความร่วมมือและความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้น เนื่องจากการมีมาตรฐานและการมีคุณภาพของแรงงาน รวมถึงการเรียนการสอนของไทย แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยควรพัฒนาผู้บริหารอยู่เสมอ ด้วยการส่งผู้บริหารในระดับผู้อำนวยการไปฝึกงานหรือทัศนศึกษาในพื้นที่แถบยุโรป หรือร่วมมือกันพัฒนาศักยภาพด้านอาชีวศึกษากับประเทศอังกฤษและเยอรมนี โดยในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทำงานร่วมกับอาเซียน ได้พยายามนำเสนอต่อนานาชาติเพื่อให้เห็นว่าประเทศไทยมีแรงงานที่มีศักยภาพ ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องพัฒนาตนเอง

คู่ขนานไปด้วย เช่น การส่งเสริมเรื่องภาษาต่างประเทศกับเด็กอาชีวศึกษา ทั้งนี้ การขับเคลื่อน การดำเนินการที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใช้งบประมาณ SP2

๔. กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

กรมอาเซียนไม่ได้เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษาของเยาวชน ดังนั้น บทบาทในการดำเนินการเรื่องนี้ จึงไม่ได้ลงลึกถึงสถานศึกษา แต่ได้ดำเนินงานร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงกระทรวงศึกษาธิการในด้านต่าง ๆ โดยได้ดำเนินกิจกรรมหลัก ๓ ประการ คือ

๔.๑ การจัดวิทยากรจากกรมอาเซียนบรรยายในโรงเรียนหรือจัดประชุม โดยในอดีต (นายวิฑูรย์ ศรีวิหค อดีตอธิบดีกรมอาเซียน) มีบทบาทเรื่องนี้อย่างมากในการบรรยายและให้ความรู้ เรื่องอาเซียนแก่หน่วยงานต่าง ๆ

๔.๒ จัดโครงการอาเซียนสัญจรไปยังมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่าง ๆ รวมทั้ง จัดกิจกรรม เช่น การถามตอบและการฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับอาเซียนแก่ผู้สนใจในมหาวิทยาลัย

๔.๓ จัดพิมพ์หนังสือและเอกสารเกี่ยวกับอาเซียน ซึ่งเริ่มจัดพิมพ์ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ เพื่อประชาสัมพันธ์เรื่องอาเซียนให้คนไทยและเยาวชนไทยรับทราบ และจะพัฒนาปรับปรุงเป็นหนังสือ อ่านนอกเวลาในโรงเรียน โดยระดับประถมศึกษาเป็นหนังสือฉบับการ์ตูน เรื่อง “ท่องโลกอาเซียน” ระดับสูงขึ้นมาเป็นหนังสือ เรื่อง “บันทึกการเดินทางอาเซียน” รวมทั้งแผ่นพับ เรื่อง “อาเซียน แนะนำให้รู้จัก” ที่มีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องอาเซียนสามารถศึกษาได้ ทั้งนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้ประสานไปยัง สพฐ. เกี่ยวกับเรื่องการสนับสนุนศูนย์อาเซียนศึกษา โรงเรียน Sister School และศูนย์อาเซียนศึกษา โรงเรียน Buffer School และมอบเอกสารดังกล่าว ให้กับโรงเรียนเหล่านั้นไปใช้จัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา จำนวน ๕๔ โรงเรียน

ทั้งนี้ กระทรวงการต่างประเทศไม่ใช่หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษา ดังนั้น จึงต้องขอความร่วมมือจากทั้งกระทรวงศึกษาธิการเพื่อประสานงาน อีกทั้ง หากหน่วยงานใด ต้องการให้กรมอาเซียนสนับสนุนด้านต่าง ๆ ด้านวิทยากร เอกสาร หรืออื่น ๆ ในฐานะที่กรมอาเซียน เป็นสำนักเลขานุการเรื่องอาเซียน ก็พร้อมที่จะให้ข้อมูลและดำเนินการ เพื่อสนับสนุนทุกหน่วยงาน ไม่เฉพาะด้านการศึกษาเท่านั้น

สำหรับเรื่องเอกสารเกี่ยวกับอาเซียน กรมอาเซียนพยายามผลิตเอกสารโดยหารือ กับกระทรวงศึกษาธิการเสมอ แต่การดำเนินการเรื่องนี้มีอุปสรรคบ้างเนื่องจากการต้องปฏิบัติตาม กฎระเบียบ อย่างไรก็ตามจะต้องดำเนินการต่อไปเพื่อผลักดันให้เรื่องอาเซียนเกิดขึ้นในหลักสูตร การศึกษา

สิ่งที่ควรตระหนัก คือ การก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ต้องเป็นไปตามที่กฎบัตรอาเซียนระบุไว้และประชาชนก็จะได้รับประโยชน์จากอาเซียน ซึ่งคนไทยรุ่นหลัง จะมีคนไปทำงานในสำนักงานเลขานุการอาเซียน ดังนั้น จะต้องฝึกคนทั้งเรื่องภาษาและความเข้าใจ เรื่องอาเซียน โดยมีการตั้งเป้าหมายว่า ต้องการให้ประชาคมอาเซียนมีลักษณะเช่นเดียวกับ EU ฉะนั้น เรื่องอาเซียนต้องรู้ตั้งแต่เด็ก และต้องเรียนรู้ตั้งแต่อดีต

งบประมาณในการดำเนินการเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ โดยที่ผ่านมาถูกปรับลดงบประมาณจำนวนมาก คือ จากเดิมได้รับงบประมาณเพื่อทำเรื่องอาเซียนจำนวนประมาณ ๘๐ ล้านบาท แต่ปัจจุบันถูกปรับลดงบประมาณลงเหลือเพียง ๓๐ ล้านบาท ทั้งนี้ ในส่วน ICT กระทรวงการต่างประเทศพยายามผลักดันเรื่องกระแสอาเซียนลงในเว็บไซต์ของกระทรวง และกำลังจะปรับปรุงให้แพร่หลายและสอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนมากขึ้น

กฎบัตรอาเซียน ด้านการศึกษา ระบุให้พัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์โดยผ่านความร่วมมือในด้านการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างพลังประชาชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ระบุให้อาเซียนส่งเสริมความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสอย่างเท่าเทียมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยส่งเสริมด้านการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถการส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบการ การส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์เชิงประยุกต์ และเทคโนโลยีในการดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ซึ่งในเสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคง จะเน้นในการสร้างความเข้าใจต่อกฎบัตรอาเซียนหลักประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนเสาหลักด้านเศรษฐกิจ จะเน้นการพัฒนาทักษะ มาตรฐานด้านอาชีพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถแข่งขันได้ในระดับภูมิภาคและระดับโลก ส่วนเสาหลักด้านสังคม และวัฒนธรรม จะเน้นการส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้แก่เยาวชน ซึ่งที่กล่าวมาแล้วเป็นโจทก์และพันธกรณีด้านกฎหมาย ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์สามารถพิจารณาได้ ๒ ระดับได้แก่

๑) ด้านการตระหนักรู้ เกี่ยวกับอาเซียนความเป็นปึกแผ่นด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ซึ่งหมายรวมถึงการยอมรับซึ่งกันและกันโดยไม่ให้ประวัติศาสตร์เข้ามาเป็นปัญหา

๒) ด้านทักษะ ซึ่งจะเป็นสิ่งชี้วัดว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ ทั้งด้านภาษา ซึ่งภาษาอังกฤษจะเป็นภาษาทางการของอาเซียน และควรให้ความสำคัญกับภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาท้องถิ่นหรือภาษาที่ใช้ในภูมิภาคของประเทศคู่เจรจา รวมทั้งการมีเรื่องของทักษะวิชาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์ และควรพิจารณาถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีภายใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ คือ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกรรม สถาปนิก นักสำรวจ นักบัญชี และท่องเที่ยว ส่วนสำคัญคือ แรงงานไม่มีฝีมือจะไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนย้ายเสรีด้านแรงงาน โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเน้นในเรื่องดังกล่าวมาก โดยให้ความสำคัญถึงระดับเรื่องของความมั่นคง

การสร้างการตระหนักรู้เรื่องอาเซียนของคนไทยยังน้อยกว่าชาติอื่น ๆ เป็นเพราะอาเซียนมีความสำคัญกับไทยน้อยกว่าประเทศลาว กัมพูชา เพราะอาเซียนเป็นเวทีใหญ่ของประเทศเหล่านั้น แต่ประเทศไทยมีตัวเลือกมากกว่าในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยอาจประเมิน

อาเซียนต่ำไปจึงกลายเป็นปัญหาของประเทศไทย สิ่งที่ต้องการ คือ ต้องการให้อาเซียนมีความเป็นธรรมชาติ คือ ค่อยเป็นค่อยไป เด็กหากบังคับมากไปอาจเกิดการต่อต้าน ทั้งนี้ ต้องใช้เวลา

จากการหารือกับสิงคโปร์ ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน คือ เรื่องงบประมาณและคนสูงอายุที่ต่อต้านการเรียนรู้สิ่งใหม่ ดังนั้น สิงคโปร์ จึงเน้นการดำเนินการกับเยาวชนเป็นหลัก

การลงทุนในตลาดอาเซียน ประเทศไทยต้องพิจารณาว่าจะลงทุนด้านใด คนไทยต้องมีทักษะด้านใดเป็นพิเศษ คือ หน่วยงานการต้องมีจุดมุ่งหมายที่เป็นหนึ่งเดียวกัน เพราะฉะนั้นต้องประเมินศักยภาพของประเทศไทยว่ามีในด้านไหน และดำเนินการไปทางนั้น ดังนั้น ต้องหารือร่วมกัน

การลงทุนในภูมิภาคจะมีความสำคัญมากขึ้น โดยสถิติการค้าในอาเซียน ปี ๒๕๕๓ คือ ร้อยละ ๔๔ แต่ปัจจุบันเป็นร้อยละ ๔๗ คือ เพิ่มขึ้น ซึ่งที่ผ่านมามีการค้าขายกับ USA, EU, Japan เคยเป็นร้อยละ ๔๓ ปัจจุบันเหลือเพียงร้อยละ ๓๖.๕ ที่ลดลงก็เพราะอำนาจซื้อเปลี่ยนมาแถบเอเชีย

สำหรับเรื่องของอาเซียน ประเทศไทยมุ่งการดำเนินการไปในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งผู้นำสร้างความกดดันให้ผู้ปฏิบัติ ดังนั้น ในทางกลับกันควรคิดให้กว้างว่าหลังจากนั้นประเทศไทยจะทำอะไร คือ นอกจากจะแข่งขันกันในอาเซียนแล้ว อาเซียนจะมีบทบาทในเวทีโลกได้อย่างไร และจะให้คนไทยเข้าไปอยู่ในตลาดโลกได้อย่างไร เพื่อให้มีบทบาทเช่นเดียวกับ EU

๕. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

การประเมินความพร้อมของไทยในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ขณะนี้ประเทศไทยจะต้องมีความพร้อมแล้ว แต่จากข้อมูลการสำรวจทัศนคติและความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนของนักเรียนนักศึกษาพบว่า มีความรู้อยู่ในลำดับท้าย ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับลาวหรือเวียดนาม นอกจากนั้น ความรู้เรื่องการเคลื่อนย้ายเสรีด้านแรงงานก็ยังมีควมรู้น้อยมาก เนื่องจากยังไม่มีมีการสร้างการตระหนักรู้อย่างแท้จริง ดังนั้น ความร่วมมือของทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญ สถานศึกษาก็มีความพยายามเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสำคัญกับการเปิดเสรีด้านการศึกษา เนื่องจากในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จะมีการเปิดเสรีด้านการศึกษา โดยมีสัดส่วนในอัตราร้อยละ ๗๐ ซึ่งประเทศไทยยังพิจารณาว่าจะดำเนินการได้ในระดับนั้นหรือไม่

การเรียนรู้เรื่องอาเซียนควรเป็นไปโดยธรรมชาติ เพราะในความเป็นจริงประเทศไทยมีความใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้านและเด็กไทยบางส่วนที่อยู่ตามชายแดนจะมีความกลมกลืนกับเด็กในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จังหวัดสระแก้ว เด็กใน ๑ ห้องเรียน กว่าครึ่งห้องเป็นชาวกัมพูชา พ่อแม่อพยพมา พูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาเขมร แต่อีกครึ่งห้องเป็นเด็กไทยไม่ค่อยรู้ภาษาเขมร แต่ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความพยายามที่จะให้เด็กเรียนรู้ภาษาเขมร จึงได้คิดโครงการภาษาเขมรวันละคำให้เด็กเรียน เพราะการอยู่ร่วมกันเช่นนี้เด็กจะซึมซับภาษาและเอื้ออาหารกัน จึงเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้และความตระหนักรู้เรื่องอาเซียนอยู่แล้ว

LIRT

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนนโยบาย มีการผลักดัน “การศึกษา” เพื่อเข้าสู่กรอบอาเซียน ซึ่งทำได้ลำบากมาก โดยเรื่องการศึกษาเข้าสู่อาเซียน ในปี ๒๕๕๒ เมื่อมีการประชุมปฏิญญาหัวหิน-ชะอำ ในประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ได้ผลักดันเรื่องการศึกษา เข้าไปใน ๓ เสาหลัก ดังนี้

๑) บทบาทการศึกษาต่อเสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคง การสร้างความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของกฎบัตรอาเซียน หลักการประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน ตระหนักคุณค่าและค่านิยมทางวัฒนธรรม การสร้างเครือข่ายผู้บริหารโรงเรียน การจัดงานฉลองวันอาเซียน

๒) บทบาทการศึกษาในเสาหลักด้านเศรษฐกิจ การจัดทำกรอบการพัฒนาทักษะ ในอาเซียน ระบบการถ่ายโอนนักเรียน การถ่ายโอนและพัฒนาแรงงานที่มีความชำนาญการ ในภูมิภาค การพัฒนามาตรฐานอาชีพที่เน้นศักยภาพในอาเซียนที่สามารถสนองตอบความต้องการ ของภาคอุตสาหกรรม

๓) บทบาทการศึกษาในเสาหลักด้านสังคมวัฒนธรรม การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ในชุมชนชนบท การจัดหลักสูตรระดับปริญญาตรีด้านศิลปะและวัฒนธรรมอาเซียน การสนับสนุน ภาษาอาเซียน การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียนในเยาวชน การพัฒนาด้านการวิจัย และการพัฒนาในภูมิภาค การสร้างความรู้และตระหนักเกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนการจัดทำเนื้อหาเกี่ยวกับ อาเซียนร่วมกัน ตลอดจนการร่วมแบ่งปันทรัพยากรและจัดตั้งกองทุน เพื่อการพัฒนาการศึกษา ในภูมิภาค

คณะกรรมการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในอาเซียน โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเป้าหมายสำคัญในปี ๒๕๕๗ เพื่อให้มีนักเรียนและนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษา ในประเทศไทยให้ได้ถึง จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ คน เพื่อให้ประเทศไทยเป็น Education Hub จึงต้องเร่ง ขับเคลื่อนและพัฒนาเด็กไทย โดยกำหนดนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อดำเนินงานตาม ปฏิญญาอาเซียนด้านการศึกษา ที่หน่วยงานองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ต้องนำไปปฏิบัติ ๕ ข้อ ดังนี้

นโยบายที่ ๑ เผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อม

นโยบายที่ ๒ พัฒนาศักยภาพนักเรียน นักศึกษาและคนไทยให้มีทักษะที่เหมาะสม เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

นโยบายที่ ๓ พัฒนามาตรฐานการศึกษา ยอมรับคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกัน มีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา

นโยบายที่ ๔ เตรียมพร้อมเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนควบคู่กับการเปิดเสรี เคลื่อนย้ายแรงงาน

นโยบายที่ ๕ พัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

การเปิดเสรีทางการศึกษาในอาเซียน คือ ความพยายามที่จะให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนด้านการศึกษาในไทย ในประเทศอาเซียนหมุนเวียนกันได้ เพื่อเป็นการถ่ายโอนความรู้แก่กัน คือ จัดตั้งสถานศึกษา การเรียน การทำงาน การศึกษา และการเทียบโอนหน่วยกิต และเพื่อพัฒนาเยาวชน ทั้งนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีการประสานงานกับศูนย์ต่าง ๆ ของ SEAMEO เพื่อการพัฒนาผู้บริหาร ครู อาจารย์ ในทักษะด้านต่างๆ เช่น เรื่องภาษา เทคโนโลยี ความเป็นผู้นำ นอกจากนั้น คือ เรื่องหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ด้านอาชีวศึกษา ก็อาจมาร่วมมือกัน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ขับเคลื่อนการศึกษาไปอย่างรวดเร็ว คือ ๖ เดือน ๖ คุณภาพ ขณะเดียวกันสำนักงานเลขาธิการอาเซียน ก็มีการจัดทำแผนการศึกษา ๕ ปี เรียบร้อยแล้ว ซึ่งสำนักงานเลขาธิการอาเซียน ดำเนินการหลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการมาแล้ว ใน ๙ ยุทธศาสตร์ โดยให้ ๑๐ ประเทศ ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว

แผนการศึกษา ๕ ปี ของอาเซียน ๙ ยุทธศาสตร์

๑. การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน
๒. การเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ โดยการจัดทำนโยบาย และยุทธศาสตร์ของภูมิภาค การสนับสนุนกิจกรรมและเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในอาเซียน
๓. คุณภาพของมาตรฐานการเรียนการสอนและการพัฒนาวิชาชีพครู
๔. การเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนของนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา
๕. เครือข่ายและหุ้นส่วนภาคประชาชน
๖. การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการอาชีวศึกษา และการพัฒนาฝีมือแรงงาน
๗. ความเสมอภาคทางเพศ
๘. การฝึกอบรมภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ในภูมิภาค
๙. การสนับสนุนการดำเนินงานอื่น ๆ ของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา

ทั้งนี้ ประเทศไทยอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ จึงเป็นเหตุผลที่กระทรวงศึกษานำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา

โรงเรียน Education Hub ในจังหวัดสุรินทร์ เปิดสอน ๔ ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และภาษาเขมร ซึ่งมีเด็กที่เป็นกลุ่มนำร่องมีความตั้งใจเรียนเป็นอย่างมาก แต่การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวไม่ต่อเนื่อง เกิดจากประสบปัญหาในเรื่องการจ้างครูต่างชาติ มาสอน เพราะบริบทและวัฒนธรรมไทยต้องเรียนกับเจ้าของภาษาเท่านั้น ส่งผลให้ค่าจ้างแพง จึงควรมีการผลักดันในเรื่องการเรียนภาษาให้มาก

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สามารถช่วยในเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนได้เป็นอย่างมาก เพราะมีหน่วยงานอยู่ในทุกพื้นที่ สามารถถ่ายทอดแนวคิดและให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอาเซียนได้กว้างขวางและครอบคลุมในทุกพื้นที่

นอกจากนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบส.) เตรียมการจัดตั้งสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา เพื่อเตรียมการผลักดันให้มีการฝึกอบรมแบบ English Program ร่วมกับ SEAMEO ที่มีศูนย์ทั้งหมดจำนวน ๑๙ ศูนย์ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และตั้งอยู่ในประเทศไทยจำนวน ๔ ศูนย์

ซึ่งขณะนี้ศูนย์ของ SEAMEO กำลังจะจัดทำโปรแกรมการกำหนดสมรรถนะของผู้บริหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กับโปรแกรมการกำหนดสมรรถนะครูในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งมีการจัดทำเอกสารแล้ว การฝึกอบรมแบบ English Program นี้ ผู้ที่จะทำการฝึกอบรมให้ในภาคภาษาอังกฤษจะเป็นบุคลากรจากศูนย์ของ SEAMEO หรือศูนย์ที่เป็น partner กับ SEAMEO เช่น บุคลากรจากมหาวิทยาลัยของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง บุคลากรจากเครือรัฐออสเตรเลีย เป็นต้น โดยเบื้องต้นจะจัดฝึกอบรมให้ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน ๙๕๐ โรงเรียน ทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีมาตรฐานและคุณภาพตามที่กำหนดไว้ โดยจะเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรม และร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พิจารณาว่าหลักสูตรการฝึกอบรมเหมาะสมกับครูหรือไม่ และจากการหารือกับสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) กระทรวงการต่างประเทศ เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณสำหรับการอบรมผู้บริหารนี้ว่า อาจให้มีผู้เข้าฝึกอบรมที่มาจากต่างประเทศ จำนวนประมาณ ๕ คน ต่อการอบรม จำนวน ๒๕ คน กระทรวงการต่างประเทศเห็นชอบด้วย เพราะเมื่อครูได้รับการอบรมภาษาอังกฤษแล้วจะเกิดเครือข่ายในประเทศต่าง ๆ เช่น เมื่อจัดอบรมผู้บริหารโรงเรียนในประเทศไทย จำนวน ๒๕ คน มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มาจากต่างประเทศจำนวนประมาณ ๕ คน ก็จะเกิดความเชื่อมโยงและนำไปสู่การแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ซึ่งขณะนี้มีการยกระดับเรื่องนี้ไปสู่การจัดทำเป็นประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจัดตั้งสถาบันดังกล่าว โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ) ให้การสนับสนุนและเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการ ดังนั้น จะทำอย่างไรให้ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์แบบใหม่และมีความรู้ความเข้าใจเรื่องอาเซียน

นอกจากนี้ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการยังเห็นว่าควรมีหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) ที่เป็นหลักสูตรเกี่ยวกับอาเซียนศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงเข้าเรียน รวมถึงอาจให้มีการกำหนดหลักสูตรอาเซียนในหลักสูตรของนักปกครองระดับสูง (นปส.) ซึ่งจะเป็นการเพิ่มเติมให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถศึกษาเรื่องอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง

สำหรับครูก็มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา โดยสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีการฝึกอบรมภาคภาษาไทยอยู่แล้ว ดังนั้น ควรดำเนินการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีศูนย์ภาษาอังกฤษทั่วประเทศเพื่อดำเนินการฝึกอบรมครู เพราะในอีก ๕ ปี ข้างหน้า ภาษาอังกฤษจะเป็นภาษากลางของอาเซียน จึงมีการส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน

สถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษาที่จะจัดตั้งขึ้นนี้ จะเป็นสถานที่รวบรวมการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาเซียน และจะพัฒนาไปเป็นองค์กรระดับโลกที่มีความเข้มแข็ง โดยเบื้องต้นจะเป็นศูนย์ของยูเนสโกที่จะนำแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวขับเคลื่อนการบริหารจัดการ

ดังนั้น การดำเนินการเรื่องการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศไทยต้องทำงานร่วมกันและนำสิ่งที่ดีไปดำเนินการประมาณ ๓-๔ เรื่อง เช่น สำนักงานส่งเสริมศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของประเทศไทยเป็นตัวอย่างศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชน

ให้กับประเทศอื่น ๆ เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า และราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นต้น

๖. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

การเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนของอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เริ่มได้มีการศึกษานับตั้งแต่การลงนามกฎบัตรอาเซียนที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งพิจารณาว่ากฎบัตรอาเซียนมีผลกระทบต่อวงการศึกษาไทยเป็นอย่างมากและคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีการหารือและได้ข้อสรุปว่าอุดมศึกษาควรต้องมียุทธศาสตร์ในเรื่องของกรอบอาเซียนให้ชัดเจน ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว และจะมีการประชุมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในระดับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งในกรอบยุทธศาสตร์อาเซียนได้กำหนดไว้ชัดเจน เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ต้องการใช้ประโยชน์จากประชาคมอาเซียนในการสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็น Education Hub เนื่องจากมีองค์กรระหว่างประเทศที่ทำงานด้านการศึกษาอยู่ในประเทศไทยค่อนข้างมาก เช่น SEAMEO RIHED, SEAMEO SPAFA, ASEAN Secretariat (AUNS) ซึ่งสามารถใช้องค์กรดังกล่าว เพื่อสนับสนุนการเป็น Education Hub ของประเทศไทยได้ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีการดำเนินการจัดนิทรรศการอุดมศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อให้อุดมศึกษาไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการอุดมศึกษาระหว่างกัน ซึ่งปีนี้ไปจัดในประเทศเวียดนามและยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น ยังสนับสนุนความเป็นสากล โดยสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรที่เอื้อต่อนักศึกษาต่างชาติให้มากขึ้น ทั้งหลักสูตร International Program หรือ English Program เนื่องจากแนวคิดที่ว่าหากต้องการให้คนไทยอยู่ภายใต้กรอบของอาเซียน เราจะต้องรู้จักเพื่อนบ้านและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นรู้จักเรา เนื่องจากอาเซียนมีความหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ และประเพณี อีกทั้งบัณฑิตไทยต้องไปทำงานกับประชากรในอาเซียนจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และการดำเนินโครงการในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังมีโครงการเริ่มต้น MIT Mobility Project ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จะจัดสรรทุนให้กับนักศึกษาไทยได้มีโอกาสศึกษาในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซียปีละ ๕๐ คน ขณะนี้บรูไนดารุสซาลามได้แสดงความจำนงที่จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าว และญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศนอกกรอบอาเซียนก็มีความสนใจเข้าร่วมโครงการเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนย้ายเสรีด้านการศึกษาด้วยเช่นกัน

หากมีการกล่าวถึงอาเซียนไม่ว่าจะเป็นการกล่าวถึงเรื่องภาษา หรือเรื่องความรู้จักอาเซียน ประเทศไทยจะต้องทำให้ประชาชนมีความตระหนักว่ากำลังจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำเป็นที่จะต้องมีการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งการเรียนภาษาอังกฤษที่ดีจะต้องเป็นการเรียนนอกห้องเรียน โดยคนไทยสามารถพูดภาษาไทยก่อนที่จะเรียนในห้องเรียน การเรียนภาษาอังกฤษ

ก็คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ อาจมีสถานีโทรทัศน์ที่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งจะทำให้เด็กไทยสามารถที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันได้ ทำให้เด็กมีความสนใจมากกว่าสื่ออื่น ๆ ซึ่งในหลาย ๆ ประเทศ ก็จะมีสถานีโทรทัศน์ที่เป็นภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ และต้องมีกระบวนการที่จะทำให้เด็กมีความสนใจสิ่งรอบตัวมากขึ้น

สำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาจะต้องมีการทดสอบความรู้ด้านภาษาผ่านระบบออนไลน์ เช่นเดียวกับระบบ TOEFL IELTS โดยการสอบนี้ จะไม่มีผลต่อการเรียน แต่สามารถนำผลการทดสอบไปประเมินตัวเองว่ามีศักยภาพเพียงใด ซึ่งจะสอดคล้องกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จะต้องนำ IT มาสนับสนุนด้านการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการก็ได้วางระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่สามารถใช้ในทุกมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่งเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การศึกษาไทยจะต้องสร้างเด็กให้สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ และต้องรู้จักกระบวนการในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม นอกจากการเรียนในห้องเรียน เพื่อสร้างความเป็นผู้นำแก่นักศึกษาไทยสำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จะมีการทำกรอบทั้งระดับประเทศและระดับอาเซียน เพื่อรองรับการถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างมหาวิทยาลัยในภูมิภาค จึงต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา

ในปัจจุบันประชากรไทยมีอัตราการเกิดน้อยลง และกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจะทำให้ประชากรในวัยทำงานลดลง เมื่อเทียบกับประเทศใกล้เคียง ดังนั้น จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนของประเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของคนวัยทำงานให้สูงขึ้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ให้แนวทางแก่มหาวิทยาลัยที่จะต้องเริ่มดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว รวมทั้งมีการจัดทำหลักสูตรสหกิจศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกทำงานจริงในระหว่างเรียน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลได้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง และมีความใกล้ชิดกับระบบอุตสาหกรรม

ระบบการศึกษาของไทยจะเน้นในเชิงลึก ไม่ได้สอนให้คิดในเชิงกว้าง จึงส่งผลกระทบต่อนักศึกษาเมื่อเข้าสู่การทำงาน เพราะการเรียนจะไม่ได้สอนให้สนใจสิ่งรอบตัว ดังนั้นจึงได้มีการจัดทำ ASEAN Study Program ซึ่งจะเป็นหลักสูตรที่เรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนทั้งระบบ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำลังพัฒนาอาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย โดยการให้ทุนสนับสนุนเพื่อให้จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกให้มากที่สุด และมีการให้ทุนเรียนภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษาเวียดนาม ภาษาพม่า เป็นต้น ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี แต่นักเรียนไทยไม่ค่อยให้ความสนใจในมากเท่าที่ควร

ประเทศไทยคงปฏิเสธการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนไม่ได้ เพราะมีการกำหนดกฎ กติกาไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ประเทศไทยจะอย่างไร เพื่อใช้ประโยชน์ในสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นให้มากที่สุด ในบริบทของคนไทยแล้ว คนไทยยังไม่มีการเปิดมุมมองที่กว้างขวางมากในเรื่องดังกล่าว เช่น สำนักงานเลขาธิการอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา มีคนทำงานในหน่วยงานดังกล่าวค่อนข้างมาก

แต่มีคนไทยไม่เกิน ๕ คน ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานดังกล่าว ซึ่งต่างจากคนลาวหรือกัมพูชาที่ทำงานในหน่วยงานนี้มากกว่าคนไทย จึงควรต้องสร้างความตระหนักให้คนไทยได้เห็นความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียน

ในการประชุมเวทีระดับนานาชาติ แสดงให้เห็นพัฒนาการของคนรุ่นใหม่ในอาเซียนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะคนของประเทศเวียดนามมีพัฒนาการก้าวหน้าไปมาก เช่น ในการประชุมระดับนานาชาติที่มีฝ่ายเลขานุการปฏิบัติหน้าที่อยู่ด้านหลัง ทำหน้าที่ในการฟัง คิด วิเคราะห์ และพิมพ์สรุปการประชุมไปพร้อมกัน เมื่อประชุมเสร็จจะได้สรุปผลการประชุมในทันที ซึ่งแสดงให้เห็นการพัฒนาที่ก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต่างจากคนไทยที่ยังคงใช้ระบบการทำงานแบบเดิม ๆ ทั้งนี้เพราะเรื่องการศึกษาไม่ใช่มุ่งเน้นแต่ความรู้ แต่ต้องมีการพัฒนาและปรับสภาพให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วย

คนไทยขาดการพัฒนาภาษาให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น ภาษามลายู ภาษาตากาล็อก เป็นต้น และจากผลการสอบ TOEFL ที่ผ่านมา เมื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างคนไทยกับกัมพูชาแล้ว พบว่าคนกัมพูชามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคนไทย

๗. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) มีหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในด้านการศึกษา วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์ มีลักษณะการดำเนินการเช่นเดียวกับยูเนสโกแต่เป็นการดำเนินการในระดับภูมิภาค สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร และมีศูนย์ภูมิภาคจำนวน ๑๙ ศูนย์ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กิจกรรม SEAMEO ที่ทำเพื่อผลักดันให้เกิดความร่วมมือในอาเซียน มีดังนี้

๗.๑ การประชุมร่วมกันทั้งในส่วนของอาเซียนและ SEAMEO มีการผลักดันให้เกิดเอกสารที่ใช้ทางการศึกษา เรียกว่า ASEAN Resource Book เป็นคู่มือให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน ซึ่งมีการผลักดันให้ฝ่ายเลขาธิการของอาเซียน กับ SEAMEO ทำร่วมกัน หน่วยงานที่ช่วยฝ่ายเลขาธิการของอาเซียน คือ ศูนย์ของ SEAMEO ณ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ โดยกลุ่มเป้าหมายของหนังสือเล่มนี้จะเปิดกว้างทั้งโรงเรียนในระบบและนอกระบบด้วย

๗.๒ การอุดมศึกษา SEAMEO มีศูนย์ในประเทศไทยซึ่งเป็นศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษา ตั้งอยู่ในอาคารเดียวกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขณะนี้กำลังทำโครงการร่วมกับประเทศมาเลเซียและสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพื่อให้สามารถโอนย้ายหน่วยกิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยระหว่างประเทศ เช่น ถ้าเรียนในประเทศไทยก็สามารถโอนย้ายหน่วยกิตไปเรียนในประเทศมาเลเซียและสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้ซึ่งประเทศไทยมีการประชุมร่วมกับอธิการบดีของมหาวิทยาลัยหลายแห่งถึงการดำเนินการเรื่องดังกล่าวว่าจะให้เป็นไปแบบสมัครใจ รวมถึงพิจารณาว่าหน่วยกิตใดที่จะสามารถเข้าร่วมการดำเนินการเช่นนี้ได้

LIART

๗.๓ ศูนย์ของ SEAMEO ที่มีทั้งหมด ๑๙ ศูนย์ เป็นศูนย์ที่เน้นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เช่น การศึกษาวัฒนธรรมหรือวิทยาศาสตร์ โดยจะให้ทุนการศึกษาแก่เจ้าหน้าที่ ครู และผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการในแต่ละประเทศ เพื่อเข้าอบรมและแลกเปลี่ยนกัน โดยเป็นการตกลงระหว่างประเทศสมาชิก

นอกจากนี้ SEAMEO กับองค์การเลขาธิการอาเซียน มีการประชุมความร่วมมือกันอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการประชุมร่วมกัน ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพื่อหาความร่วมมือกัน

คู่มือ Road Map สำหรับประชาคมอาเซียน เมื่อพิจารณาด้านการศึกษาก็จะมีการกำหนดรายละเอียดกว้าง ๆ เป็นแนวทางไว้ จึงขอเสนอว่าประเทศไทยอาจจะนำประเด็นหลัก ๆ ที่คิดว่า เป็นจุดเด่น เช่น การเป็นศูนย์การใช้เทคโนโลยีที่สามารถนำเอา ICT มาช่วยเพื่อการศึกษาอย่างยั่งยืน และต่อเนื่อง หรือเพื่อผลักดันให้เกิดความตระหนักในการเป็นประชาคมอาเซียน หรือการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชน หรืออาจใช้โอกาสนี้สร้างความร่วมมือในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อผลักดันประเด็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ๒ หัวข้อ คือ การเรียนรู้เพื่อชุมชน และการให้ความตระหนักเรื่องการป้องกันโรคเอดส์

การพัฒนาจากองค์กรต่างๆ ประเทศไทยมีองค์กรในความร่วมมืออาเซียนจำนวนมาก เกี่ยวกับการพัฒนาครู เช่น สำนักงานเลขาธิการคุรุสภามีสภาครู เป็นองค์กรที่มีอยู่เดิมไปเสริม และร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีการจัดทำโครงการอบรมครูรุ่นใหม่

การใช้หลักสูตรร่วมกันของอาเซียน อาจต้องนำไปหารือในสภารัฐมนตรีศึกษา เพื่อผลักดันการที่จะให้เรียนและเข้าใจเหมือนกัน โดยคำนึงถึงระดับการศึกษาด้วย

โครงการสื่อประชาสัมพันธ์ ประเทศที่จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ได้ดีสามารถเป็นตัวอย่าง ได้ คือ สาธารณรัฐอิสลามปาเกิสถานและสาธารณรัฐอิสลามอัฟกานิสถานที่มีการใช้ละครวิทยุ เป็นรูปแบบการประชาสัมพันธ์ ซึ่งยูเนสโกรวบรวมไว้เป็นหนังสือ

๘. สำนักงานเลขานุการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN)

การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ปัจจุบันกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนต่างก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสำนักงานเลขานุการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน เป็นองค์กรเดียวในเครือข่ายของมหาวิทยาลัยอาเซียนที่ติดตามความเคลื่อนไหวในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมุ่งพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการ และศักยภาพของบุคลากรด้านอุดมศึกษาของภูมิภาคผ่านกิจกรรมหลักด้านอาเซียนศึกษา การแลกเปลี่ยนอาจารย์ และนักศึกษา การทำวิจัยร่วมกันและการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูล ซึ่งขยายขอบเขตครอบคลุมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย สมาชิกและความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาของอาเซียน

สำนักงานเลขานุการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) เป็นเครือข่ายมหาวิทยาลัยในอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ เป็นหน่วยงานที่เป็นหน่วยปฏิบัติของสำนักงานเลขานุการอาเซียน (Asian Secretariat) เป็นองค์กรหนึ่งที่อยู่ใต้อาเซียน (Asian Charter) มีอำนาจหน้าที่ดำเนินงานประสานความร่วมมือของมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอาเซียนในลักษณะ

นำร่อง โดยมีกลุ่มดำเนินการที่เป็นกลุ่มเล็ก ๆ นำร่องการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ก่อน ซึ่งเมื่อดำเนินการประสบความสำเร็จในเรื่องใดก็จะมีการขยายผลเพิ่มเติมไปยังมหาวิทยาลัยในกลุ่มอาเซียนทั้งหมด พร้อมรายงานให้กับสำนักงานเลขานุการอาเซียนทราบ ซึ่งจะอยู่ในรูปของเครือข่ายย่อย (Sub-Networks) หรือเครือข่ายเฉพาะทาง (Specialized Networks) ที่มีศักยภาพสามารถให้ความร่วมมือกับ AUN ได้ ทั้งเครือข่ายด้านวิศวกรรมศาสตร์ และเครือข่ายด้านบริหารธุรกิจ

สำหรับการดำเนินงานของ AUN นั้น นอกจากการนำเสนอร่างกฎบัตรอาเซียนแล้ว AUN ยังมีการดำเนินการเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เป็นกฎหมายเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน (กฎหมายลำดับรอง) เช่น ในส่วนของกฎหมายจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองการทำงานของสำนักงานเลขานุการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน เป็นต้น ส่วนในเรื่องของกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้น ขณะนี้มีการร่างกฎและระเบียบเกี่ยวกับเครือข่ายย่อย ซึ่งปัจจุบันประเทศในกลุ่มอาเซียนยังไม่มีระเบียบกลางที่ใช้ร่วมกันทั้ง ๑๐ ประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการร่างกฎและระเบียบกลางดังกล่าวเพื่อให้เป็นแกนมาตรฐานในการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ และหวังว่าหากร่างกฎบัตรฯ ที่นำเสนอผ่านการพิจารณาจากรัฐสภาแล้วจะมีการปรับปรุงกฎระเบียบที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับกฎบัตรฯ ดังกล่าว เพื่อให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบันมากขึ้นด้วย

ทั้งนี้ สำนักงาน AUN ภายใต้การนำของ ผู้อำนวยการบริหาร สำนักงานเลขานุการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (รองศาสตราจารย์ นันทนา คชเสนี) การดำเนินการของ AUN ได้เปลี่ยนนโยบายว่าจะไม่เป็นฝ่ายเลขานุการฯ ที่อ่อนแอ และได้เริ่มดำเนินการปรับสถานะใหม่ได้เพียง ๑ ปี เท่านั้น มีความพร้อมที่จะรับใช้สมาชิกทั้ง ๒๖ มหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศสมาชิก ๑๐ ประเทศ อย่างเต็มที่ สำหรับในประเทศไทยมีการดำเนินการที่เป็นเครือข่ายย่อย ดังนี้

เครือข่ายทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ตั้งอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีสมาชิกจำนวน ๓๐ มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เป็นมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

เครือข่ายทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา (Inter-actual Property) ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหิดล

เครือข่ายทางด้านสิทธิมนุษยชน ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยบูรพา

นอกจากนี้ AUN จะมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการจัดตั้งเครือข่ายใหม่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย ที่มหาวิทยาลัยบูรพา โดยจะเป็นครั้งแรกที่กลุ่มประเทศอาเซียนจัดกิจกรรมดังกล่าวร่วมกัน ส่วนเครือข่ายย่อยในประเทศอื่น ๆ นั้น จะมีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดระหว่างมหาวิทยาลัย ซึ่งตั้งอยู่ที่อินโดนีเซีย และเครือข่ายย่อยทางด้านธุรกิจ ตั้งอยู่ที่ฟิลิปปินส์ เป็นต้น

สำหรับมหาวิทยาลัยสมาชิกของ AUN ขณะนี้ได้รับมหาวิทยาลัย อีก ๔ แห่ง เข้าเป็นสมาชิกใหม่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ของไทย University of Putra ของมาเลเซีย Singapore Management University ของสิงคโปร์ และ University of Alangka ของอินโดนีเซีย ซึ่งทำให้

geographical balance เกิดความเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ดังนั้น เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันโดยเฉพาะในเรื่องของ geographical balance หรือความสมดุลด้านภูมิศาสตร์ ซึ่งจะมี ๒ ส่วน คือ

๑) เป็นความสมดุลของสมาชิกในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ซึ่งควรจะมีการกำหนดขอบเขตบางอย่างเพื่อให้เกิดความสมดุล เพราะลักษณะภูมิประเทศจะมีทั้งประเทศขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก โดยเฉพาะการที่ประเทศขนาดเล็กเข้ามาเป็นสมาชิก AUN ความก้าวหน้าและพัฒนากการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยในประเทศขนาดเล็กนี้จะล่าหลังประเทศขนาดใหญ่ค่อนข้างมาก จึงมีมหาวิทยาลัยในประเทศขนาดเล็กเข้ามาเป็นสมาชิกเพียง ๑-๒ แห่งเท่านั้น เช่น ประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เป็นต้น ในขณะที่ประเทศขนาดใหญ่ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และประเทศไทย จะมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งเข้ามาเป็นสมาชิกของ AUN แล้ว ดังนั้น จึงควรจะมีการจำกัดลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ดังกล่าว เพื่อไม่ให้ประเทศใหญ่ได้รับการคัดเลือกหรือมีโควตาสมาชิก AUN มากกว่าประเทศขนาดเล็ก เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำกัน

๒) ภูมิประเทศของประเทศในภูมิภาคอาเซียน บางประเทศมีภูมิประเทศที่เป็นหมู่เกาะค่อนข้างมาก การคัดเลือกสมาชิกจะคัดเลือกโดยไม่ให้มหาวิทยาลัยกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลวงมากนัก โดยมีการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและมีการคัดเลือกมหาวิทยาลัยที่อยู่นอกเมืองหลวงบ้างจะเป็นการดีที่จะสามารถกระจายกิจกรรมของอุดมศึกษาไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ด้วย

การดำเนินงานของ AUN หากพิจารณาจากจำนวนสมาชิกของสำนักงานเลขาธิการฯ ที่มีอยู่ค่อนข้างน้อย อาจส่งผลให้ไม่สามารถขยายผลไปในเรื่องต่าง ๆ ได้ครอบคลุมในทุกเรื่อง ซึ่งในกรณีดังกล่าว AUN ได้ดำเนินการจัดทำ Sub-Networks หรือ Thematic Networks หรือเครือข่ายย่อยเฉพาะทาง ซึ่งจะเป็นกลไกหลักในการขยายจำนวนสมาชิก ทั้งนี้ เหตุที่ AUN จำกัดจำนวนสมาชิกในส่วนกลางของ AUN ไว้ในจำนวนน้อย ก็เพื่อเป็นฝ่ายที่กำกับดูแลยุทธศาสตร์และดูแลนโยบายอย่างกว้าง ๆ แต่การดำเนินการทั้งหมดจะอยู่ที่เครือข่ายย่อยเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมี อยู่ ๒ ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนกลางจะเป็นกลุ่มสมาชิกที่มีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในภาพรวม ซึ่งจะใช้ข้อกำหนดที่มีความเคร่งครัด และต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมและครบเครื่องในทุกด้าน ทั้งจำนวนสมาชิกที่มีความแข็งแกร่ง จำนวนนักศึกษาที่มีความเข้มแข็ง และงานวิจัยที่มีความเข้มข้น ซึ่งหากขาดสิ่งดังกล่าวแล้วก็จะไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานได้ ส่วนเครือข่ายย่อยทั้งหลายจะเป็นผู้กำกับดูแลทิศทางการดำเนินนโยบายทั้งหมดว่าจะเป็นไปในทิศทางใด ซึ่งสมาชิกที่เป็นกลุ่มย่อยนี้ จะเปิดโอกาสให้สมาชิกในรูปแบบ Open for All เป็นนโยบายที่เปิดรับ ทุก ๆ มหาวิทยาลัยที่เป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง ขณะนี้ AUN ได้เจรจากับธนาคารเพื่อการพัฒนาอาเซียน (Asian Development Bank : ADB) เพื่อการกู้ยืมเงินมาพัฒนาเครือข่ายทางด้านกรแพทย์ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ทุกมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศอาเซียนที่เปิดการเรียนการสอนทางด้านกรแพทย์เข้ามาร่วมเป็นสมาชิก และร่วมกันดำเนินงานไปพร้อมกัน โดย AUN จะเป็นหน่วยงานกลางที่เป็นกลไกในการนำนโยบายของอาเซียนและนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลในกลุ่มประเทศสมาชิกร่วมดำเนินการให้เป็น

ผลสำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันทางด้านวิชาการทั้งในเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัย การพัฒนาคณาจารย์ และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย โดยไม่เน้นการประชุมที่ไม่มีผล โดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ทั้งนี้ ความเข้มแข็งของเครือข่ายยังมีจุดอ่อนอยู่พอสมควร และ AUN ยังไม่ได้ดำเนินการทบทวนผลงานที่ผ่านมา ซึ่งทางสำนักงานเลขาธิการอาเซียน (Asian Secretariat) ได้มีคำสั่งให้นำเสนอยุทธศาสตร์ที่จะดำเนินการไปข้างหน้า ๑๐-๒๐ ปี พร้อมทบทวน การดำเนินงานที่ผ่านมาแล้ว ๑๓ ปี โดย AUN ไม่ได้พิจารณาเฉพาะจำนวนกิจกรรมการประชุม เท่านั้น แต่ต้องเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการและเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจริง ๆ

สำหรับเรื่องมาตรฐานทางการศึกษา และการเทียบโอนหน่วยกิต ในด้านมาตรฐาน การศึกษานั้น AUN ได้ดำเนินการทางด้าน Quality Assurance หรือการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีการกำหนดมาตรฐานกลางที่กลุ่มสมาชิก AUN สามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันได้ เพราะเป็นการกำหนดขึ้นระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ของสมาชิกทั้ง ๑๐ ประเทศ AUN มีผลงานเรื่องมาตรฐานค่อนข้างชัดเจน แต่การเทียบโอนหน่วยกิต ระหว่างมหาวิทยาลัยนั้น ปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจนเท่าที่ควร แต่ AUN กำลังดำเนินการในเรื่อง Asian Credit Transfer System หรือระบบการเทียบโอนหน่วยกิตที่เป็นของภูมิภาคอาเซียนเองทั้ง ๑๐ ประเทศก่อน ซึ่งเป็นการดำเนินการทดลองในกรณีย่อย ๆ ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อให้ได้มาตรฐานกลางก่อนนำไป เปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอื่นนอกจากอาเซียน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ ที่นักศึกษาจะได้รับ มากที่สุด (Student First)

งบประมาณในการบริหารจัดการ ปัจจุบัน AUN ได้รับงบประมาณในการบริหาร จัดการสำนักงานฯ จากรัฐบาลไทย ปีละประมาณ ๗ ล้านบาท ซึ่งงบประมาณดังกล่าวนี้ค่อนข้าง น้อยมาก หากจะนำไปดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ แต่ AUN ไม่ได้ของบประมาณเพิ่มเติมแต่อย่างใด การดำเนินงานจะทำในรูปแบบของเครือข่ายและใช้ประโยชน์จากเครือข่ายหรือต้นทุนทางสังคมต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพราะ AUN เป็นหน่วยงานสากลที่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยที่ผ่านมามีการของบประมาณ สนับสนุนจากแหล่งทุนทั่วโลก เพื่อใช้จัดประชุมสัมมนาและการอภิปรายเชิงวิชาการกับนักศึกษา ในประเทศกลุ่มอาเซียนและกลุ่มยุโรป

ในส่วนของการให้สิทธิมหาวิทยาลัยของรัฐมากกว่ามหาวิทยาลัยของเอกชน มีรากฐานความคิดจากการดำเนินการของ AUN ที่ผ่านมา ๑๓ ปี เมื่อเริ่มการก่อตั้ง AUN มหาวิทยาลัยของรัฐบาลที่เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศในช่วงนั้นจะมีบทบาทและมีศักยภาพ ในการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ มากกว่ามหาวิทยาลัยของเอกชน แต่ปัจจุบันมหาวิทยาลัย ของเอกชนหลายแห่งสามารถพัฒนาศักยภาพขึ้นมาเทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยของรัฐบาล แต่ในระยะหลัง AUN มีสมาชิกที่เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแล้วเช่นเดียวกัน

สำหรับในส่วนของมหาวิทยาลัยที่เป็น Comprehensive Universities และ Specialized Universities การให้ความสำคัญกับมหาวิทยาลัยที่เป็น Comprehensive หมายความว่า มหาวิทยาลัยนั้นต้องให้ความสำคัญกับการเรียนการสอน การทำวิจัยและกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง

ที่ให้ความสำคัญทางด้านวิทยาศาสตร์ และด้านสังคมศาสตร์ ไม่ได้เจาะจงสาขาใดสาขาหนึ่ง โดยเฉพาะ ดังนั้น มหาวิทยาลัยที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกของ AUN จึงจำเป็นต้องมีความหลากหลาย และต้องมีบุคลากรเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในเรื่องนั้น ๆ มีการแลกเปลี่ยนเยาวชน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สำหรับเรื่อง specialized หรือความสามารถเฉพาะทางนั้น AUN จะมีการสร้างเครือข่ายย่อย (Thematic Networks) โดย AUN จะมีการเปิดรับมหาวิทยาลัยที่มีความสามารถเฉพาะทางมาเป็นสมาชิกในทุก ๆ สาขา และในกรณีการกำหนดระยะเวลาการจัดตั้งมหาวิทยาลัยไว้ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี นั้น แต่เดิมมีการกำหนดเป็นมาตรฐานกลาง ซึ่งอาจต้องตีความว่า จะเป็น ๑๐ ปี ๑๕ ปี หรือ ๒๐ ปี แต่จากการที่ AUN เปิดรับสมัครสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ต้องกำหนดจำนวนปี และมีการพิจารณาถึงกระบวนการพัฒนา รวมทั้งพันธกิจ (Vision) ของแต่ละมหาวิทยาลัย ทั้งการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย และการเปิดสอนสาขาต่าง ๆ เพิ่มเติมในอนาคต รวมทั้งจะต้องมีกระบวนการต่าง ๆ มากมายที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะเติบโตและพัฒนาต่อไป ดังนั้น มหาวิทยาลัยที่จะเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้ามาเป็นสมาชิก AUN จึงต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ดังนั้น การกำหนดระยะเวลาการจัดตั้งมหาวิทยาลัยไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี จึงเป็นมาตรฐานกลางที่ทุกฝ่ายยอมรับได้

บทที่ ๓

ปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาไทย สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘

๑. ปัญหาด้านบริหารจัดการและงบประมาณ

๑.๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน ๕๐๐ โรงเรียน เป็นโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๒๐๐ โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน ๓๐๐ โรงเรียน โดยใช้งบประมาณ SP2 เมื่อพิจารณาแล้วโครงการนี้อาจจะซ้ำซ้อนกับโรงเรียนนำร่อง จำนวน ๑๔ โรงเรียน และศูนย์อาเซียนศึกษาที่เป็นโรงเรียน Sister School จำนวน ๓๐ โรงเรียน และโรงเรียน Buffer School จำนวน ๒๔ โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๖๘ โรงเรียน ซึ่งหากดำเนินการสำเร็จจะสามารถขยายเครือข่ายออกไปสู่โรงเรียนอื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม แม้เด็กไทยจะประสบปัญหาเรื่องการใช้ภาษาต่างประเทศ แต่ก็สามารถสื่อสารและสอนกันได้

เมื่อพิจารณาจากเอกสารวิธีการดำเนินงานเรื่องอาเซียนพบว่า มีการดำเนินการในทุกภาคส่วน ยกเว้นเรื่องการพัฒนาครูหรือการเตรียมครู นอกจากนี้ เรื่องกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรเปลี่ยนเป็น “การพัฒนาการจัดการเรียนรู้” แทน จะทำให้มีความครอบคลุมมากขึ้น

นอกจากนี้ การดำเนินการเกี่ยวกับอาเซียนยังพบว่า หน่วยงานอื่นได้ดำเนินการด้วยเช่นกัน อาทิ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้จัดประชุมครูอาเซียนเป็นประจำทุกปี เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า หลายภาคส่วนได้ดำเนินการเรื่องนี้แล้วเพียงแต่ไม่มีการรวบรวมไว้ ซึ่งหากสามารถนำ การดำเนินการของทุกหน่วยงานมารวมกันได้จะทำให้เห็นการดำเนินการว่าใครทำอะไร อย่างไร และใครจะเป็นเจ้าภาพเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงกันได้

๑.๒ การตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา ปัจจุบันบุคลากรของศูนย์อาเซียนศึกษาเป็นลูกจ้างประจำ มีสัญญาการจ้างเป็นรายปี หากไม่มีการจ้างต่อการทำงานก็จะหยุดชะงักและไม่ต่อเนื่อง อันจะเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาบุคลากรไทยสู่ประชาคมอาเซียน ดังนั้น ศูนย์อาเซียนจะต้องมีเจ้าหน้าที่และบุคลากรประจำศูนย์ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

๑.๓ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่เน้นในเรื่องการแข่งขันมากเกินไปอาจจะทำให้ไม่สามารถดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมเพื่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในประเด็นดังต่อไปนี้

- ๑) การเตรียมความพร้อมในการเป็นส่วนรวมของอาเซียน
- ๒) การเตรียมความพร้อมในการเป็นตัวของตัวเอง
- ๓) การเตรียมความพร้อมในการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อมิให้ตนเองต้องเสียหาย

หรือเสียเปรียบ

๒. ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน

๒.๑ การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมีความชัดเจน ทั้งด้านการกำหนดนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ แต่พลเมืองของไทยทราบถึงการก่อตั้งและการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ จำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่ตระหนักผู้ที่มี การศึกษาสูงและผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น แม้กระทั่งครู อาจารย์ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการในเรื่องการเตรียมความพร้อมดังกล่าวตามคำสั่งการของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ไม่ได้เข้าใจถึงแผนยุทธศาสตร์ที่ลึกซึ้ง ดังนั้น ควรต้องมีการสร้าง ความตระหนัก ความเข้าใจให้แก่หน่วยปฏิบัติ และประชาชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัว เกิดความเข้าใจ และร่วมกันผลักดัน

๒.๒ ประวัติศาสตร์ แต่ละชาติอาจจะสอนประวัติศาสตร์ไม่เหมือนกัน ซึ่งอาจจะ นำไปสู่ทัศนคติของความไม่เชื่อใจ และไม่ไว้วางใจที่จะร่วมมือกัน ดังนั้น หากจะสร้างสื่อต้องสร้าง ทัศนคติเพื่อให้เห็นความเป็นมิตรประเทศ โดยอาจจะต้องปลูกฝังตั้งแต่ประถมศึกษา ด้วยการสอดแทรกในหลักสูตร

๓. ปัญหาด้านการจัดการศึกษา

๓.๑ หลักสูตรการศึกษาของไทยทุกระดับยังไม่รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และกฎระเบียบเกี่ยวกับการเงิน การงบประมาณ ยังเป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษาเพื่อก้าวสู่ การเป็นประชาคมอาเซียน

๓.๒ การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่จะต้องมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน ในกลุ่มประชาคมอาเซียน ประวัติศาสตร์จึงควรให้มีเนื้อหาที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ไม่แสดงการดูถูกเหยียดหยามเพื่อนบ้านผ่านบทเรียน เพื่อลดความบาดหมางกันโดยเฉพาะประเทศ เพื่อนบ้าน ประชากรที่อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคได้จะเชื่อมโยงกับอาเซียนได้มาก เนื่องจากประชากร ในกลุ่มอาเซียนส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมและใช้ภาษามลายู ดังนั้น จึงควรจะใช้ประโยชน์จากกลุ่มคน ที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับประชากรกลุ่มใหญ่ของอาเซียนเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการนำ ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๔. ปัญหาด้านภาษา

๔.๑ การสื่อสารของคนไทยมีปัญหาเรื่องภาษามาก โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษา ที่ใช้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก ประชาคมอาเซียนเป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่จะเชื่อมโยง ไปยังประชาคมโลกซึ่งต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารมากขึ้นและภาษาอังกฤษยังมีความสำคัญ ต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารอีกด้วย

๔.๒ การพัฒนาเรื่องภาษาจะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันกับนานาชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาภาษาเพื่อนำพา ประเทศไทยไปสู่อาเซียน

LIRT

๕. ปัญหาด้านความหลากหลาย

๕.๑ การผลักดันความเป็นสากลของอาเซียน อาจต้องพึงระวังเรื่องความหลากหลายของประเทศในกลุ่มอาเซียนไม่ว่าจะเป็นการนับถือศาสนาที่มีประเทศมุสลิมจำนวนมากที่สุดในโลก มีประเทศ คริสเตียนมากที่สุดในเอเชีย และมีประเทศที่นับถือศาสนาพุทธอย่างเป็นทางการมากที่สุด นอกจากนี้วัฒนธรรมของแต่ละประเทศก็แตกต่างกัน จึงทำให้การปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ต้องเป็นไปอย่างระมัดระวัง

๕.๒ การจะทำให้เกิด 10 Nations One Community (๑๐ ชาติ ๑ สังคม) จะต้องสร้างเอกภาพในความหลากหลาย (Unity in Variety) เมื่อเป็นเช่นนี้วิสัยทัศน์ (Vision) ของประเทศอื่น ๆ กับของประเทศไทยจะสอดคล้องกันในทางปฏิบัติหรือไม่ ซึ่งการที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ได้นั้น จะต้องพิจารณากระบวนทัศน์ (Paradigm) ด้วย การทำให้ชาติอาเซียนเป็น 10 Nations One Community ต้องไม่ลืมว่าแต่ละชาติมีศักดิ์ศรี (Dignity) ของตน การดำเนินการต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง ดังนั้น ในการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ต้องพิจารณาถึงความแตกต่างและศักยภาพของแต่ละพื้นที่

๖. ปัญหาด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

๖.๑ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้ความร่วมมือในกลุ่มประชาคมอาเซียนเกิดขึ้นได้เร็วที่สุด การเคลื่อนย้ายแรงงานจะเป็นการเคลื่อนย้ายเฉพาะแรงงานมีฝีมือ ซึ่งการมีฝีมือไม่ควรมองเฉพาะเรื่องการศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้จะต้องมีการป้องกันตนเองในส่วนที่ประเทศไทยยังไม่มี ความพร้อม เช่น เรื่องการแพทย์ เพราะแพทย์ไทยไปทำงานในต่างประเทศมากขึ้น แต่แพทย์ต่างชาติไม่มาทำงานในไทย ดังนั้น การจัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

๖.๒ เรื่องฐานการผลิตและการตลาดเดียวกันของประชาคมอาเซียนที่จะมีการเคลื่อนย้ายเสรีด้านบริการและแรงงานมีฝีมือ อาจจะทำให้เกิดปัญหาเนื่องจากความพร้อมของภาคเอกชนไทยที่ยังมีความรู้ในเรื่องนี้น้อยมาก

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปสาระสำคัญของปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้ ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. ต้องยอมรับร่วมกันว่า ถึงแม้ประเทศไทยจะไม่ตื่นตัวกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน แต่ก็ต้องเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งหมายถึงความเจริญเติบโตในอาเซียนจะต้องมีขึ้นอย่างแน่นอน แม้ประเทศไทยไม่มีส่วนร่วม

๒. ความเจริญก้าวหน้าที่จะเข้าสู่ชุมชนและสังคมในภาพรวมจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และเปลี่ยนวิถีคิด รวมทั้งพฤติกรรมของคนในพื้นที่เป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับกระแสการตื่นตัวในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนที่มีความสลับซับซ้อนเป็นทวีคูณ (Complexity)

LIART

๓. สิ่งที่ต้องพิจารณาเตรียมความพร้อมมี ๓ ประเด็น คือ

๓.๑ การเตรียมคน มีการเตรียมคนอย่างไร ทั้งเรื่องหลักสูตรการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การสร้างความตระหนักให้คนในประเทศได้เกิดการตื่นตัวต่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

๓.๒ การดำเนินงาน ต้องใช้นโยบายของรัฐผลักดันให้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม มีบุคลากรในการดำเนินการ และมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

๓.๓ งบประมาณ เป็นตัวขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน จึงต้องมีการสนับสนุนงบประมาณและผลักดันให้มีงบประมาณประจำปี ที่สามารถนำไปใช้ขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๔ บทสรุป

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียนที่มีเป้าหมายในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน และธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การกินดีอยู่ดีของประชาชนบนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวจึงเกิดเป็นประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วยความร่วมมือ ๓ เสาหลัก คือ ๑) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community: APSC) มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุข โดยการแก้ไขปัญหาในภูมิภาคด้วยสันติวิธีและยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน ๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มีวัตถุประสงค์ เพื่อทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ และ ๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) มีวัตถุประสงค์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๕ ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการจัดประชุม ณ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อให้บรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ย้ำถึงบทบาทสำคัญของการศึกษาในการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปี ๒๕๕๘ อันประกอบไปด้วยความร่วมมือทั้ง ๓ เสาหลัก ที่ต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีสาระสำคัญของปฏิญญา ดังนี้

๑. บทบาทของภาคการศึกษาในเสาการเมืองและความมั่นคง

อาเซียนจะสนับสนุนความเข้าใจและความตระหนักรู้เรื่องกฎบัตรอาเซียนให้มากขึ้น ผ่านหลักสูตรอาเซียนในโรงเรียน และเผยแพร่กฎบัตรอาเซียนที่แปลเป็นภาษาต่าง ๆ ของชาติในอาเซียนให้เน้นหลักการแห่งประชาธิปไตยให้มากขึ้น เคารพในสิทธิมนุษยชนและค่านิยมในเรื่องแนวทางสันติภาพในหลักสูตรของโรงเรียน สนับสนุนความเข้าใจและความตระหนักรู้ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อในภูมิภาคในหมู่อาจารย์ผ่านการฝึกอบรม โครงการแลกเปลี่ยน และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลพื้นฐานออนไลน์ จัดให้มีการประชุมผู้นำโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอในฐานะที่เป็นพื้นฐานสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในภูมิภาคอาเซียนที่หลากหลาย การสร้างศักยภาพและเครือข่าย รวมทั้งยอมรับการดำรงอยู่ของเวทีโรงเรียนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia School Principals Forum: SEA-SPF)

LIART

๒. บทบาทของภาคการศึกษาในเสาเศรษฐกิจ

อาเซียนจะพัฒนากรอบทักษะภายในประเทศของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ เพื่อช่วยสนับสนุนการมุ่งไปสู่การยอมรับทักษะในอาเซียน โดยอาเซียนจะสนับสนุนและขับเคลื่อนความสามารถของนักเรียน นักศึกษาให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาบัญชีรายการระดับภูมิภาคของอุปกรณ์สารสนเทศด้านการศึกษาที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจัดหาได้ รวมทั้งสนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือในภูมิภาคอาเซียนผ่านกลไกความร่วมมือในระดับภูมิภาคระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับความพยายามในการปกป้องและปรับปรุงมาตรฐานทางการศึกษาและวิชาชีพ

นอกจากนี้ อาเซียนจะพัฒนามาตรฐานด้านอาชีพบนพื้นฐานความสามารถในภูมิภาคอาเซียน โดยมุ่งไปที่การสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก และเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยประสานกับกระบวนการกรอบการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านแรงงาน

๓. บทบาทของภาคการศึกษาในเสาสังคมและวัฒนธรรม

๓.๑ พัฒนาเนื้อหาสาระร่วมในเรื่องอาเซียนให้โรงเรียนใช้อ้างอิงในการฝึกอบรมและการสอนของครูอาจารย์

๓.๒ เสนอให้มีหลักสูตรปริญญาด้านศิลปวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัย

๓.๓ เสนอให้ภาษาประจำชาติอาเซียนเป็นวิชาเลือกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียน

๓.๔ สนับสนุนโครงการระดับภูมิภาคที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้แก่เยาวชน ซึ่งอาเซียนจะรับรองการมีอยู่ของโครงการอื่นๆ เช่น การทัศนศึกษาโรงเรียนอาเซียน โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษาอาเซียน การประชุมเยาวชนอาเซียน ด้านวัฒนธรรม การประชุมสุดยอดเยาวชนนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยอาเซียน การประชุมเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนและการประกวดสุนทรพจน์ระดับเยาวชน

๓.๕ สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสมาชิกอาเซียน โดยการสนับสนุนการศึกษาสำหรับทุกคน

๓.๖ จัดให้มีการประชุมนักวิจัยด้านการศึกษาอาเซียน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการวิจัยและการพัฒนาในภูมิภาคให้เป็นเวทีสำหรับนักวิจัยจากประเทศสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาค

๓.๗ สนับสนุนความเข้าใจและการตระหนักรู้ในประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคอาเซียน โดยบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา มีการมอบรางวัลโรงเรียนสีเขียวอาเซียน

๓.๘ เฉลิมฉลองวันอาเซียน (วันที่ ๘ สิงหาคม) ในโรงเรียน ในเดือนสิงหาคมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การร้องเพลงชาติอาเซียน การจัดการแข่งขันประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอาเซียน การจัดแสดงเครื่องหมายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ของอาเซียน การจัดค่ายเยาวชนอาเซียน เทศกาลเยาวชนอาเซียน และวันเด็กอาเซียน เป็นต้น

LIRT

นอกจากนี้ อาเซียนได้เห็นชอบที่จะเสนอให้รัฐสมาชิกอาเซียนแบ่งปันทรัพยากรแก่กัน และพิจารณาการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการศึกษาของภูมิภาค เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินอย่างเพียงพอในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับการเสนอแนะมา และมอบหมายให้องค์กรระดับรัฐมนตรีรายสาขาของอาเซียนที่เกี่ยวข้องและเลขาธิการอาเซียนปฏิบัติตามปฏิญญานี้ โดยให้แนวทางและสนับสนุนแผน ๕ ปี ของอาเซียนว่าด้วยเรื่องการศึกษา และรายงานความก้าวหน้าผ่านคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ปฏิญญาดังกล่าวได้กำหนดบทบาทของการศึกษาไว้ ๓ ด้าน คือความมุ่งมั่นและข้อผูกพันของประเทศสมาชิกอาเซียนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดประชาคมอาเซียนที่มีพลวัต มีความเชื่อมโยงกันเป็นประชาคมของประชาชนอาเซียน เพื่อประชาชนอาเซียน นับแต่มีการลงนามปฏิญญาดังกล่าวจนกระทั่งปัจจุบัน เวลาคผ่านไปเนิ่นนานแล้ว แต่ยังไม่ปรากฏความชัดเจนในการดำเนินการตามบทบาทของภาคการศึกษาที่ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาไว้ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการควรติดตามผลความก้าวหน้าการดำเนินการของประเทศอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการดำเนินการของประเทศไทย เพื่อให้เป็นไปตามปฏิญญาที่ประเทศสมาชิกตกลงร่วมกัน

เนื่องจากประเทศไทยในฐานะสมาชิกของประชาคมอาเซียนประเทศหนึ่ง จึงควรกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ดังต่อไปนี้

๑. พัฒนาการการศึกษาของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาเฉพาะด้านของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่น ด้านการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อเด็กพิการ ด้านการศึกษาทางไกล ด้านการเกษตร เป็นต้น โดยพัฒนาระบบบริหารการศึกษา คุณภาพของครู และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล

๒. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติในเรื่องอาเซียน จนเกิดพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาสู่อาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย

๓. พัฒนาระบบการผลิตครู โดยกำหนดเป้าหมายให้การผลิตครูสามารถรองรับการจัดการเรียนการสอนเรื่องอาเซียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ภาษา และความสามารถในการสร้างความพร้อมให้เด็กในการปรับตัวเข้าสู่สังคมอาเซียน

๔. จัดหลักสูตรอาเซียนศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นประชากรที่เอื้อต่อการเข้าสู่สังคมอาเซียนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหา หรือกิจกรรมระหว่างวิชา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน โดยแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งจะเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงถึงความรัก ความศรัทธา และความเชื่อมั่นในวิถีชีวิตแห่งสังคมอาเซียน

๕. พัฒนาประสิทธิภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งถือว่าเป็นภาษากลางที่ใช้ติดต่อสื่อสาร สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ระหว่างประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสาร และสร้างความเข้าใจที่ดีต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยกัน

๖. ส่งเสริมและพัฒนาให้มีการจัดการเรียนรู้ภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเป็นภาษาของชาติต่าง ๆ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยกำหนดหลักสูตรให้ตอบสนององค์ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างสนุกสนานไม่เครียด เน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อการติดต่อสื่อสารและสร้างความเข้าใจที่ดีกับพลเมืองในสังคมอาเซียน

๗. สร้างเครือข่ายสังคมอาเซียน ให้เกิดมีขึ้นระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ให้เกิดความตระหนักและสำนึกร่วมกัน จนเกิดการหลอมรวมความคิดสู่เป้าหมาย แห่งสังคมอาเซียน จนเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการดำเนินจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่มาตรฐานแห่งสังคมอาเซียนต่อไปในอนาคต

๘. พัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร ในองค์กรการศึกษา สถาบันการศึกษาและสถานศึกษา ทุกแห่งของประเทศ ให้มีประสิทธิภาพสูง สามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กร การศึกษา สถาบันการศึกษา และสถานศึกษาในประชาคมอาเซียนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างกว้างขวาง จนมีมาตรฐานการศึกษา เท่าเทียมกัน

๙. เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสู่สังคมอาเซียนอย่างกว้างขวาง หลากหลาย เพื่อให้เป็นสถานศึกษา หรือสถาบันการศึกษาสู่อาเซียน เช่นเดียวกับสถานศึกษา หรือสถาบันการศึกษาภาครัฐ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ยกย่องและประกาศเกียรติคุณ ให้ปรากฏต่อสังคม

๑๐. มีการระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วน ในการจัดการศึกษาเพื่ออาเซียน ให้ทุกภาคส่วน เกิดความตระหนักและสำนึกว่าเป็นภาระหน้าที่ของตนเองที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาเพื่ออาเซียน

๑๑. จัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการศึกษาอาเซียนให้กับสถาบันการศึกษา ผู้เรียน และผู้สอน เพื่อนำไปใช้ในการจัดการศึกษาเพื่ออาเซียน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และการระดมทุนจากทุกภาคส่วนที่มีความรัก ศรัทธา เชื่อมั่น มาสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่ออาเซียน ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

๑๒. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา สถาบันการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบโดยมีแผนงาน โครงการรองรับ

๑๓. จัดตั้งชุมชนอาเซียน ในลักษณะสังคมมิติ ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง และประชาชนในสังคมจากทุกภาคส่วนมาดำเนินชีวิตร่วมกันในลักษณะสังคมอาเซียนที่มีวิถีชีวิต ร่วมกันในวิถีทางของสังคมอาเซียน

LIRT

๑๔. จัดสร้างเครือข่ายประชาสัมพันธ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เรื่องสังคม อาเซียนแก่ผู้เรียน ผู้สอน ชุมชนและสังคม ด้วยวิธีการและการสื่อสารอย่างหลากหลาย กว้างขวาง

๑๕. จัดตั้งศูนย์การศึกษาเพื่ออาเซียนในทุกเขตตรวจราชการ เขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด และอำเภอ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดการศึกษาสู่สังคม อาเซียนร่วมกัน

๑๖. ยกย่อง เชิดชู ประกาศเกียรติคุณ และให้รางวัลต่อสถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา ผู้เรียน ผู้สอน องค์กร ที่มีผลการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาสู่สังคมอาเซียน

๑๗. แต่งตั้งผู้ช่วยทูตการศึกษา ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา เกี่ยวกับการให้ข้อมูล ประชาสัมพันธ์ และติดต่อประสานงานด้านการศึกษาแก่พลเมืองไทยที่ศึกษาหรือทำงาน ในต่างประเทศ

๑๘. จัดทำ Road Map เพื่อเตรียมคนไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยกำหนด ภารกิจ ผู้รับผิดชอบ และงบประมาณให้ชัดเจน

๑๙. สถานีโทรทัศน์แห่งอาเซียน (ASEAN Television) ที่จัดผังรายการเพิ่มเติม เพื่อนำเสนอ รายการเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับพลเมืองอาเซียน ให้เป็นช่องทางการเรียนรู้และกระตุ้นพลเมือง ของประเทศสมาชิกให้เกิดความตื่นตัวด้านการศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๒๐. การเตรียมพลเมืองไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้สามารถแข่งขัน ในเวทีประชาคมอาเซียนได้อย่างเข้มแข็ง จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมเรื่องภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน ควบคู่กับความรู้พื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทั้งในเรื่อง การผลิต การลงทุน การกระจายสินค้า การค้า และการบริโภคสินค้าและบริการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันของสินค้าไทย และป้องกันการไหลออกของทรัพยากรที่เป็นต้นทุนการผลิตของไทย

ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

๑. กระทรวงศึกษาธิการควรมี Roadmap การจัดการศึกษาสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่เชื่อมโยงกับ Roadmap ของอาเซียน ควรศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษา สู่ประชาคมอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียน และ Roadmap ของประเทศที่มีศักยภาพ ในการแข่งขันสูง เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เป็นต้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับ Roadmap ของประเทศไทย นอกจากนี้ ควรพิจารณา Roadmap การพัฒนาของกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญ ต่อภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ ประเทศจีน อินเดีย ญี่ปุ่น และเกาหลีอย่างจริงจัง

๒. กระทรวงศึกษาธิการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนน้อยมาก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินการของประเทศไทยจะไม่ทัน ต่อสถานการณ์และจะมีผลต่อศักยภาพของการแข่งขัน

LIRT

๓. การดำเนินการของแต่ละองค์กรยังขาดการบูรณาการในภาพรวม ดังนั้น หากกระทรวงศึกษาธิการ มีหน่วยงานรับผิดชอบที่ทำงานเต็มเวลา ในช่วงปี ๒๕๕๔-๒๕๖๐ ก็จะทำให้การดำเนินการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ หน่วยงานดังกล่าวควรมีลักษณะเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระ คล่องตัว ยั่งยืน และเป็นกลาง ทั้งในแง่โครงสร้างและวิสัยทัศน์ในการบริหาร

๔. การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ ระหว่างประเทศ สมาชิกอาเซียนยังมีน้อย ซึ่งนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีของประเทศสมาชิก ดังนั้น รัฐบาล ควรพิจารณาเพิ่มงบประมาณเพื่อให้กิจกรรมนี้ประสบความสำเร็จสูงขึ้น โดยเฉพาะในส่วน ของค่าใช้จ่ายหลัก ควรได้รับการพิจารณาให้ความสำคัญ เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางระหว่างประเทศ ของนักเรียน นักศึกษาแต่ละประเทศ รัฐควรมีนโยบายสนับสนุนหรือขอความร่วมมือจากองค์กร ที่เกี่ยวข้อง เช่น บริษัทการบิน บริษัทการเดินทาง เป็นต้น เพื่อไม่ให้ค่าใช้จ่ายหลักเป็นข้อจำกัด ต่อการผลักดันการพัฒนาคนจำนวนมากและอย่างต่อเนื่อง

๕. ในการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนคราวต่อไป รัฐมนตรีว่ากระทรวงศึกษาธิการ ควรหารือเรื่องการจัดตั้งกองทุน “การศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ๒๐๑๕” โดยระดมทุนจากประเทศ สมาชิก เพื่อนำมาจัดกิจกรรมในข้อ ๔ และกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

๖. กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญกับ “อัตลักษณ์ไทย” ในรูปแบบต่าง ๆ ของกระบวนการศึกษาอย่างจริงจัง และมีเป้าหมายผลสัมฤทธิ์อย่างชัดเจน แผน โครงสร้าง การบูรณาการระหว่างกระทรวงหรือหน่วยงาน เช่น เรื่องภาษา วัฒนธรรมไทย โครงสร้างทางสังคม ศาสนาพุทธ ควบคู่ไปกับความเป็นอัตลักษณ์ของอาเซียน เป็นต้น

๗. รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการควรระมัดระวังการจัดเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็น สมาชิกประชาคมอาเซียนให้เกิดความเป็นธรรมและทั่วถึงแก่ภาคส่วนต่างๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเสมอภาคของภาครัฐและภาคเอกชนในสิทธิหน้าที่อันจะปรากฏในสนธิสัญญา กฎบัตร โครงการ และความร่วมมือต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้น ด้วยการทบทวนสิ่งที่ดำเนินการไปแล้ว และสิ่งที่ จะดำเนินการต่อไป

๘. กระทรวงศึกษาธิการควรเร่งทบทวนและปรับรายละเอียดประกอบกฎบัตรเครือข่าย มหาวิทยาลัยอาเซียนในภาคผนวก ๒ การรับสมาชิกใหม่ อันเป็นสาระสำคัญที่กระทบต่อความทั่วถึง และเป็นธรรมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในประเทศ และพิจารณาว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และขัดต่อกฎบัตรสหประชาชาติอันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ในกรณีนี้หมายถึง ภาครัฐ และภาคเอกชน ควรพิจารณากำหนดบนความเป็น “มาตรฐาน” มากกว่าการพิจารณาจากคุณสมบัติ ขององค์กรที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ

๙. การเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในระดับอุดมศึกษา ควรพิจารณาตัวอย่าง จากประชาคมยุโรปที่ได้มีการออกปฏิญญา Bologna กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละประเทศ ปรับระบบการศึกษาให้เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกัน โดยจะต้องมีหลักสูตร

ปริญญาตรี ๔ ปี ในทุกประเทศ รวมทั้งสามารถเทียบโอนผลการเรียนระหว่างกันได้ ซึ่งประชาคมอาเซียน ควรจะต้องมีแนวทางให้มหาวิทยาลัยในกลุ่มประชาคมอาเซียนมีหลักสูตรและระบบการศึกษา ที่มี ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันได้ เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาหรือการจัดการศึกษา ร่วมกันในโอกาสต่อไป

๑๐. การสร้างความตระหนักในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนให้แก่ประชาชนทั่วไปซึ่งไม่ได้ อยู่ในระบบการศึกษา หรือยังไม่มีความรู้ในเรื่องการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น ควรส่งเสริม ให้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ เผยแพร่ความรู้ไปสู่ประชาชน ดังนั้น จึงควรจัดสรรงบประมาณและบุคลากร เพื่อสนับสนุน การดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๑๑. การเตรียมตัวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศที่มีประชาชนสื่อสารภาษาอังกฤษ ได้มากจะได้เปรียบ ซึ่งภาษาอังกฤษควรเป็นภาษาต่างประเทศที่ไทยควรตระหนักถึงความสำคัญ และควรเน้นการเรียนที่เริ่มจากการสื่อสารก่อน ส่วนเรื่องไวยากรณ์ควรเรียนในระดับขั้นที่สูงขึ้น แต่ปัญหาของประเทศไทยคือ ขาดการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างแท้จริง ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการต้องเร่งดำเนินการ โดยเฉพาะในเรื่องการนำครูต่างประเทศมาสอน ภาษาต่างประเทศ และแก้ไขข้อจำกัดของกฎ ระเบียบต่างๆ ที่บังคับใช้ในการนำครูต่างประเทศ มาสอนภาษา หรือปรับให้มีการยืดหยุ่นและเอื้อประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาด้วย

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา. สรุปผลการเสวนา เรื่อง ทิศทางการศึกษาไทย :
สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. ๒๕๕๓. (เอกสารอัดสำเนา).
- บันทึกการประชุมคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๓ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๖
สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อการก้าวสู่การเป็น
ประชาคมอาเซียน. ๒๕๕๓. (เอกสารอัดสำเนา).
- บันทึกการประชุมคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ครั้งที่ ๒๔/๒๕๕๓ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒
กันยายน ๒๕๕๓ เรื่อง การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ
เพื่อรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘. ๒๕๕๓. (เอกสารอัดสำเนา).
- บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในคณะกรรมการการศึกษา
วุฒิสภา ครั้งที่ ๘/๒๕๕๓ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓
เรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. ๒๕๕๓.
(เอกสารอัดสำเนา).
- สุขุม เฉลยทรัพย์. การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน
เพื่อก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘. ๒๕๕๓. (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. การศึกษา :
การสร้างประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ. ๒๕๕๘.
- ASEAN Secretariat. Roadmap for an ASEAN Community 2009-2015. Jakarta, Indonesia. 2009.

ภาคผนวก

การขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศไทยกับพลวัตประชาสังคม "สิทธิหนึ่งฐานเสียง"

ดร.โชติภัต ชวนิษฐ์ ประธานกรรมการการศึกษา มูลนิธิ

แม้กระแสสังคมโลกาภิวัตน์จะเวียนกระแหวัดของโลกในปัจจุบัณ แต่ภายใต้กรอบแนวทางดังกล่าวยังมีความสำคัญเชื่อมโยงที่มุ่งเป้าหมายในระดับภูมิภาคที่จำเป็นต้องธำรงรักษา ส่งเสริมสันติภาพ ความมั่นคงและความเจริญร่วมกันอันจะเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้ภูมิภาคมีเสถียรภาพที่มั่นคงและมีพลังศรัทธาในเวทีโลกอย่างมีนัยสำคัญได้

ประชาคมอาเซียนและโครงสร้างองค์กรอาเซียนจึงมีความสำคัญต่อบริบทดังกล่าว ส่งผลให้ผู้นำร่องประเทศอาเซียนในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ ๑๒ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๐ ที่เขมร ประเทศฟิลิปปินส์ ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘) เพื่อรองรับภารกิจและพันธกิจรวมทั้งพัฒนาให้องค์กรอาเซียนเป็น Intergovernmental Organization มีสภาพเป็น "นิติบุคคล" โดยมี "กฎบัตรอาเซียน" (ASEAN Charter) เป็น "ธรรมนูญของอาเซียน" ที่จะวางกรอบกติกาในการบริหารการปกครองในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้งสิบประเทศ

ประชาคมอาเซียนประกอบเ็น ด้วยความร่วมมือสามเสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) โดยทุกเสาหลักมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองต่อวิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๒๐ ที่กำหนดให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์สู่ภายนอก มีสันติสุข และมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในการเป็นหุ้นส่วนในสิ่งแวดล้อมของประชาธิปไตยและอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน การพัฒนาที่มีพลวัต และการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดและในสังคมที่เอื้ออาทรที่ระลึกถึงสายสัมพันธ์แน่นแฟ้นทางประวัติศาสตร์ ตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันและเชื่อมโยงในอัตลักษณ์ของภูมิภาค

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าในสามเสาหลักดังกล่าวบริบททางการศึกษานับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังมีความสำคัญในการสนองต่อการขับเคลื่อนทั้งสามเสาหลัก เพื่อสร้างความเข้มแข็งและหยั่งรากไปยังภาคส่วนต่างๆ ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษาได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ทศวรรษแรกของการก่อตั้งอาเซียนที่มีพัฒนาการต่อเนื่องมาเป็นลำดับ จนกระทั่งปรากฏเป็นแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อการเชื่อมโยงและเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาของภูมิภาค ซึ่งกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันประกอบด้วย การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ การส่งเสริมทุนอาเซียนและเครือข่ายการศึกษา การส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน การพัฒนาเยาวชนอาเซียน

LIRT

ดังนั้นในทุกภาคส่วนของการศึกษา ของประเทศไทยต้องขานรับนโยบายของประชาคมดังกล่าวอย่างจริงจัง เพื่อให้พร้อมที่ขับเคลื่อนไปพร้อมกับอีกห้าประเทศในภูมิภาค และยิ่งไปกว่านั้นยังควรสร้างความพร้อมให้มีสถานะที่ไม่เสียเปรียบในภูมิภาคด้วย

บทความนี้จะนำเสนอแนวทางที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของทิศทางการศึกษาของไทยต่อเป้าหมายของประชาคมอาเซียน ซึ่งมีมุมมองที่น่าสนใจหลายด้าน ทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ที่ควรจะได้นำมาพิจารณาเป็นวาระแห่งชาติเพื่อการกำหนดทิศทางการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะข้อจำกัดที่จะเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวอันจะละเอียดไม่ได้ ที่สำคัญยังมีบางประเด็นที่สำคัญยิ่งและจะต้องดำเนินการเร่งด่วนเพื่อเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาการศึกษาแบบองค์รวมสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป โดยจะนำเสนอเป็นรายประเด็นดังนี้

๑. การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาในองค์กรการศึกษาที่อยู่ในระบบปัจจุบันในทุกระดับ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะด้านสื่อสาร ทั้งในส่วนของ การสื่อสารด้วยภาษาและการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจร่วมกันต่อความจำเป็นและความสำคัญในการสร้างบุคลากรสำหรับประชาคมอาเซียนซึ่งประเทศไทยควรจะมีบทบาทนำ และพร้อมที่จะรองรับกรอบทักษะมาตรฐานต่างๆของอาเซียนที่จะมีการกำหนดร่วมกัน โดยอาจจัดให้มีหลักสูตรเฉพาะเพื่อการพัฒนาทักษะ แนวคิด ความรู้ความเข้าใจในทุกบริบท ทั้ง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม พร้อมกำหนดตัวชี้วัดความสำคัญที่ชัดเจนในการพัฒนาบุคลากรทั้งในส่วนของกรอบเวลา กลุ่มเป้าหมาย และสมรรถนะพื้นฐาน

๒. เนื่องจากการสร้างทรัพยากรบุคคลต้องใช้ระยะเวลา ดังนั้นการให้ความสำคัญต่อสาระ องค์ความรู้ และกระบวนการต่างๆที่จำเป็นต่อการขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับการศึกษาเพื่อพัฒนาคน ในทุกระดับจะต้องอาศัยเอกภาพและ ความต่อเนื่องด้านนโยบายอย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงการสร้างบุคลากรรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านอาเซียน โดยกำหนดให้มีมาตรการพิเศษในการสนับสนุนส่งเสริมหลักสูตรปริญญาด้านศิลปวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัยต่างๆ

๓. การสนับสนุนประเด็นการเปิดเสรีทางการศึกษากับความมีอิสระและคล่องตัวในการจัดการศึกษา ขององค์กรทางการศึกษาของประเทศไยมาพิจารณาอย่างจริงจังเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน โดยควรปรับปรุง กฎเกณฑ์ภายในประเทศเพื่อลดข้อจำกัดภายใน และเปิดโอกาสการแข่งขันให้เป็นไปตามกลไกเปิดเสรี

๔. การสร้างความพร้อมของบุคลากรในระบบเศรษฐกิจทั้งในระดับบริหาร ปฏิบัติการ แรงงานและ การสร้างจุดเด่นให้ภาคเศรษฐกิจ ทั้งเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าสู่ตลาด และฐานการผลิตเดียวของอาเซียน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของภูมิภาคและของโลก

๕. การหลอมรวมค่านิยมร่วมตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมที่รู้ในคุณค่าของวัฒนธรรมตะวันออก เพื่อสร้างความสมดุลและป้องกันการไหลบ่าของกระแสวัฒนธรรมตะวันตกนั้น เป็นโอกาสของของภาครัฐมนตรี

คัดสรร ฟื้นฟูวัฒนธรรมไทย และเป็นกระบวนการขับเคลื่อนในการทำนุบำรุงและสืบสานวัฒนธรรมไทยให้ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นไทยสู่คนรุ่นต่อไปได้อย่างดียิ่ง

๖. การจัดทำสมรรถนะวิชาชีพ สำคัญต่างๆควบคู่ไปกับการเปิดเสรีเพื่อการเคลื่อนย้ายแรงงานนั้น อาจมีประเด็นของการไหลเข้า ไหลออกของแรงงานคุณภาพตามกลไกอย่างยากที่ควบคุมความสมดุลได้ เช่น บัณฑิตจบใหม่หรือบางประการที่ถ้าต้นทุนธุรกิจอาจทำให้ผู้ประกอบการในประเทศเลือกจ้างบุคลากรต่างชาติ มากกว่าคนไทย และคนไทยที่มีฝีมืออาจพอใจที่จะทำงานในต่างประเทศหรือทำงานกับผู้ประกอบการข้ามชาติ มากกว่าผู้ประกอบการไทย ดังนั้นหากการเตรียมการด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไม่คำนึงถึงประเด็นนี้ อาจส่งผลกระทบต่ออย่างมากในหลายมิติ นอกจากนี้การรักษาคูณลักษณะเฉพาะบางประการของคนไทย เช่น ความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ความสุภาพอ่อนน้อม ให้คงเป็นเอกลักษณ์ไว้ อาจเป็นเครื่องมือในการสร้างความแตกต่างสำคัญที่สามารถสร้างเป็นจุดเด่นของแรงงานไทยได้

๗. การเสริมสร้างขีดศักยภาพทางวัฒนธรรมของอาเซียนที่คำนึงถึงสายสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ที่แน่นแฟ้นนั้น สามารถสร้างความตระหนักรู้ถึงความเป็นมาเป็นไปของชาติไทยได้เป็นอย่างดี

๘. การสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันของอาเซียน ด้วยการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการศึกษาและความหลากหลายทางวัฒนธรรม จะเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกและการมองประโยชน์ส่วนรวมในภาพรวมมากขึ้น

ทั้งนี้ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากประชาคมนี้อย่างสมบูรณ์ก็แค่เสริมสร้างศักยภาพของประเทศได้เพียงใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการเตรียมการ ความพร้อม และการบริหารจัดการการศึกษาที่มีเป้าหมายต่อการเป็นหนึ่งใน การขับเคลื่อนประชาคม สิบช. ดินหนึ่งอาเซียน ของระบบการศึกษาไทยตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

เตรียมพลเมืองเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2558 : การเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

โดย ดวง อินทไชย สมาชิกวุฒิสภา รองประธานกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ก่อตั้งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึงวันนี้ ประเทศไทยคิดในลำดับท้ายของกลุ่มประเทศที่ถ่าหลังคือกระแสประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2558 กล่าวคือไม่รู้เรื่องและไม่เข้าใจประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไม่เตรียมพลเมืองของตนเองเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และไม่จัดการศึกษาซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเตรียมพลเมืองเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างจริงจัง

หัวใจสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประกอบด้วยพันธกิจ 3 หลัก คือ พันธกิจว่าด้วยความมั่นคง พันธกิจว่าด้วยเศรษฐกิจและพันธกิจว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรม การเตรียมพลเมืองเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้นมีเครื่องมือที่สำคัญยิ่งคือ การศึกษาที่จะทำให้พลเมืองของประเทศสมาชิกมีความพร้อมในการแข่งขันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงในกลุ่มประเทศอาเซียนได้

การศึกษาที่ว่่านั้นหมายถึงการศึกษาภายในประเทศที่จะต้องจัดการศึกษาตามหลักสูตรการเรียนการสอนของชาติเพื่อให้คนไทยคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น และทำให้คนไทยคิดได้ คิดดี และทำดีเพื่อประเทศของตนเอง ชำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนเอง ตลอดจนภาคภูมิใจในความเป็นประเทศของตนเอง

ส่วนการศึกษาภายนอกประเทศนั้นได้แก่การศึกษาเพื่อเรียนรู้เครื่องมือของการเรียนรู้ ภาษาของการเรียนรู้ความรู้ของโลกอีกภาษาหนึ่ง คือภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล การเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่จะต้องเป็นการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมากกว่าเป็นแบบธรรมเนียม กล่าวคือเรียนภาษาอังกฤษเพื่อให้ฟังได้ ใช้เป็นสื่อสารได้ นำเสนอได้ คิดได้ เปรียบเทียบได้ พูดได้และเขียนได้

นอกจากนี้ภาษาไทยก็ต้องเรียนรู้อยู่ด้วยรวมทั้งภาษาท้องถิ่นของตนเอง เช่น ภาษามลายู ภาษาเขมร ภาษาอีสาน(ลาว) ภาษาเขมร ภาษาส่วยหรือภาษาชาวเหนือ(ลำเมือง) เป็นต้น ต้องเรียนรู้เพื่อการสื่อสารภายในกลุ่ม เครือข่าย เผ่าพันธุ์ ชุมชนหรือหมู่บ้านของตนเอง ให้รักและหวงแหนประเทศตนเอง

และภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาของอาเซียนที่ประเทศไทยต้องปรับทิศปรับทางการเรียนการสอนหรือการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมพลเมืองเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2558 อย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการต่อเนื่อง

ทิศทางการศึกษาไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. 2558

ดร.บุญ กุศล
สมาชิกวุฒิสภา

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เริ่มก่อตั้งเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2510 มีสมาชิกก่อตั้ง 5 ประเทศ คือ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 มีอีก 5 ประเทศ เข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย คือ บรูไน เวียดนาม ลาว กัมพูชา และพม่า ปัจจุบันจำนวนประเทศสมาชิกยังคงมีเพียง 10 ประเทศเท่าเดิม

วัตถุประสงค์ของประชาคมอาเซียนคือ การรวมตัวกันเพื่อสร้างโอกาสและอำนาจต่อรอง เพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการค้าและการลงทุน เพื่อค้ำค้ำกับกลุ่มประเทศอื่นๆที่เข้าริมาแล้ว เช่น กลุ่มสหภาพยุโรป (EU) กลุ่มเขตการค้าเสรีในภูมิภาคอเมริกาเหนือ (NAFTA) และกลุ่มสหภาพแอฟริกา (AU) เป็นต้น ทั้งนี้เพราะสำหรับประเทศสมาชิกแต่ละประเทศต่างก็ไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะไปต่อกับใครได้เอง ยกตัวอย่างประเทศไทยซึ่งมีประชากรเพียง 60 กว่าล้านคน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติไม่เท่าไร แต่เมื่อรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนแล้ว จะมีประชากรถึง 600 กว่าล้านคน และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติมากจนหลายเท่าตัว ทำให้มีพลังการต่อรองสูงขึ้นไปอีกอย่างแน่นอน

การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนมีไว้ของง่าย เพราะมีปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษา และผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่บรรดาผู้นำของประเทศสมาชิกต่างพยายามหาหนทางจัดปัญหาต่างๆ ให้หมด ไปทีละน้อย จนกระทั่งในเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2551 ได้มีการลงนาม ในกฎบัตรอาเซียน ทำให้ประชาคมอาเซียนมีสถานะคล้ายสหภาพยุโรปมาตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ได้มีการประกาศใช้สภการเคลื่อนที่อาเซียน และจะก้าวสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ ABC) ในปี พ.ศ. 2558

การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหมายความว่า ประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศจะมีตลาด และฐานการผลิตร่วมกัน จะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงาน และเงินทุนอย่างเสรี นี้ก็เหมือนเวลาอีกเพียง 5 ปีเท่านั้น ก็จะถึงปี พ.ศ. 2558 แล้ว ถ้ามองว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในเรื่องนี้อย่างไรบ้าง คำตอบก็คือมีการเตรียมตัวกันน้อยมาก ไม่ว่าจะป็นระดับรัฐบาล ระดับองค์กรต่างๆทั้งของรัฐและเอกชน รวมถึงระดับประชาชนโดยทั่วไป ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าจะ ไรจะเกิดขึ้นในอีก 5 ปีข้างหน้า

ถึงเวลานี้ที่ประเทศไทยจะต้องหันมาเตรียมตัวกันจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา เพราะ การศึกษานั่นแหละที่จะทำให้นักไทยก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลก ขณะนี้รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่โดยตรง ยังมิได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เท่าไรนัก

ก่อนที่จะตัดสินว่าทิศทางการศึกษาไทยควรเป็นอย่างไรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. 2558 เราและเงินกองทุนอย่างถาวร ซึ่งก็หมายความว่าประชาชนของประเทศที่เป็นสมาชิกทั้ง 10 ประเทศสามารถไปทำงาน ไปลงทุน ไปผลิตสินค้า ไปขายสินค้าในทั้ง 10 ประเทศได้อย่างเสรีเหมือนค่านิยมการอยู่ในประเทศของตนเอง เป็นที่น่าใจได้ว่าในระยะเริ่มแรกอาจมีข้อจำกัดบ้าง แต่ข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้ จะค่อย ๆ ลดลงจนกระทั่งหมดไปในที่สุด ตามเจตนารมณ์ของผู้นำประเทศอาเซียนที่ได้กำหนดไว้

สำหรับคนไทยเมื่อถึงเวลานั้น สิ่งที่เราจะต้องเตรียมมากที่สุดก็คือเรื่องภาษาและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศอื่นๆ ที่เป็นสมาชิก การที่คนไทยอ่อนภาษาอังกฤษ ทำให้เราไม่สามารถไปทำงานในประเทศอื่นๆ ได้อย่างเต็มที่ นอกจากไปขายแรงงานระดับกรรมกร ในขณะที่คนชาติอื่นๆ ที่รู้ภาษาอังกฤษดี สามารถทำงาน และหาผลประโยชน์ในประเทศไทยได้อย่างเต็มที่ นอกจากนั้น การที่คนไทยไม่ค่อยได้ศึกษาเรื่องวัฒนธรรม เรื่องกรีฑาในดินถิ่นในน้ำ ทวีตนาการ เศรษฐกิจ การเมือง และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับประเทศสมาชิกกันอย่างจริงจัง ทำให้เราไม่สามารถใช้ประโยชน์ในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้เต็มศักยภาพ คนไทยและประเทศไทยจึงมิได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างที่ควร แต่กลับจะเสียประโยชน์มากขึ้น จากการใช้ประเทศสมาชิกอื่นๆ สามารถมากอบโกยทรัพยากรของเราก็ได้อย่างเสรี

ด้วยเหตุนี้ เราจะต้องปรับทิศทางการศึกษาไทยอย่างเร่งด่วนและจริงจัง เราต้องให้ความสำคัญกับการสอนภาษาอังกฤษให้ประชาชนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึง ต้องปรับหลักสูตรให้มีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของประเทศสมาชิกอื่นๆ เหมือนเรียนรู้เรื่องราวของประเทศไทยตนเอง ดังที่ปรากฏในรูปที่กล่าวไว้ว่า “รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง” ขณะเดียวกันต้องเรียนรู้กฎบัตร กฎระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แจ่มแจ้ง เพื่อคนไทยและประเทศไทยจะได้รับประโยชน์สูงสุด

หากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยไม่ได้ใส่ใจในเรื่องรทต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ ประเทศไทยและคนไทยก็จะเสียโอกาสจากการเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไปอย่างน่าเสียดาย

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การเข้าสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นทั้งโอกาสและเป็นปัญหาของสังคมไทย การเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานฝีมืออย่างเสรีในภูมิภาค เป็นแรงบังคับที่ทำให้สังคมไทยบางส่วนเกรงว่าผู้ประกอบการและแรงงานไทยจะเกิดความขัดแย้ง ในประเด็นของผู้ประกอบการต้องการลดต้นทุนการผลิตย่อมต้องการแรงงานฝีมือจากต่างประเทศ ที่คิดค่าตอบแทนถูกกว่า แรงงานไทยบางส่วนอาจจะหางานทำได้ยากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาสังคม จิตวิทยา ตามมา ทางด้านโอกาสที่ประเทศไทยได้รับประโยชน์ที่สามารถคาดการณ์ได้ คือ ด้านความมั่นคง เพราะความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยลดความขัดแย้งในเรื่องเขตแดนไปได้บางส่วน และลดความแปลกแยกระหว่างชนชาติในภูมิภาคนี้

ลักษณะนิสัยประจำชาติของคนไทยที่ชัดเจน คือ ความโอบอ้อมอารี ที่สามารถขยายผล ไปยังความร่วมมือกับคนทุกชาติ ทุกภาษา ที่เข้ามาในประเทศไทย ไม่ว่าจะมาท่องเที่ยวหรือมาทำงาน ในประเทศไทย

ความร่วมมือเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จากจุดแข็ง ของลักษณะนิสัยประจำชาติของคนไทยดังที่กล่าวแล้วข้างต้นสามารถนำมาประยุกต์ และขยายผลให้ ทุกภาคส่วนของสังคมไทยได้รับผลดีจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มากกว่าผลกระทบในทางลบ

การสร้างความรู้ตระหนักรู้และการเตรียมความพร้อมในการเป็นประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนให้แก่ประชาชน ทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐได้ดำเนินการมาแล้วส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะหน่วยงาน ของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนที่รัฐบาลน่าจะเสนอเพิ่มเติม คือ การให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปที่ไม่อยู่ใน สถานศึกษาหรืออยู่ในโรงเรียน เพราะเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ และมีศักยภาพที่จะแสวงประโยชน์ จากสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการควรจะสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ให้มีความแข็งแกร่ง มากยิ่งขึ้น โดยการเพิ่มกำลังพลและงบประมาณในการดำเนินการ เนื่องจาก กศน. สามารถประสานงาน กับองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยใกล้ชิด จึงสามารถขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนและโอกาส ที่ประเทศไทยจะได้รับจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แก่สังคมไทยได้อย่างกว้างขวาง และทันเวลา

นอกจากนิสัยโอบอ้อมอารีแล้ว สังคมไทยยังมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อมได้ค่อนข้างดี ดังนั้น ในการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศไทยน่าจะได้ประโยชน์ จากการขยายตัวทางการท่องเที่ยว การค้า และสามารถเปลี่ยนทุนที่รัฐบาลได้ลงไปในด้านการศึกษา ให้เกิดผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจได้

พลเรือเอก ดร.

(ศรีศักดิ์ ศรีอรุณ)

กรรมการการศึกษา วุฒิสภา

ทิศทางการศึกษาไทย : สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ.2558

โดย ดร.สุเมธ คันติเวชกุล

ประเทศที่เจริญก้าวหน้าสามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะมีระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เยอรมัน อังกฤษ ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง สิงคโปร์ ได้มีการปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อให้ประชากรในชาติได้รับความรู้ไปพัฒนาตนเองและพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีประชากรที่ได้รับการศึกษาในอัตราที่สูง

สำหรับประเทศไทยพบว่าประชากรยังขาดโอกาสทางการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในฐานะที่ยากจนและผู้ที่ยังขาดโอกาส จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่า เมื่อเปรียบเทียบจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชาชนยังต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี และสิงคโปร์ ที่ประชากรมีการศึกษาเฉลี่ยประมาณ 10-12 ปี ส่วนประเทศไทยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 8.8 ปี และปัญหาที่สำคัญคือคุณภาพทางการศึกษาไม่แข็งแกร่งเพียงพอที่จะทำให้การพัฒนาที่มีความมั่นคง โดยผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กนักเรียนไทย ที่วัดจากคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบ 3 วิชาหลัก (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์) ยังต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 มาอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน องค์ความรู้ของคนไทยยังไม่พร้อมที่จะเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างเหมาะสม การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อยู่ในระดับต่ำ ยิ่งไปกว่านั้น มีคนไทยเพียงร้อยละ 60 ที่ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ในระดับ "คิดเป็น ทำเป็น" เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนยังมีช่องว่างการเรียนรู้ระหว่างคนในเมืองและชนบท ในระดับที่ค่อนข้างสูง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ค่อยๆ ทำให้ขาดการสืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) จะมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ของโลกมากขึ้น และการรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้แก่ การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชีย และการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ซึ่งจะมีความร่วมมือใหม่ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น ความร่วมมือด้านการลงทุน การเปิดสาขาบริการ การจัดทำมาตรฐาน

ฝีมือแรงงานเพื่อช่วยให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้เสรีมากขึ้นเป็นต้น ซึ่งประเทศไทยต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายๆ ด้าน โดยต้องมีการปรับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สามารถแข่งขันได้ทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะทักษะด้านภาษา ซึ่งอาเซียนเห็นพ้องต้องกันในการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการทำงานของอาเซียน สื่อถึงความจำเป็นที่การศึกษาของไทยต้องให้ความสำคัญในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ การพัฒนาทักษะแรงงานให้มีศักยภาพสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในที่ต่างๆ รวมทั้งการทำความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลายของประเทศต่างๆ

ทิศทางการศึกษาของไทยจำเป็นต้องสร้างธรรมาภิบาลทางการศึกษา ได้แก่ การสร้างระบบการศึกษาให้เป็นธรรม กล่าวคือ กระจายโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาให้ทั่วถึงทั้งในระดับปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะคุณภาพของหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศ โดยพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คุณภาพของตัวบุคคลากร ทั้งผู้เรียนและผู้สอนโดยพัฒนาความสามารถ ทักษะคิด พฤติกรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน และคุณภาพของอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา

นอกจากนั้นควรจัดให้มีการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพฝีมือแรงงานทุกระดับ รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชน และสถานประกอบการเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้มากและกว้างขวางยิ่งขึ้น

การพัฒนาการศึกษาต้องมุ่งไปสู่การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อทำให้เกิดสติปัญญา ความรอบรู้ และศีลธรรมอันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคม และประเทศดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็งและพอเพียงนำไปสู่ความร่วมมือในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ.2558

ศึกษาธิการไทย: ผู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
"ไทยกับบริบทตลาดวิชาชีพภูมิภาคที่เปลี่ยนไป"
รศ.ดร. พิศรารัตน์ วงศ์บุญสิน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนา มนุษย์และสัตว์ถิ่น
วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในแนวทางการมุ่งสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ด้วยเป้าหมายหลักในการนำประเทศสมาชิกอาเซียนไปสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Production Base) โดยให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานทั้งในระดับที่มีทักษะฝีมือ (Skilled) ขึ้นไปอย่างเสรีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน และสร้างโอกาสทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น ทั้งนี้ ASEAN Framework on Services (AFAS) เป็นกรอบความร่วมมือต่อการเคลื่อนย้ายทรัพยากรมนุษย์วัยกำลังแรงงานในระดับวิชาชีพ ซึ่งถือว่าขึ้นสู่ขีดความสามารถพิเศษ โดยในปัจจุบันได้บรรลุข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (MRA) ทักษะวิชาชีพไปแล้ว 5 สาขา คือ การบริการทางวิศวกรรม การบริการทางสถาปัตยกรรม การบริการทางทอานาต ผู้ปฏิบัติวิชาชีพทางการแพทย์ และผู้ประกอบการวิชาชีพด้านทันตแพทย์ โดยมี 2 สาขาวิชาชีพได้บรรลุความตกลงระดับภูมิภาคอาเซียนระดับเตรียมการผู้ข้อตกลงยอมรับร่วมกันต่อไป ได้แก่ วิชาชีพด้านการสำรวจ และวิชาชีพด้านการบัญชี เพื่อเชื่อมอำนาจต่อการเคลื่อนย้ายของผู้มีความสามารถพิเศษในอาเซียนอย่างเสรี ซึ่งขั้นตอนสำคัญเบื้องต้น คือ การสร้างพื้นฐานร่วมสำหรับการยอมรับสมรรถนะทางวิชาชีพ เช่น การเป็นสถาปนิอาเซียน (ASEAN Architect) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของสังคมระลอกใหม่ในการรับมือโอกาสทางเศรษฐกิจจากการเปิดเสรีตลาดวิชาชีพอาเซียน เช่น กรณีศึกษาวิชาชีพสถาปัตยกรรมนั้น พบว่า การผลิตทรัพยากรมนุษย์ด้านสถาปัตยกรรมของไทยยังไม่สอดคล้องกับโอกาสทางเศรษฐกิจนั้นอย่างเต็มที่ โดยสมรรถนะที่เป็นจุดแข็งของไทยยังมีสัดส่วนน้อยกว่าประเทศคู่แข่งอย่างมาเลเซียหรือสิงคโปร์ ไม่เพียงแต่การแข่งขันในตลาดวิชาชีพอาเซียน และการบรรลุคุณสมบัติของการเป็นสถาปนิกอาเซียนโดยสะท้อนถึงอุปทานที่ยังคงมีความไม่สมดุล และไม่ตอบสนองต่ออุปสงค์ที่มีในตลาดวิชาชีพสถาปัตยกรรมเท่าที่ควร ทั้งที่เป็นอยู่ปัจจุบัน และที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคต

ประเด็นสำคัญที่พิจารณา คือ การฝึกงานในระบบการศึกษาของไทยยังขาดความเป็นระบบ บัณฑิตจำนวนมากไม่ได้ตามต่อความรู้นในการเข้าสู่ตลาดวิชาชีพนี้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่วิชาชีพอื่น ประเทศไทยยังขาดระบบรองรับ Continuous Professional Development (CPD) สำหรับผู้ที่อยู่ในตลาดวิชาชีพอยู่แล้ว ถึงแม้ว่า การเปิดเสรีด้านการค้าบริการในตลาดวิชาชีพนั้น ซึ่งคงมีไปอย่างจำกัดอยู่ในปัจจุบัน แต่หากมีการปรับหัวในภูมิภาคสู่การเปิดเสรีที่ก้าวหน้ามากขึ้น ประเทศไทยอาจยังคงไม่พร้อมที่จะรับมือโอกาสทางเศรษฐกิจนั้นได้ทันประเทศสมาชิกอื่นๆ บางประเทศ ที่มีมาตรการเชิงรุกในการยกระดับสมรรถนะของบัณฑิตอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ หลักการการเรียนการสอน ยังคงพัฒนาสมรรถนะของนิสิต นักศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน หากแต่ยังต้องพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียน และวางแผนชีวิตคนแต่ละคนๆ และต่อเนื่อง การเป็นผู้รับผิดชอบด้วยตนเองต่อการดำเนินงาน และร่วมงานกับผู้อื่น โดยได้รับการฝึกงานอย่างเป็นระบบ ด้วยประสบการณ์ที่หลากหลาย และตระหนักในคุณค่าแห่งจรรยาบรรณวิชาชีพ

¹ เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง "ศึกษาธิการไทย: ผู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. 2558" จัดโดยคณะกรรมการศึกษา วิจัยสภา

การสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่คนไทยเพื่อไม่ให้เกิดการเสียชีวิตในประเทศไทย

ดร.สุวิทย์ มูลคำ

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

หลังจากที่มีการก่อตั้งประชาคมอาเซียนเมื่อปี 2510 มีสมาชิก 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซียและสิงคโปร์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 มีอีก 3 ประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิก ได้แก่ บรูไน เวียดนาม กัมพูชา และพม่า ปัจจุบันมีสมาชิกรวม 10 ประเทศ ซึ่งล่าสุดมีการจัดประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 15 ณ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างวันที่ 23 - 25 ตุลาคม 2552 ทั้งนี้ในระหว่างการประชุมผู้นำอาเซียนได้ลงนามปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วย การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ได้ย้ำถึงบทบาทสำคัญของการศึกษาในการสร้างประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558 อันประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม นั้น

ผู้เขียนในฐานะที่อยู่ในวงการศึกษามาโดยตลอด มีความเป็นห่วงคนไทยและประเทศไทยอย่างยิ่งที่อาจจะเกิดการเทียบเคียงกับประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแน่นอน เพราะนับจากวันนี้เหลือเวลาเพียง 4 ปีเท่านั้น ที่จะต้องมีการปฏิบัติตามปฏิญญา ดังนี้ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่มีการเตรียมคนไทยและประเทศไทยอย่างเร่งด่วน ดังนี้

1. รัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เพื่อให้องค์กรหน่วยงานหรือบุคคลทุกระดับที่เกี่ยวข้อง นำมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและรวดเร็ว
2. ประชาสัมพันธ์รณรงค์ส่งเสริมให้ความรู้และสร้างความตระหนักเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แก่ผู้ที่มีผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนอย่างจริงจังและทั่วถึง โดยใช้ประเด็นการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ What Where When Why Who How to เป็นต้น
3. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับเครื่องมือในการเตรียมความพร้อมที่สำคัญคือ การบริหารจัดการการศึกษา ซึ่งควรดำเนินการดังนี้
 - 3.1 ให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติและสร้างความตระหนัก เรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ ผู้บริหารทุกระดับ ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนอย่างเร่งด่วนและทั่วถึง
 - 3.2 สถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษารูททุกแห่งทุกระดับ ควรจัดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนอาเซียนศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อจะได้เรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครอง สังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยอาเซียน
 - 3.3 ส่งเสริมให้สถานศึกษาและสถาบันการศึกษามุ่งเน้นการเตรียมภาษาสำหรับการติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาของสมาชิกอาเซียนที่จำเป็นและที่ชวข้อง
4. รัฐบาลต้องสร้างความพร้อมให้คนไทยในด้านระบบเศรษฐกิจทั้งในระดับบริหาร ปฏิบัติการ แร่งงาน ตลอดจนการวางจุดเด่นในภาคเศรษฐกิจทั้งเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เพราะจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าสู่ตลาดและฐานการผลิตเดียวกันของอาเซียน เพื่อสนองต่อความต้องการของภูมิภาคอาเซียนและของโลกต่อไป

ทั้งนี้ คนไทยและประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากน้อยเพียงใด คงขึ้นอยู่กับ การสร้างภูมิคุ้มกันหรือการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือความเปลี่ยนแปลงในทุกด้านให้แก่คนไทยจริงจังและทั่วถึงหรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั่นเอง

LIRT

ทิศทางการศึกษาไทย สู่ประชาคมอาเซียน : "บริบทการศึกษาเอกชนในเวทีประชาคมอาเซียน"

นายไพศาล คอขิม

นายกสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และนักวิชาการประจำคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

การก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนถึงแม้จะมีพื้นฐานที่ตั้งอยู่บนความร่วมมือทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมแต่การพัฒนาองค์รวมของประเทศในภูมิภาคนี้ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์ทางประชากรระหว่างประเทศได้ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจในรูป ความร่วมมือ และความขัดแย้งทั้งทางด้าน การประกอบธุรกรรมทางการเงิน เศรษฐกิจ การศึกษา การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม รวมถึงการปริวรรตเงินตราระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศเดียวกันแล้วต้องการความเข้าใจในบริบทและอัตลักษณ์เดียวกัน สังเกตได้จากการรวมตัวของกลุ่มประเทศยุโรป และกลุ่มประเทศอื่นในโลกนี้ ความสำคัญด้านการศึกษาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งถือเป็นเสาหลักเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือด้านอื่นๆที่จะตามมา เนื่องจากการศึกษาเราถือได้ว่าเป็นสิ่งเดียวที่ถูกประทวนมาโดยไม่มีพรมแดน ไม่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ และข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งเราสามารถหาความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา หากแต่เราคนที่จะเลือกรับการศึกษาด้านนั้นก็ต้องอยู่ที่ความถนัด พื้นฐานของแต่ละบุคคล อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารและการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

การจัดการศึกษาในประเทศไทยปัจจุบัน มุ่งเน้นที่การพัฒนาประชากรด้านวิชาการ ทักษะในวิชาที่เรียนเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาเชิงเครือข่าย การศึกษาเชิงพลวัต จึงส่งผลให้ความตระหนักในการแลกเปลี่ยนความรู้ การถ่ายทอดความรู้จากประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศหนึ่งจึงไม่ได้รับการยอมรับและในทางกลับกัน หากประเทศไทยเล็งเห็นถึงความสำคัญตรงจุดนี้ มีนโยบายเป็นการเฉพาะในด้านจัดตั้งความร่วมมือทางการจัดการศึกษาในภูมิภาคหน้า ผลดีที่อาจจะเกิดขึ้นก็จะตกอยู่ที่ประชากรของประเทศไทยเรา และอีกประการหนึ่งที่ไม่ควรมองข้ามในการกำหนดทิศทางและบริบทของการศึกษาเอกชน รัฐบาลควรเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายด้านการจัดการศึกษาเอกชนทุกระดับชั้น รัฐบาลเตรียมการเรื่องการสร้างประชากรเพื่อสามารถสื่อสารกับบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน ซึ่งอาจจะต้องเตรียมการเรื่องภาษา ศิลปะ วัฒนธรรมต่างๆให้มากกว่านี้ และกำหนดทิศทางในการพัฒนาเชิงนโยบายให้ชัดเจน เพื่อเตรียมการรองรับการปรับตัวของประเทศเพื่อเข้าสู่เวทีระดับภูมิภาคอาเซียน

การพัฒนาประชากรของประเทศเพื่อเข้าสู่เวทีอาเซียนถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของประเทศในอนาคต การกำหนดหลักสูตรการศึกษาอาเซียน หลักสูตรผู้บริหารอาเซียน หลักสูตรนักวิเคราะห์การศึกษาอาเซียนจำเป็นหรือไม่ที่ประเทศควรมี รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ตรวจสอบ และเฝ้าระวังคุณภาพ

ทางการศึกษาแห่งชาติและอาเซียน ประเทศไทยควรเป็นผู้เฝ้าในการสร้างนวัตกรรมเหล่านี้หรือไม่ ก็เป็นที่
นักการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องนำไปขบคิด พิจารณา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาเอกชนซึ่งมีความ
คล่องตัวสูงในการจัดการ มีความเป็นอิสระในการบริหาร และมีความโดดเด่นในเชิงตัดสินใจ หากแต่ยังขาดการ
ส่งเสริม การสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐบาลเท่านั้น และสถานศึกษาเอกชนทั้งระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษา และ
อาชีวศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายนี้แล้วรัฐบาลจำเป็นต้องให้ความสำคัญและค้ำชูความคิดดังกล่าวเพื่อให้
ผลประโยชน์สูงสุดตกอยู่กับนักเรียน นักศึกษาที่เป็นคนไทย

ประเทศไทยมีนโยบายในการโดยลงทุนด้านต่างๆมากมายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่การสร้างเครือข่าย
เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ทางการศึกษาโดยเฉพาะในภูมิภาคนี้ยังไม่ได้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ณ วินาทีปัจจุบันได้เวลา
แล้วที่รัฐจะต้องแสดงความเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายเชิงประจักษ์เพื่อการพัฒนาบทบาทของการศึกษา
เอกชนอาเซียนตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป โดยการปรับทิศทางการพัฒนาเรื่องหลักสูตร ภาษา และความร่วมมือ ทั้ง
ภาครัฐและเอกชนให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้นักไทยผู้เสียภาษีอากรแก่รัฐเสียโอกาสในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกประชาคม
อาเซียน และต้องผลักดันให้การศึกษาเอกชนอาเซียนเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป.

**สรุปผลการเดินทางไปเยือนและศึกษาดูงานด้านการศึกษา
ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา
ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๖ กันยายน ๒๕๕๓**

๑. สรุปการศึกษาดูงาน ณ กระทรวงศึกษาธิการ

ระบบการศึกษาภาคบังคับของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีกำหนดระยะเวลา ๙ ปี แบ่งเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา ระยะเวลา ๖ ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะเวลา ๓ ปี เริ่มตั้งแต่อายุ ๗ ปี ถึงอายุ ๑๕ ปี การศึกษาในระดับประถมศึกษามีอัตราการศึกษาบรรลุถึงเป้าหมายแล้ว อัตราการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเกินร้อยละ ๙๕ ถือว่าบรรลุเป้าหมายแล้ว สัดส่วนของจำนวนนักเรียนที่ศึกษาต่อในหลักสูตรอาชีวศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายมีจำนวนร้อยละ ๕๐ เท่ากัน อย่างไรก็ตาม นักเรียนที่ศึกษาต่อในหลักสูตรอาชีวศึกษา อาจโอนย้ายมาศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ เพื่อศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้ แต่ต้องมีความประพฤติหรือผลการเรียนดี

จากข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนระดับอุดมศึกษา พบว่าสาธารณรัฐอินโดนีเซียมีนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเพียงร้อยละ ๑๘ และส่วนใหญ่เข้าศึกษาในสถานศึกษาเอกชน ซึ่งจำนวนดังกล่าวยังต่ำกว่าของประเทศไทยซึ่งมีจำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษาถึงร้อยละ ๔๕ ดังนั้น รัฐบาลอินโดนีเซียจึงกำหนดเป้าหมายการเพิ่มอัตราการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้ถึงร้อยละ ๒๕ ภายในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ใหม่เข้าศึกษาเพิ่มขึ้นปีละประมาณ ๔ แสนคน ในจำนวนดังกล่าวจะเป็นนักศึกษาในสถานศึกษาของรัฐเพียง ๑ แสนคน และที่เหลือจะเป็นนักศึกษาในสถานศึกษาเอกชน

๑.๑ การพัฒนาคุณภาพของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๑.๑.๑ การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของอาจารย์

สาธารณรัฐอินโดนีเซียมีอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีประมาณร้อยละ ๕๐ ของจำนวนอาจารย์ทั้งหมดในสถานศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน และไม่มีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโท ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่อาจารย์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

๑.๑.๒ การพัฒนาคุณภาพงานวิจัยทางวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัยทางวิชาการในสาขาต่าง ๆ เพื่อเพิ่มผลิตภาพของงานวิจัยให้ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ลงในวารสารงานวิจัยระดับนานาชาติมากขึ้น โดยเฉพาะผลงานของนักวิทยาศาสตร์ชาวอินโดนีเซีย นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยแก่สถาบันอาชีวศึกษาหรือองค์กรเพื่ออาชีพด้วย เพื่อพัฒนาผลงานวิจัยให้ครอบคลุมในสาขาอาชีพต่าง ๆ

๑.๑.๓ การปรับปรุงวารสารวิชาการให้ได้รับการรับรองในระดับสากล

กระทรวงศึกษาธิการมีโครงการส่งเสริมสนับสนุนการเขียนบทความทางวิชาการในสายวิชาชีพต่าง ๆ ให้ได้รับการรับรองและเป็นที่ยอมรับทางวิชาการ (Accreditation) เมื่อบทความทางวิชาการผ่านการรับรองในระดับชาติแล้ว จะได้รับการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาสู่การรับรองในระดับสากล ภายใต้ระบบฐานข้อมูลวารสารวิชาการระดับนานาชาติ (SCOPUS)

๑.๑.๔ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

สาธารณรัฐอินโดนีเซียได้จัดทำ “กรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ” (Indonesian Qualification Framework) ขึ้น เนื่องจากรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาอิสระ (independent learning) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในทุกระดับของสังคมที่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ไม่อาจเข้ารับการศึกษาระบบ (Formal Education) ตามช่วงเวลาปกติได้ สามารถศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรวิชาชีพ (professional education) หลักสูตรอาชีวศึกษา (vocational education) หลักสูตรวิชาการสายสามัญ (academic education) หรือหลักสูตรฝึกอบรมที่จัดขึ้นตามความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนอาจเลือกช่องทางการศึกษาเรียนรู้ผ่านระบบต่าง ๆ ที่ให้บริการ เช่น ระบบการศึกษาทางไกล การใช้มัลติมีเดีย หรือระบบการศึกษาอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) เป็นต้น หลังจากผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว จะได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานกลางของรัฐ ซึ่งเรียกว่า “LSP” รับผิดชอบในการออกเอกสารรับรองความสามารถด้านวิชาชีพของผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรแบบ non-degree ร่วมกับกระทรวงแรงงาน

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรวิชาการสายสามัญ และต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา จะต้องผ่านการรับรองจากคณะกรรมการการรับรองมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (National Accreditation Board) ก่อน นอกจากนี้ ทุกหลักสูตรจะต้องผ่านการพิจารณาและได้รับการรับรองจากคณะกรรมการดังกล่าวด้วย หากจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่คณะกรรมการไม่รับรอง ผู้เรียนจะไม่ผ่านการรับรองเช่นกัน

ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนทั่วไป (Sekolah) และโรงเรียนอิสลาม (Madrasah) ที่สอนวิชาพื้นฐานทั่วไป จะได้รับการรับรองจากหน่วยงานรับรองมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และโรงเรียนอิสลาม (Madrasah) สามารถใช้แบบทดสอบการศึกษาแห่งชาติได้ แบบเดียวกับที่ใช้ในโรงเรียนทั่วไป (Sekolah) ดังนั้น นักเรียนไม่จำเป็นต้องเรียนในโรงเรียนประเภทใดประเภทหนึ่งตลอดไป แต่สามารถย้ายข้ามประเภทได้ เช่น นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนอิสลาม (Madrasah) สามารถเข้าศึกษาต่อมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพหรือสายสามัญในโรงเรียนทั่วไป (Sekolah) ได้ สำหรับการศึกษาคือในระดับอุดมศึกษา นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนทั้งสองประเภทสามารถเข้าศึกษาต่อได้ทุกสถาบัน

๑.๒ การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อรองรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

รัฐบาลอินโดนีเซียมีนโยบายที่จะพัฒนาการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษาให้มี ๒ รูปแบบ คือ สถานศึกษานานาชาติ ที่ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน และหลักสูตรการศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีคุณภาพ

ตามมาตรฐานสากล สถานศึกษาอินโดนีเซีย ใช้หลักสูตรตามแบบแผนของสาธารณรัฐอินโดนีเซียเอง และใช้ภาษาอินโดนีเซียในการเรียนการสอน

ทุกตำบลจะมีโรงเรียนพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อให้เด็กได้เตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดนาชาติ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ทุกเขตตำบลหรือเขตเทศบาลต้องมีสถานศึกษานาชาติหรือ Sister School อย่างน้อยระดับการศึกษาละ ๑ สถาบัน/โรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร IBO (International Baccalaureate Organization)

สำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเห็นชอบในการพัฒนากระบวนการรับรองมาตรฐานการศึกษา (Accreditation) ซึ่งกระทรวงฯ ยินดีเปิดรับผู้สำเร็จการศึกษาไม่ว่าจะมาจากมหาวิทยาลัยที่ผ่านการรับรองจากประเทศอื่น หรือนักศึกษาที่ผ่านการรับรองจากหน่วยงานรับรองมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย นอกจากนี้ ยังคาดหวังว่าหลังจากปี ค.ศ. ๒๐๑๕ นักศึกษาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศจะสามารถโอนหน่วยกิตการศึกษาระหว่างกันได้

๒. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยogyakarta สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

๒.๑ ระบบการศึกษาในจังหวัดยogyakarta

รัฐบาลกำหนดระบบการศึกษาภาคบังคับไว้ ๙ ปี โดยแบ่งเป็นระดับประถมศึกษา ๖ ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๓ ปี หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับมัธยมปลายนั้นจะแบ่งออกเป็น ๒ สาย คือ สายสามัญ และอาชีวศึกษา อัตราการเข้าศึกษา (Enrolment Rate) ของประชากรในจังหวัดยogyakarta มีดังนี้ อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (Net Enrolment Rate) อยู่ที่ร้อยละ ๙๕ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ที่ร้อยละ ๘๐ และอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ที่ ร้อยละ ๘๑

ปัจจุบันมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั้งรัฐบาลและเอกชน ทั้งหมดประมาณ ๒,๙๐๐ แห่ง ประกอบด้วย ระดับประถม ๒,๐๐๐ โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๕๐๐ โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ๔๐๐ โรงเรียน จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๓๒๓,๐๐๐ คน ในระดับอุดมศึกษา มีสถาบันการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยของรัฐ ๓ แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน ๘ แห่ง และวิทยาลัยเอกชน จำนวนประมาณ ๑๒๓ แห่ง

๒.๒ การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

ปัจจุบันเริ่มมีโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยogyakarta ใช้หลักสูตรการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ และหลักสูตรสองภาษา (ภาษาอินโดนีเซียและภาษาอังกฤษ) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยogyakarta ได้เสนอให้ประเทศไทยสนับสนุนนักเรียนเข้าร่วมโครงการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relation Study) โดยเฉพาะนักศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น อันจะเป็นการสร้าง ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และพัฒนาความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

รัฐบาลยังตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานของครูผู้สอน และพัฒนาคุณภาพสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตบุคลากรครู ซึ่งเรียกว่า Teacher Education University เช่นเดียวกับที่ประเทศไทยได้พัฒนาและเปลี่ยนสถานะของสถาบันราชภัฏให้เทียบเท่ามหาวิทยาลัย อีกทั้งยังมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้หลากหลาย ไม่จำกัดขอบเขตเฉพาะด้านครุศาสตร์เท่านั้น ทั้งนี้ประเทศไทยและอินโดนีเซียได้พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกัน ๒ หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรด้านวิทยาศาสตร์ และหลักสูตรครุศาสตร์

เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ.๒๐๑๕ นั้น ศึกษาธิการจังหวัดยogyakarta ได้ดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาความร่วมมือไปยังประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นสมาชิกอาเซียน อาทิความร่วมมือระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาในประเทศไทยกับสถาบันการศึกษาในจังหวัดyogyakarta การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในโครงการ Sister Schools ในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐอินโดนีเซียนั้น อาจมีปัญหาและอุปสรรคในด้านต่อไปนี้

๑) การขาดทักษะด้านภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียน และครูอาจารย์ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการความร่วมมือต่าง ๆ

๒) ระบบการศึกษาของอินโดนีเซียที่ยังมีการเรียนการสอนหลักสูตรภาษาอังกฤษไม่มากนัก

๓. ศูนย์เครือข่ายระดับภูมิภาคว่าด้วยการศึกษาแบบเปิด (SEAMEO Regional Open Learning Center-SEAMOLEC)

SEAMOLEC เป็นองค์กรกลางด้านการศึกษาเรียนรู้ผ่านระบบทางไกลแบบเปิดของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีสมาชิกจำนวน ๑๑ ประเทศ ดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนแบบเปิดและการศึกษาทางไกล (Open and Distance learning) มีกิจกรรมความร่วมมือและโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการร่วมกับประเทศไทยจำนวนหลายโครงการ อาทิ การแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษาไทยและอินโดนีเซีย การเดินทางมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเทศไทยของอาจารย์ใหญ่จากอินโดนีเซีย การจัดส่งนักศึกษาและอาจารย์ชาวอินโดนีเซียรวมจำนวน ๔๐ คน มาประเทศไทย เป็นต้น โครงการต่าง ๆ ดังกล่าวประสบความสำเร็จด้วยการสนับสนุนที่ดีจากประเทศไทย

๓.๑ กิจกรรมความร่วมมือด้านการศึกษา และผลการดำเนินงาน ของ SEAMOLEC

SEAMOLEC เป็นองค์กรที่สนับสนุนความพร้อมของรัฐบาลอินโดนีเซียในด้านการพัฒนาครูอาจารย์ ซึ่งปัจจุบันมีครูอาจารย์ที่จบการศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเพียงร้อยละ ๖๐ เท่านั้น แต่เป้าหมายของรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียกำหนดให้ครูอาจารย์ทุกคนต้องจบปริญญาตรี ภายในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ นอกจากนี้ SEAMOLEC ยังมีโครงการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยคาดหวังว่าโทรศัพท์เคลื่อนที่เหล่านี้จะช่วยนำสื่อการสอนไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค ได้แก่ ประเทศไทย เวียดนาม พม่า ภาคเหนือของประเทศออสเตรเลีย และปาปัวนิวกินี

SEAMOLEC ได้พัฒนาระบบขึ้นอีกระบบหนึ่งซึ่งมีแนวคิดที่จะทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้โดยการใช้ทุนส่วนตัวน้อยที่สุด วิธีการนี้เป็นการนำวิธีการและระบบการศึกษาที่หลากหลายซึ่งรวบรวมได้จากองค์กรเพื่อการพัฒนาทางการศึกษาต่าง ๆ ในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาบูรณาการเป็นระบบเดียว ซึ่งมีโปรแกรมการทำงานผ่านระบบดาวเทียมและอินเทอร์เน็ต เพื่อการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูล และสื่อการสอนไปยังพื้นที่ต่าง ๆ นับว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการลดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างพื้นที่เขตเมืองและพื้นที่ชนบท โปรแกรมนี้เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาแบบ 'Open Source Program' ที่ SEAMOLEC กำลังทุ่มเทความพยายามในการดำเนินการ ภายใต้การประสานความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาการศึกษาอื่น ๆ ในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

๓.๒ โครงการ “หุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา” (School Partnership Program)

โครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และประเทศอื่นในภูมิภาค และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ผ่านความร่วมมือทางการศึกษา โดยผ่านกิจกรรมความร่วมมือด้านการเรียนการสอนตามรายวิชาที่กำหนดในลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกัน (Cooperative Learning) โดย SEAMOLEC จะจัดการเรียนการสอนระบบทางไกล และสร้างรูปแบบการเรียนรู้ (Model of Learning) ที่เอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ระหว่างกัน ซึ่งผลที่คาดหวังในอนาคตคือ การสามารถโอนย้ายหน่วยกิตรายวิชาในหลักสูตรของนักเรียนนักศึกษาระหว่างสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้ และการจัดกิจกรรมฝึกอบรมร่วมกันสำหรับครู อาจารย์ อาจารย์ใหญ่ หรือบุคลากรทางการศึกษา เช่น บุคลากรฝ่ายบริหารจัดการของสถานศึกษา

๓.๓ โปรแกรมพจนานุกรม ๓ ภาษา

โปรแกรมพจนานุกรมสำหรับการติดตั้งการใช้งานบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่ง SEAMOLEC ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ๓ ภาษา ได้แก่ ภาษาอินโดนีเซีย ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จำนวน ๒,๘๐๐ คำ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ โดยเฉพาะกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา (School Partnership Programme)

๔. สำนักงานเลขาธิการสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)

๔.๑ บทบาทของอาเซียนในการพัฒนาทางการศึกษา

การดำเนินงานตามกรอบความร่วมมือและโครงการความร่วมมือต่าง ๆ อาจประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ เนื่องจากปัจจัย ดังนี้

๔.๑.๑ ช่องว่างในระดับการพัฒนาทางการศึกษาของแต่ละประเทศในภูมิภาค ซึ่งยังคงมีเหลื่อมล้ำกันมาก จึงต้องเร่งริเริ่มโครงการพัฒนาการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียม โดยเฉพาะในประเทศที่ประสบปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

๔.๑.๒ รูปแบบความร่วมมือทางการศึกษาของอาเซียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นความร่วมมือในระดับอุดมศึกษา จึงควรขยายขอบเขตความร่วมมือให้ครอบคลุมในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาด้วย

๔.๑.๓ ความร่วมมือด้านการศึกษาขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในภูมิภาค เช่น องค์กรรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) ต้องอาศัยกลไกการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาความร่วมมือ เช่น การจัดตั้งศูนย์การศึกษาแห่งองค์กรรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO Education Center) ในประเทศสมาชิกอาเซียนหรือการจัดตั้งกองทุนอาเซียน เป็นต้น เนื่องจากการดำเนินงานขององค์กรเพื่อการศึกษาในภูมิภาคบางแห่งยังมีขอบเขตการทำงานที่ซ้ำซ้อน และขาดประสิทธิภาพจึงควรมีการวางแผน การบริหารจัดการองค์กรใหม่ด้วย

๔.๑.๔ ด้วยอาเซียนมีเป้าหมายที่จะบรรลุการเป็นประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาการศึกษาของภูมิภาคจึงต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนา ด้านอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง ทั้งนี้ ภารกิจหนึ่งที่อาเซียนต้องเร่งดำเนินการคือการพัฒนาาระบบการโอนหน่วยกิต หรือการเทียบโอนหลักสูตร ระหว่างสถานศึกษาโดยให้ดำเนินการข้ามประเทศได้

๔.๒ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

๔.๒.๑ ประเทศไทยอยู่ระหว่างการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ ๒ ซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และเป็นไปตามทิศทางที่จะนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยหลักการสำคัญของแผนดังกล่าวประกอบด้วย

๑) การพัฒนาคุณภาพพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีพ (life-long education) หรือระบบการเรียนรู้จากคนสู่คนให้ได้มาตรฐาน

๒) การเพิ่มอัตราการเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษา

๓) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาจากทุกคนและทุกภาคส่วน

๔.๒.๒ ควรมีการจัดตั้งองค์กรนำร่องเพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษา ในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออาชีวศึกษา ซึ่งจะเป็นการขยายโอกาส การสร้างเครือข่ายของสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกระดับ นอกเหนือจากเครือข่ายมหาวิทยาลัย อาเซียน (AUN) ที่มีอยู่แล้ว

๔.๒.๓ การพัฒนาสถานศึกษาประเภทที่จัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานสามัญ และประเภทที่จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาเฉพาะให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยคำนึงถึง ช่องว่างความแตกต่างด้านความต้องการทางการศึกษาของแต่ละประเทศ เช่น บางประเทศ ต้องการผลงานวิจัยจำนวนมาก ในขณะที่บางประเทศต้องการเน้นความรู้ในสาขาวิชาทั่วไป เป็นต้น ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติประเทศสมาชิกอาเซียนควรทำงานร่วมกัน โดยอาจกำหนดให้แต่ละ สถาบันมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาเฉพาะ สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละประเทศ

๔.๒.๔ อาเซียนควรเพิ่มความพยายามในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศ สมาชิกสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาทางการศึกษา ให้เจริญก้าวหน้า รวมทั้งการจัดหาเงินทุนเพื่อรองรับกิจกรรมหรือโครงการอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ จะเป็นการดียิ่งหากประเทศสมาชิกสามารถจัดส่งนักศึกษาหรือรับนักศึกษา ของประเทศสมาชิกด้วยกันเข้าเรียนในสถานศึกษาของแต่ละประเทศได้ โดยไม่ต้องเดินทาง

ไปศึกษาในประเทศอื่นนอกภูมิภาควิธีการดังกล่าวจะช่วยให้นักศึกษาได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ภายใต้หลักการ “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งคุณลักษณะ หนึ่งชุมชน”

๔.๒.๕ มาตรฐานมหาวิทยาลัยควรพิจารณาจากคุณภาพของระบบการจัดการศึกษามีใช้ใช้ความเป็นมหาวิทยาลัยรัฐเป็นตัวชี้วัด และมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยหลายแห่งมีศักยภาพไม่ด้อยไปกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ แต่ส่วนใหญ่มักได้รับการเลือกปฏิบัติ และต้องประสบปัญหาในการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลหรือของอาเซียน

๔.๒.๖ กิจกรรมเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียนควรเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาด้วย เนื่องจากการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาเซียนเป็นสิ่งจำเป็นในอนาคต ประชาชนอาเซียนควรมีความรู้เรื่องอาเซียนตั้งแต่วัยเด็ก โดยการถ่ายทอดความรู้ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ซึ่งจะช่วยให้จำนวนกลุ่มผู้มีความรู้เรื่องอาเซียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะก้าวไปสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา

๔.๒.๗ การศึกษาระดับอาชีวศึกษาจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาแรงงานอาเซียนในอนาคต เนื่องจากจะมีแรงงานจำนวนมากหมุนเวียนกันเดินทางไปทำงานในประเทศต่าง ๆ ทั่วภูมิภาค

การเดินทางไปเยือนและศึกษาดูงานด้านการศึกษา
ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา
ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๖ กันยายน ๒๕๕๓

ภาพบรรยากาศการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ณ กระทรวงศึกษาธิการ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ภาพบรรยากาศการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ณ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภาพบรรยากาศการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ณ ศูนย์เครือข่ายระดับภูมิภาคว่าด้วยการศึกษา
แบบเปิด (SEAMEO : Regional Open Learning Center : SEAMOLEC)

การเสวนา

เรื่อง “ทิศทางการศึกษาไทย : สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๘”

จัดโดย

คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

ณ ห้องรับรอง ๑-๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

ออกแบบและพิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๑, ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑-๒, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๑-๒, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๕-๖

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand